

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

 FRA EUROPEAN UNION AGENCY
FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ

—
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ
ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ
ΑΡΧΩΝ

ΕΙΚΘΕΣΗ

© Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ούτε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός του ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022

Print	ISBN 978-92-9461-898-6	doi:10.2811/990491	TK-02-21-412-EL-C
PDF	ISBN 978-92-9461-897-9	doi:10.2811/44099	TK-02-21-412-EL-N

© Δικαιώματα φωτογραφιών:

Εξώφυλλο: © G. Lombardo/Adobe Stock

Σελίδα 14: © Евгений Вершинин/Adobe Stock

Σελίδα 15: © G. Lombardo/Adobe Stock

Σελίδα 16: © smolaw11/Adobe Stock

Σελίδα 22: © AungMyo/Adobe Stock

Σελίδα 23: © mavoimages/Adobe Stock

Σελίδα 25: © mavoimages/Adobe Stock

Σελίδα 32: © thauwald-pictures/Adobe Stock

Σελίδα 34: © PHILIPPE HUGUEN/BELGA/AFP

Σελίδα 35: © PiLensPhoto/Adobe Stock

Σελίδα 37: © Rawpixel.com/Adobe Stock

Σελίδα 38: © Rawpixel.com/Adobe Stock

Σελίδα 45: © Studio615/Adobe Stock

Σελίδα 49: © sewcream/Adobe Stock

Σελίδα 50: © fizkes/Adobe Stock

Σελίδα 55: © Daniel Ernst/Adobe Stock

Σελίδα 60: © fizkes/Adobe Stock

Σελίδα 66: © gerasimov174/Adobe Stock

Σελίδα 69: © fizkes/Adobe Stock

Σελίδα 76: © Kirill Gorlov/Adobe Stock

Σελίδα 78: © Kzenon/Adobe Stock

Πρόλογος

Σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ισχύουν νόμοι κατά των εγκλημάτων μίσους και γενικά διατίθενται διάφορες υπηρεσίες στα θύματα. Τα εν λόγω μέτρα είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της παρενόχλησης και της βίας που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν πάρα πολλοί άνθρωποι λόγω του χρώματος του δέρματός τους, της εθνικότητας, του μεταναστευτικού υποβάθρου, της θρησκείας, του φύλου, του γενετήσιου προσανατολισμού ή της αναπηρίας τους. Κινδυνεύουν όμως να μην επιτύχουν τους στόχους τους, εάν οι άνθρωποι δεν αναφέρουν στην αστυνομία εγκλήματα λόγω προκαταλήψεων.

Τα εγκλήματα μίσους που δεν καταγγέλλονται δεν μπορούν να διερευνηθούν ή να διωχθούν, με αποτέλεσμα οι δράστες να μένουν ατιμώρητοι και να αποθρασύνονται. Επίσης, δεν είναι δυνατή η καταμέτρησή τους, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να υπολογιστεί η πραγματική έκταση του προβλήματος και η αναγκαιότητα ανάληψης άμεσης δράσης. Τα θύματα που δεν καταγγέλλουν τα εν λόγω εγκλήματα δεν θα αποζημιωθούν ούτε θα λάβουν την απαραίτητη υποστήριξη.

Η παρούσα έκθεση σκιαγραφεί τη φύση, το πλαίσιο και τη διάδοση της βίας και της παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων, υπογραμμίζοντας το εύρος της θυματοποίησης που δεν καταγγέλλεται. Στη συνέχεια εξετάζει γιατί τα θύματα δεν καταγγέλλουν τα εν λόγω περιστατικά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι περισσότεροι πιστεύουν ότι το να τα καταγγείλουν δεν θα άλλαζε τίποτα, ότι οι διαδικασίες είναι πολύ γραφειοκρατικές και χρονοβόρες ή ότι διστάζουν επειδή δεν έχουν εμπιστοσύνη στην αστυνομία.

Η έκθεση επισημαίνει τα διάφορα εμπόδια και περιγράφει τρόπους ενθάρρυνσης των θυμάτων να καταγγείλουν το περιστατικό. Οι τρόποι αυτοί περιλαμβάνουν ευρείες, μακροπρόθεσμες προσπάθειες, όπως η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών διακρίσεων και η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού, καθώς και πιο συγκεκριμένα και πρακτικά βήματα, όπως το να επιτρέπονται οι καταγγελίες από μέρους τρίτων και οι αστυνομικές μονάδες να περιλαμβάνουν ειδικούς σε θέματα εγκλημάτων μίσους.

Η ΕΕ ενίσχυσε πρόσφατα τη δράση της για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και την ενδυνάμωση των θυμάτων εγκλημάτων, εγκρίνοντας δύο θεμελιώδη έγγραφα πολιτικής που εφαρμόζουν μια πιο ολιστική προσέγγιση: τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025 και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025. Και στα δύο έγγραφα επισημαίνεται ότι η αποφυγή καταγγελίας εγκλημάτων μίσους αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στην επιβολή του νόμου και τη χάραξη πολιτικής.

Η αλλαγή των βαθιά ριζωμένων προκαταλήψεων και συμπεριφορών στην κοινωνία είναι μια μακρά και επίπονη διαδικασία. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους είναι ένα πρώτο βήμα ζωτικής σημασίας το οποίο, με τη σειρά του, βασίζεται στην προώθηση της καταγγελίας και καταγραφής των εγκλημάτων αυτών.

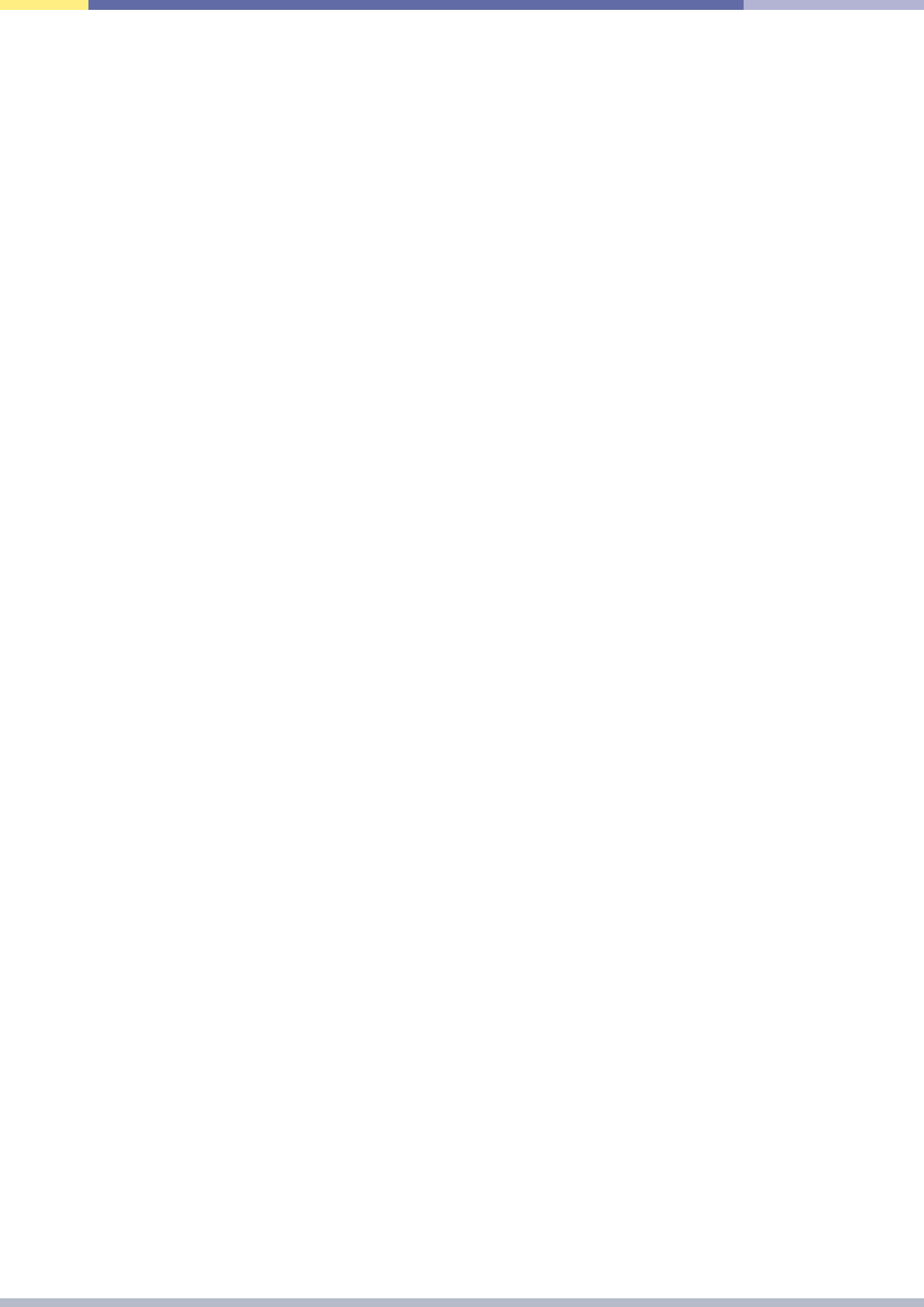
Ελπίζουμε ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ θα αξιοποιήσουν τις γνώσεις που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση για να ενθαρρύνουν τα θύματα να λάβουν την υποστήριξη, την προστασία και τη δικαιοσύνη που δικαιούνται.

Michael O'Flaherty
Διευθυντής

Περιεχόμενα

Πρόλογος	1
Εισαγωγή	5
ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	9
1 ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ: ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΣΕΒΑΣΜΟΥ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	11
1.1 ΚΑΘΗΚΟΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ	11
1.2 ΚΑΘΗΚΟΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ	12
1.3 ΚΑΘΗΚΟΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ	13
1.4 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ	14
ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	17
2 ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ (ΑΝΕΠΑΡΚΟΥΣ) ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ	19
2.1 ΒΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ: ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΕ	21
2.2 Η ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΔΥΣΧΕΡΑΙΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	25
2.3 ΠΟΥ ΚΑΤΑΘΕΤΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥΣ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ;	28
2.4 ΛΟΓΟΙ ΜΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ	30
2.5 ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΤΡΕΧΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΝΑ ΠΕΣΟΥΝ ΘΥΜΑΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ	37
ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	39
3 ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ: ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	41
3.1 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΣΦΟΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	42
3.2 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΦΘΩΡΩΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ	47
3.3 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ	60
ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	71
4 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ	75
4.1 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΣΦΟΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΘΩΡΩΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	75
4.2 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΦΘΩΡΩΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ	76
4.3 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ	77
ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	79
Παράρτημα	81

Εισαγωγή

Τα εγκλήματα μίσους που υποκινούνται από τον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τη θρησκευτική μισαλλοδοξία ή την αναπηρία ενός ατόμου, τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά του φύλου αποτελούν σοβαρές εκφράσεις διακρίσεων. Τα εγκλήματα μίσους αποτελούν σοβαρή προσβολή της αξιοπρέπειας ενός ατόμου, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο δικαίωμα όλων των ανθρώπων, και παραβιάζουν τις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) ¹.

Τα θύματα εγκλημάτων μίσους θυματοποιούνται γι' αυτό που είναι ή θεωρούνται ότι είναι. Όμως τα εγκλήματα μίσους δεν προκαλούν βλάβη μόνο στα εκάστοτε θύματα. Το μήνυμα εκφοβισμού και κοινωνικού αποκλεισμού που απευθύνει ο δράστης εισπράττεται από όσους έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά και από την ευρύτερη κοινωνία, αποδυναμώνοντας την κοινωνική συνοχή ². Με τον τρόπο αυτό, το έγκλημα μίσους προκαλεί ανυπολόγιστη βλάβη στα θύματα, τις οικογένειες και το κοινωνικό σύνολο.

ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΚΘΕΣΗ;

Η ΕΕ και η διεθνής νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα ζητούν από τα κράτη μέλη της ΕΕ να καταπολεμούν αποτελεσματικά τα εγκλήματα μίσους. Θεσπίζουν επίσης πρότυπα για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων και εγγυώνται το θεμελιώδες δικαίωμα των θυμάτων σε αποτελεσματική προσφυγή. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν καθήκον να διασφαλίζουν το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου για όλους, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εγκλημάτων μίσους. Επιπλέον, τα κράτη μέλη έχουν καθήκον να παρέχουν στοχευμένη υποστήριξη και προστασία στα θύματα εγκλημάτων μίσους. Τα κράτη έχουν επίσης καθήκον να διερευνούν τα εγκλήματα μίσους, να τιμωρούν τους δράστες και να αποτρέπουν τα εγκλήματα μίσους.

Τα κράτη μπορούν να εκπληρώσουν αποτελεσματικά αυτά τα καθήκοντα μόνο εφόσον εμφανίζονται τα θύματα και μάρτυρες για να καταγγείλουν τα περιστατικά εγκλημάτων μίσους στις αρμόδιες αρχές.

Τα αποδεικτικά στοιχεία που έχει συλλέξει ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) δείχνουν ανησυχητικά ποσοστά βίας και παρενόχλησης, λόγω προκαταλήψεων κατά εθνοτικών μειονοτήτων, μεταναστών και απογόνων μεταναστών, λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων, τρανς και ίντερσεξ ατόμων (ΛΟΑΤΙ), μουσουλμάνων και Εβραίων σε ολόκληρη την ΕΕ, που δεν έχουν καταγγελλθεί. Όταν τα θύματα δεν καταγγέλλουν στην αστυνομία ή σε οποιαδήποτε άλλη οργάνωση τα περιστατικά εγκλημάτων που σημειώνονται λόγω προκαταλήψεων ή άλλων εγκλημάτων, τότε δεν έχουν πρόσβαση σε προστασία, υποστήριξη και δικαιοσύνη ³. Ο «ζοφερός αριθμός» των μη καταγγελλόμενων εγκλημάτων μίσους που καταγράφηκε από έρευνες του FRA παραμένει υψηλός. Τα εγκλήματα αυτά δεν μπορούν να διερευνηθούν και να διωχθούν, με αποτέλεσμα την ατιμωρησία των δραστών.

Η παρούσα έκθεση εξετάζει, αφενός, τον λόγο για τον οποίο τα θύματα δεν καταγγέλλουν τα περιστατικά που συμβαίνουν λόγω προκαταλήψεων και, αφετέρου, τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν κατά την καταγγελία περιστατικών μέσω των εθνικών συστημάτων καταγγελίας εγκλημάτων. Αποτυπώνει πώς το κοινωνικό περιβάλλον και οι εθνικές δομές και πρακτικές μπορούν να υποστηρίξουν τις προσπάθειες κατανόησης και άρσης των υφιστάμενων εμποδίων στην καταγγελία εγκλημάτων μίσους και να ενθαρρύνουν ενεργά τα θύματα να καταγγέλλουν τα εγκλήματα μίσους και να επιζητούν τη δικαιοσύνη ⁴.

Χαρτογραφώντας τις υπάρχουσες πρακτικές που έχουν αντίκτυπο στην εμπειρία του θύματος όταν καταγγέλλει περιστατικά βίας και παρενόχλησης λόγω

προκαταλήψεων, η παρούσα έκθεση στοχεύει να παράσχει στοιχεία με σκοπό την υποστήριξη των εθνικών προσπαθειών για την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της υποβολής καταγγελιών και τελικά να βοηθήσει τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους όσον αφορά την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους.

Η έκθεση παρουσιάζει τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες για τις διάφορες καταστάσεις που επικρατούν σε ολόκληρη την ΕΕ, που συνέβαλαν στον προσδιορισμό των *βασικών κατευθυντήριων αρχών για την ενθάρρυνση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους*⁵ και αναπτύχθηκαν από την ομάδα εργασίας του FRA για την καταγραφή, τη συλλογή δεδομένων και την ενθάρρυνση της καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους (2019-2021) (ομάδα εργασίας για το έγκλημα μίσους). Οι εν λόγω αρχές εγκρίθηκαν από την ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας τον Μάρτιο του 2021⁶. Στόχος των εν λόγω αρχών είναι η παροχή ενός πλαισίου που θα καθοδηγήσει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών και διαδικασιών καταγγελίας με επίκεντρο τα θύματα.

Στις βασικές κατευθυντήριες αρχές για την ενθάρρυνση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους (*Key guiding principles on encouraging reporting of hate crime*) ορίζονται τρεις ομάδες δράσεων.

Πρώτον, **θα πρέπει να αρθούν τα εμπόδια στην καταγγελία** και τα κράτη μέλη θα πρέπει:

1. να αντιμετωπίσουν την αφάνεια των εγκλημάτων μίσους και να επικοινωνούν ενεργά και να διαδίδουν τα στοιχεία σχετικά με τα εγκλήματα μίσους·
2. να καταπολεμήσουν τις μεροληπτικές αντιλήψεις και πρακτικές στην αστυνόμευση·
3. να διευκολύνουν την αποτελεσματική πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους.

Δεύτερον, οι αρμόδιες αρχές **θα πρέπει να δημιουργήσουν δομές** για να διευκολύνουν την καταγγελία και:

4. να εξασφαλίσουν τη σωστή καταγραφή των καταγγελλόμενων περιστατικών·
5. να προβλέψουν εναλλακτικές επιλογές υποβολής καταγγελιών.

Τρίτον, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να εφαρμόζουν και να βελτιώνουν τις **διαδικασίες ενθάρρυνσης** με:

6. την προσαρμογή των μέτρων για την προσέγγιση ατόμων που κινδυνεύουν να αποτελέσουν θύματα εγκλημάτων μίσους και την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού·
7. την ανάπτυξη θεσμικών ικανοτήτων μέσω της εξειδίκευσης, της ολοκληρωμένης κατάρτισης και της παροχής ειδικής καθοδήγησης·
8. τη συνεργασία εντός και πέραν των θεσμικών ορίων·
9. τη συνεργασία με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) και κοινοτικές οργανώσεις·
10. την τακτική αξιολόγηση της προόδου και του αντικτύπου.

Σκοπός των στοιχείων που περιλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση, σε συνδυασμό με τις βασικές κατευθυντήριες αρχές, είναι να παράσχουν στα κράτη μέλη καθοδήγηση σχετικά με την άρση των εμποδίων στην καταγγελία και τη δημιουργία δομών και διαδικασιών που επιτρέπουν την υποστήριξη μιας αποτελεσματικής προσέγγισης για την καταγγελία εγκλημάτων μίσους με επίκεντρο τα θύματα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ FRA

Ομάδα εργασίας για την καταγραφή των εγκλημάτων μίσους, τη συλλογή δεδομένων και την ενθάρρυνση της υποβολής καταγγελιών

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε από τον FRA να ηγηθεί μιας ομάδας εργασίας για την καταγραφή, τη συλλογή δεδομένων και την ενθάρρυνση της υποβολής καταγγελιών των εγκλημάτων μίσους (2019-2021) στο πλαίσιο της ομάδας υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας.

Ο FRA, ως παράγοντας διευκόλυνσης της ομάδας εργασίας, παρέχει τεχνική βοήθεια και δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων για την επίτευξη τριών βασικών στόχων:

- να παρέχει τεχνική βοήθεια στις εθνικές αρχές για τη βελτίωση της καταγραφής και της συλλογής δεδομένων σχετικά με τα εγκλήματα μίσους, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη εργαλείων και καθοδήγησης·
- να παρέχει βοήθεια στα κράτη μέλη για να ενθαρρύνουν την καταγγελία εγκλημάτων μίσους·
- να υποστηρίζει τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της διωπηρεσιακής συνεργασίας και της συνεργασίας με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό την αποτελεσματική καταγγελία, καταγραφή και συλλογή δεδομένων σχετικά με τα εγκλήματα μίσους.

Η παρούσα έκθεση, μαζί με τις βασικές κατευθυντήριες αρχές για την ενθάρρυνση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους (*Key guiding principles on encouraging reporting of hate crime*) που εγκρίθηκαν από την ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ, ανταποκρίνεται και συμβάλλει στον δεύτερο στόχο σύμφωνα με την εντολή της ομάδας εργασίας.

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στην ιστοσελίδα του FRA «**Working group on hate crime recording, data collection and encouraging reporting**».

Βασικές κατευθυντήριες αρχές για την αποτελεσματική καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους

Η ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας έχει υιοθετήσει τέσσερις σειρές βασικών κατευθυντήριων αρχών*, οι οποίες αφορούν:

- την ενθάρρυνση της καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους·
- τη βελτίωση της καταγραφής των εγκλημάτων μίσους·
- την εξασφάλιση δικαιοσύνης, προστασίας και υποστήριξης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους·
- την παροχή αποτελεσματικής και υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης σχετικά με τα εγκλήματα μίσους στις αρχές επιβολής του νόμου και της ποινικής δικαιοσύνης.

Οι βασικές κατευθυντήριες αρχές δεν είναι νομικά δεσμευτικές. Στόχος τους είναι να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να αυξήσουν την ικανότητα των αρμόδιων αρχών να διασφαλίζουν την εφαρμογή της νομοθεσίας

σχετικά με τα εγκλήματα μίσους και την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων εφαρμογής της απόφασης-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία) και της οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου (οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων).

* Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Key guiding principles on encouraging reporting of hate crime, Improving the recording of hate crime by law enforcement authorities: Key guiding principles, Ensuring justice, protection and support for victims of hate crime and hate speech: 10 key guiding principles* και *Hate crime training for law enforcement and criminal justice authorities*.

ΔΙΑΦΩΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στην έκθεση βασίζονται στα εκτενή στοιχεία του FRA για την κατάσταση των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, τα οποία προέρχονται από το δημοσιευμένο υλικό του FRA και ειδικότερα από την έρευνά του για το σύνολο της ΕΕ. Περιλαμβάνει επίσης και αναλύει πληροφορίες σχετικά με τις πρακτικές των κρατών μελών που έχουν υποβληθεί στον FRA από μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους⁷. Η έκθεση αναφέρεται στα ευρήματα και τις συστάσεις των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και στο έργο που επιτελέστηκε από εθνικές, διεθνείς και πανευρωπαϊκές ΟΚΠ.

Το **κεφάλαιο 1** παρέχει μια σύντομη περίληψη της βασικής νομοθεσίας της ΕΕ και της διεθνούς νομοθεσίας σχετικά με την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους και την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων εγκλημάτων μίσους.

Με βάση τα ευρήματα από έρευνες του FRA και άλλες έρευνες, το **κεφάλαιο 2** εξετάζει τη φύση και τη διάδοση της βίας και της παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων, τους λόγους μη καταγγελίας και τα ευρήματα σχετικά με το πού καταγγέλλονται τα περιστατικά από τα θύματα.

Το **κεφάλαιο 3** παρουσιάζει πληροφορίες που παρέχονται από μέλη της ομάδας εργασίας με τη διευκόλυνση του FRA για τα εγκλήματα μίσους, εξετάζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο τα θύματα υφίστανται εγκλήματα μίσους και παρέχει μια επισκόπηση των εθνικών δομών και διαδικασιών που επηρεάζουν τις εμπειρίες των θυμάτων όταν καταγγέλλουν περιστατικά λόγω προκαταλήψεων. Εξετάζει τους διαρθρωτικούς φραγμούς που πρέπει να άρουν τα κράτη μέλη και τους βοηθητικούς παράγοντες που θα πρέπει να εισαγάγουν και να ενισχύσουν για να ενθαρρύνουν και να επιτρέψουν στα θύματα να καταγγείλουν τα περιστατικά.

Αυτή η ανάλυση είναι ακόμη πιο σημαντική ενόψει του επείγοντος χαρακτήρα της αντιμετώπισης του δομικού ρατσισμού σε παγκόσμιο επίπεδο και της έναρξης του πρώτου σχεδίου δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025⁸.

Επισημάνσεις σε θέματα ορολογίας

Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί.

- «έγκλημα μίσους» είναι «ένα ποινικό αδίκημα που διαπράττεται για λόγους προκαταλήψεων»*. Οι όροι «βία λόγω προκαταλήψεων», «εγκλήματα λόγω προκαταλήψεων» και «εγκλήματα μίσους» χρησιμοποιούνται εναλλακτικά.
- «Παρενόχληση λόγω προκαταλήψεων» είναι ένας όρος που περιλαμβάνει μια σειρά επιβλαβών συμπεριφορών, ορισμένες από τις οποίες ενδέχεται να μη συνιστούν ποινικό αδίκημα.
- Ο όρος «καταγγελία» μπορεί να οριστεί ευρέως ως η πράξη ενός θύματος ή κάποιου άλλου, όπως ενός μάρτυρα, να ενημερώσει μια δημόσια αρχή ή τρίτο μέρος για ένα πιθανό έγκλημα μίσους. Περιλαμβάνει την καταγγελία περιστατικών που δεν μπορούν να διερευνηθούν περαιτέρω —για παράδειγμα, επειδή το θύμα δεν είναι πρόθυμο να δώσει κατάθεση ή το τρίτο μέρος δεν μπορεί να γνωστοποιήσει πληροφορίες με τις οποίες θα μπορούσε να ταυτοποιηθεί το θύμα.
- «Υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων» είναι μια διαδικασία στην οποία ένα θύμα ή ένας μάρτυρας καταγγέλλει ένα πιθανό έγκλημα μίσους σε μια αρχή, οργανισμό, κέντρο ή υπηρεσία διαφορετική από την αστυνομία. Το εν λόγω τρίτο μέρος καταγγέλλει στη συνέχεια το έγκλημα μίσους στην αστυνομία.
- Ως «ανώνυμη καταγγελία» νοείται μια διαδικασία μέσω της οποίας οι αρχές επιβολής του νόμου ειδοποιούνται για ένα περιστατικό, από το θύμα, έναν μάρτυρα ή άλλο τρίτο μέρος, χωρίς να αποκαλύπτεται η ταυτότητα του θύματος.

* Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), **Guidance note on the practical application of Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law**, Βρυξέλλες, Νοέμβριος 2018, σ. 7.

Τελικές σημειώσεις

- 1 Ευρωπαϊκή Ένωση (2012), Ενοποιημένη απόδοση της **Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση** (EE C 326 της 26.10.2012, σ. 13), άρθρα 2 και 3. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ περιλαμβάνει ορισμένα άρθρα σχετικά με την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους, για παράδειγμα σχετικά με το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1), το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2), το δικαίωμα στη σωματική και διανοητική ακεραιότητα (άρθρο 3) και το δικαίωμα να ζητήσει αποκατάσταση μέσω πραγματικής προσφυγής (άρθρο 47)- απαγορεύει την απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση (άρθρο 4) και τις διακρίσεις για πολλούς λόγους, όπως η φυλή, το χρώμα, η εθνοτική καταγωγή, η θρησκεία, το φύλο, η αναπηρία, η ηλικία και ο γενετήσιος προσανατολισμός (άρθρο 21).
- 2 FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2012), **Making hate crime visible in the European Union: Acknowledging victims' rights**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπηρεσία Εκδόσεων), σ. 15-24.
- 3 Σχετικά με την κρυφή έκταση της θυματοποίησης στις έρευνες για την εγκληματικότητα, βλ. FRA (2021), **Crime, safety and victims' rights – Fundamental Rights Survey**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 9-12.
- 4 Η παρούσα έκθεση δεν εστιάζει στις περιπτώσεις ρητορικής μίσους, όπως η υποκίνηση μίσους, αλλά στην καταγγελία εγκλημάτων μίσους που στρέφονται εναντίον ενός ατόμου ή περιουσίας. Η έρευνα δεν κάλυπτε τις αυτεπάγγελτες έρευνες ή διώξεις στις οποίες οι ανακριτικές αρχές κινούν ποινικές διαδικασίες χωρίς να έχει προηγηθεί καταγγελία από θύμα ή μάρτυρα.
- 5 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας (2021), **Key guiding principles on encouraging reporting of hate crime**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 6 Η ομάδα εργασίας αποτελείται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την καταγραφή, τη συλλογή δεδομένων ή την καταγγελία εγκλημάτων μίσους, που έχουν οριστεί από τα κράτη μέλη. Έχει εκπροσώπους όλων των κρατών μελών της ΕΕ, εκτός από το Λουξεμβούργο, το οποίο δεν όρισε εκπρόσωπο. Άλλα μέλη περιλαμβάνουν εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (OSCE/ODIHR), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) του Συμβουλίου της Ευρώπης και ΟΚΠ. Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στην ιστοσελίδα του FRA «**Work on rights**».
- 7 Το Λουξεμβούργο δεν εκπροσωπείται στην ομάδα εργασίας και επομένως δεν καλύπτεται στην έκθεση. Η έκθεση καλύπτει, ωστόσο, το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων, ήταν ακόμη κράτος μέλος της ΕΕ.
- 8 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025**, COM(2020) 565 final, Βρυξέλλες, 18 Σεπτεμβρίου 2020.

1

ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ: ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΣΕΒΑΣΜΟΥ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η ΕΕ έχει θεσπίσει νομοθεσία για την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους και τη διασφάλιση της πρόσβασης των θυμάτων στη δικαιοσύνη και της προσφυγής σε ένδικα μέσα, σύμφωνα με τις συνθήκες της ΕΕ και τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ¹. Βασικά νομοθετήματα είναι η απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία και η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων ².

Η μη καταγγελία των εγκλημάτων μίσους σημαίνει ότι η σχετική νομοθεσία δεν χρησιμοποιείται σε επαρκή βαθμό και ότι οι δεσμευτικές υποχρεώσεις δεν εκπληρώνονται. Η ελλιπής καταγγελία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη εξασφάλιση της δυνατότητας προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου για όλους επί ίσοις όροις και υπονομεύει το δικαίωμα των θυμάτων να βρουν υποστήριξη και προστασία. Υπονομεύει επίσης την αποτελεσματικότητα των εθνικών αρχών να διερευνήσουν και να τιμωρήσουν τα εγκλήματα μίσους.

Συνολικά, αυτό σημαίνει ότι η άρση των φραγμών που εμποδίζουν τα θύματα να καταγγέλλουν τα εγκλήματα μίσους και η ενθάρρυνσή τους να το κάνουν είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου τα κράτη μέλη της ΕΕ να συμμορφωθούν και να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους όσον αφορά τα εξής:

- να εξασφαλίζουν τη δυνατότητα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου για όλους,
- να προστατεύουν και να υποστηρίζουν τα θύματα,
- να διερευνούν και να τιμωρούν τα εγκλήματα μίσους.

Τα ακόλουθα τμήματα περιγράφουν τα κύρια καθήκοντα που έχουν τα κράτη μέλη βάσει του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και της νομοθεσίας της ΕΕ στο πλαίσιο της ευθύνης τους να διευκολύνουν και να ενθαρρύνουν την καταγγελία των εγκλημάτων μίσους.

1.1 ΚΑΘΗΚΟΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Τα κράτη μέλη έχουν καθήκον να παρέχουν μέσα αποτελεσματικής προσφυγής στα θύματα όλων των εγκλημάτων, σύμφωνα με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και το άρθρο 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Αυτό το δικαίωμα αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου και το κράτος δικαίου. Επιτρέπει σε όλα τα φυσικά πρόσωπα να επιζητούν επανόρθωση για παραβιάσεις των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τους ³.

Σε συνδυασμό με την απαγόρευση των διακρίσεων που ορίζεται στο άρθρο 14 της ΕΣΔΑ και στο άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, το καθήκον αυτό συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλοι έχουν δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου και να επιζητούν επανόρθωση

μέσω αποτελεσματικής προσφυγής επί ίσοις όροις, ιδίως μέσω του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης.

Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν όχι μόνο ότι αυτό το δικαίωμα κατοχυρώνεται στη νομοθεσία, αλλά και ότι ασκείται στην πράξη. Αυτό σημαίνει, στην πράξη, ότι πρέπει να δημιουργήσουν έναν ασφαλή χώρο για όλα τα θύματα, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εγκλημάτων λόγω διακρίσεων, και να τα προστατεύουν από τον εκφοβισμό, τα αντίποινα και την επακόλουθη θυματοποίηση. Πρέπει να τους επιτρέπουν να αποφασίζουν πώς θα προτιμούσαν να επιζητήσουν επανόρθωση για το έγκλημα που έχουν υποστεί. Μια σημαντική και καθοριστική προϋπόθεση στο πλαίσιο αυτό είναι τα θύματα να έχουν εμπιστοσύνη στις αρχές επιβολής του νόμου και να μη θεωρούν ότι αδιαφορούν για τα όσα υπέφεραν.

Η εμπιστοσύνη στο σύστημα επιβολής του νόμου και ποινικής δικαιοσύνης, όπως δείχνουν τα στοιχεία του FRA στην παρούσα έκθεση, είναι καίριας σημασίας για όλα τα θύματα εγκλημάτων μίσους, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, των μεταναστών που βρίσκονται σε παράτυπο καθεστώς. Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων προβλέπει την αμερόληπτη εφαρμογή των διατάξεων της σε όλα τα θύματα, «ασχέτως του καθεστώτος διαμονής τους»⁴. Επιπλέον, τοποθετεί το έγκλημα μίσους μεταξύ των εγκλημάτων που απαιτούν την ιδιαίτερη προσοχή των αρχών στις ανάγκες προστασίας των θυμάτων⁵. Αυτή η ιδιαίτερη προσοχή αποτελεί επίσης σημαντικό στοιχείο για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στις αρχές και, ως εκ τούτου, για την ενθάρρυνση των καταγγελιών και της εφαρμογής στην πράξη της δυνατότητας προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου για όλους. Οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μεταφορά και την εφαρμογή της οδηγίας αναγνωρίζουν ότι η αμερόληπτη εφαρμογή της «μπορεί να έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο των ρατσιστικών και ξενοφοβικών εγκλημάτων μίσους»⁶.

Η μη καταγγελία εγκλημάτων μίσους συνεπάγεται ότι τα θύματα των εγκλημάτων αυτών αντιμετωπίζουν φραγμούς που τα εμποδίζουν να ασκήσουν το δικαίωμά τους σε αποτελεσματική προσφυγή. Αυτό εγείρει ανησυχίες ότι στην περίπτωση των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, τα κράτη μέλη δεν εκπληρώνουν το καθήκον τους να εξασφαλίσουν τη δυνατότητα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου για όλους.

1.2 ΚΑΘΗΚΟΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ

Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων⁷. Η οδηγία υπογραμμίζει την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη η ειδική φύση του εγκλήματος μίσους (αιτιολογική σκέψη 56). Αναφέρει επίσης ότι οι αρχές θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα εγκλημάτων μίσους κατά τη διεξαγωγή ατομικών αξιολογήσεων για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας (άρθρο 22 παράγραφος 3).

Σε αντίθεση με την απόφαση-πλαίσιο, η οποία περιορίζεται στον ρατσισμό και την ξενοφοβία, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων αναφέρεται σε όλα τα θύματα εγκλημάτων μίσους επί ίσοις όροις, ανεξάρτητα από τον λόγο διακριτικής μεταχείρισης που υποκίνησε τον δράστη.

Η οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση σε δωρεάν και εμπιστευτικές υπηρεσίες υποστήριξης (άρθρο 8 παράγραφος 1), ανεξάρτητα από το αν έχουν υποβάλει επίσημη καταγγελία ή όχι (άρθρο 8 παράγραφος 5). Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν υπηρεσίες εξειδικευμένης υποστήριξης, όπως ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη, και νομικές συμβουλές για θέματα που σχετίζονται με το καθεστώς διαμονής, ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες του θύματος.

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται επίσης να ενημερώνουν τα θύματα σχετικά με το είδος της υποστήριξης που μπορούν να λάβουν και από ποιον (άρθρο 1). Πρέπει επίσης να διευκολύνουν την παραπομπή των θυμάτων σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, είτε από την αρμόδια αρχή που έλαβε την καταγγελία είτε από άλλη σχετική οντότητα (άρθρο 8 παράγραφος 2).

Επιπλέον, τα θύματα με ειδικές ανάγκες προστασίας έχουν το δικαίωμα να εξεταστούν από ή μέσω επαγγελματιών που έχουν εκπαιδευτεί γι' αυτόν τον σκοπό (άρθρο 23). Αυτό θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα σημαντικό προκειμένου να διασφαλιστεί ότι

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ FRA

Δικαιοσύνη για όλους; Ίση πρόσβαση στην ποινική δικαιοσύνη για όλα τα θύματα εγκλημάτων εις βάρος προσώπων

Το έργο του FRA «Justice for all?» (Δικαιοσύνη για όλους;) χαρτογραφεί τις υφιστάμενες πολιτικές που σχετίζονται με την πρόσβαση των θυμάτων στη δικαιοσύνη. Μια προσεχής έκθεση θα αφορά τη διαφορετική μεταχείριση διαφόρων κατηγοριών θυμάτων – οι κατηγορίες που επισημαίνονται στην οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων – και τις επακόλουθες διαφορές μεταξύ αυτών των κατηγοριών όσον αφορά τη δυνατότητα προσφυγής τους ενώπιον δικαστηρίου.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *FRA 2020–2022 Programming Document*, σ. 63.

τα θύματα εγκληματικών πράξεων μίσους εξετάζονται από αστυνομικούς που αποφεύγουν οποιαδήποτε συμπεριφορά που θα μπορούσε να υποδηλώνει ότι συμμερίζονται τις συμπεριφορές διακρίσεων των δραστών (βλ. **τμήμα 2.4.3** και **τμήμα 3.3**).

Η διευκόλυνση και η ενθάρρυνση των θυμάτων εγκλημάτων μίσους να καταγγέλλουν τα εγκλήματα, μεταξύ άλλων με την άρση των φραγμών όσον αφορά την υποβολή καταγγελιών, αποτελεί απαίτηση για τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν αποτελεσματικά το καθήκον τους να παρέχουν υποστήριξη και προστασία στα θύματα εγκλημάτων μίσους.

1.3 ΚΑΘΗΚΟΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ

Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν καθήκον να καταπολεμούν το έγκλημα μίσους, το οποίο σημαίνει ότι πρέπει να διερευνούν αυτά τα εγκλήματα και να τιμωρούν τους δράστες, καθώς και να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα. Το καθήκον αυτό κατοχυρώνεται σε νομικά δεσμευτικές διατάξεις του διεθνούς και ενωσιακού δικαίου.

Το έγκλημα μίσους, όπως και κάθε άλλο σοβαρό έγκλημα, συνιστά κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ένα τέτοιο έγκλημα μπορεί να παραβιάζει, για παράδειγμα, το δικαίωμα στη ζωή, την ακεραιότητα του ατόμου ή την απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης. Όλα αυτά είναι δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στην ΕΣΔΑ και τα κράτη μέλη έχουν υποχρέωση να τα προστατεύουν.

Βασικά στοιχεία αυτής της υποχρέωσης είναι η απαίτηση «θέσπισης διατάξεων ποινικού δικαίου» και «η ανάγκη εξάλειψης της ατιμωρησίας»⁸. Αυτή η «ανάγκη εξάλειψης της ατιμωρησίας» για τους δράστες σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παράλληλα με το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ σχετικά με το δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή, επιβάλλει την υποχρέωση στα κράτη να διερευνούν και να τιμωρούν τα εγκλήματα. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), αυτό σημαίνει «μια ενδεδειγμένη και αποτελεσματική έρευνα ικανή να οδηγήσει στον εντοπισμό και την τιμωρία των υπευθύνων, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικής πρόσβασης του καταγγέλλοντος στη διαδικασία έρευνας»⁹.

Εκτός από το καθήκον τους να διερευνούν και να τιμωρούν το έγκλημα, τα κράτη έχουν ένα πρόσθετο καθήκον να διερευνούν, να αποκαλύπτουν και να τιμωρούν τα κίνητρα λόγω προκαταλήψεων. Πρόκειται για καθήκον που απορρέει από τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχει εδραιωθεί στο δίκαιο της ΕΕ.

Η νομολογία του ΕΔΔΑ διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο ως προς αυτό, ιδιαίτερα η νομολογία σχετικά με το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένης της φυλής, του χρώματος ή της θρησκείας. Σύμφωνα με το παγιωμένο σκεπτικό του ΕΔΔΑ, «η αντιμετώπιση της βίας και της ωμότητας [λόγω προκαταλήψεων] επί ίσοις όροις με υποθέσεις που δεν έχουν [τέτοιες] προεκτάσεις είναι σαν να παραβλέπουμε την ειδική φύση των πράξεων που είναι ιδιαίτερα επιζήμιες για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η μη διάκριση [...] μπορεί να συνιστά αδικαιολόγητη μεταχείριση που δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 14 της Σύμβασης»¹⁰. Με βάση το σκεπτικό αυτό, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το άρθρο 14 παραβιάζεται όταν οι αρχές δεν λαμβάνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διερευνήσουν εάν η διάκριση μπορεί να διαδραμάτισε ή όχι ρόλο στα υπό εξέταση γεγονότα.

Το ίδιο σκεπτικό επικρατεί και στην απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, η οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, θεσπίζει το καθήκον των κρατών μελών να καταπολεμούν τα εγκλήματα μίσους απευθείας στην έννομη τάξη της ΕΕ¹¹. Η απόφαση-πλαίσιο υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τα ρατσιστικά ή ξενοφοβικά κίνητρα για διάφορα αδικήματα ως επιβαρυντική περίπτωση ή να ορίζουν ότι τα δικαστήρια μπορούν να το λαμβάνουν αυτό υπόψη κατά τον καθορισμό των κυρώσεων που επιβάλλονται στους παραβάτες (άρθρο 4). Προβλέπει τιμωρία για ορισμένες συμπεριφορές που υποκινούνται από μίσος (άρθρο 1) λόγω φυλής, χρώματος, θρησκείας, καταγωγής ή εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, όπως η υποκίνηση σε βία για τους λόγους αυτούς¹². Η απόφαση-πλαίσιο προβλέπει ότι η διερεύνηση τέτοιων

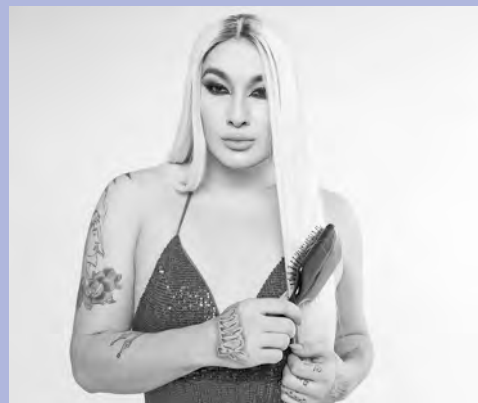
Βήματα της ΕΕ προς τη διεύρυνση των απαντήσεων του ποινικού δικαίου στα εγκλήματα μίσους

Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μεριμνούν για τις ειδικές ανάγκες προστασίας όλων των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, ανεξάρτητα από το είδος των κινήτρων διακρίσεων και προκαταλήψεων του δράστη.

Ωστόσο, η απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξеноφοβία, μέσω του ποινικού δικαίου, καλύπτει μόνο τα εγκλήματα μίσους που διαπράττονται λόγω φυλής, χρώματος, θρησκείας, γενεαλογικών καταβολών ή εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής του θύματος (άρθρο 1 παράγραφος 1). Δεν καλύπτει άλλους λόγους διάκρισης που απαγορεύονται βάσει του πρωτογενούς δικαίου της ΕΕ (βλ. άρθρο 19 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ και άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ), όπως το φύλο, η ηλικία, η αναπηρία ή ο γενετήσιος προσανατολισμός. Όπως και στην περίπτωση της προστασίας από τις διακρίσεις μέσω των οδηγιών της ΕΕ για την ισότητα*, αυτό οδηγεί σε κενά προστασίας και σε μια τεχνητή ιεραρχία των λόγων που περιορίζει την έκταση και το εύρος της προστασίας σε επίπεδο ΕΕ έναντι των εγκλημάτων μίσους.

Αυτά τα κενά στην προστασία σε επίπεδο ΕΕ έναντι όλων των μορφών εγκλημάτων μίσους δεν εμποδίζουν ορισμένα κράτη μέλη να διεκδικούν το φάσμα των λόγων διάκρισης που μπορεί να οδηγήσει σε αυστηρότερες κυρώσεις για τους δράστες. Όπως τόνισε ο FRA, η συντριπτική πλειονότητα των κρατών μελών έχουν υπερβεί την απόφαση-πλαίσιο και έχουν συμπεριλάβει άλλους απαγορευμένους λόγους στις διατάξεις τους για τα εγκλήματα μίσους**.

Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση των διαφορετικών επιπέδων προστασίας έναντι των εγκλημάτων μίσους για διαφορετικούς

λόγους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόθεσή της να «υποβάλει νέα πρόταση για την καταπολέμηση της βίας λόγω φύλου» και «θα προτείνει επίσης την επέκταση του καταλόγου των *ευρωεγκλημάτων* ώστε να περιλαμβάνει όλες τις μορφές εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους»***.

* FRA (2021), *Η ισότητα στην ΕΕ είκοσι χρόνια μετά την έναρξη εφαρμογής των οδηγιών για την ισότητα*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπηρεσία Εκδόσεων).

** FRA (2018), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 103.

*** Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2021 – Μια Ένωση δύναμης σε έναν εύθραυστο κόσμο*, COM(2020) 690 final, Βρυξέλλες, 19 Οκτωβρίου 2020, σ. 7.

αδικημάτων ή η δίωξή τους θα πρέπει να πραγματοποιείται αυτεπάγγελτα και να μην «εξαρτάται από αναφορά ή καταγγελία του θύματος» (άρθρο 8).

Η εμφάνιση των θυμάτων για να καταγγείλουν περιστατικά είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν το καθήκον τους να διερευνούν και να τιμωρούν εγκλήματα λόγω προκαταλήψεων. Καθιστά ορατά τα εγκλήματα μίσους και καθιστά δυνατό τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών πρόληψης.

1.4 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

Κατά την εκπλήρωση των νομικών υποχρεώσεών τους για την καταπολέμηση του εγκλήματος μίσους, συμπεριλαμβανομένης της ενθάρρυνσης της καταγγελίας, οι εθνικές αρχές μπορούν να βασίζονται στο πλήθος κατευθυντήριων οδηγιών και ειδικών ανά χώρα συστάσεων διεθνών διακυβερνητικών οργανισμών¹³. Όλοι αναγνωρίζουν την εκτεταμένη και διαδεδομένη ελλιπή καταγγελία των εγκλημάτων μίσους και καθορίζουν μέσα και μέτρα με στόχο την ενθάρρυνση και την αύξηση των καταγγελιών μεταξύ των θυμάτων εγκλημάτων μίσους¹⁴. Η παρούσα έκθεση βασίζεται στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις και εξετάζει ορισμένα από τα βασικά στοιχεία τους στο **κεφάλαιο 3**.

Ο μεγάλος αριθμός καταγεγραμμένων εγκλημάτων μίσους μπορεί να είναι ένα θετικό μήνυμα

Ο αριθμός των εγκλημάτων μίσους που καταγράφηκαν από τις αρχές δεν είναι απαραίτητα δείκτης διάδοσης των εγκλημάτων μίσους. Ο υψηλότερος αριθμός καταγεγραμμένων εγκλημάτων μίσους μπορεί να αντικατοπτρίζει τις προσπάθειες των χωρών να προβάλλουν αυτά τα περιστατικά και να καταδείξουν την αποτελεσματικότητα των εθνικών συστημάτων καταγραφής τους. Μπορεί επίσης να σηματοδοτεί την αυξημένη προθυμία, ευαισθητοποίηση και ικανότητα των θυμάτων και του κοινού να καταγγέλλουν περιστατικά που λαμβάνουν χώρα λόγω προκαταλήψεων.

Ωστόσο, οι έρευνες του FRA έχουν δείξει ότι ακόμη και σε χώρες με σχετικά υψηλό αριθμό εγκλημάτων μίσους που καταγράφονται από την αστυνομία, υπάρχει σημαντική απουσία καταγγελιών.

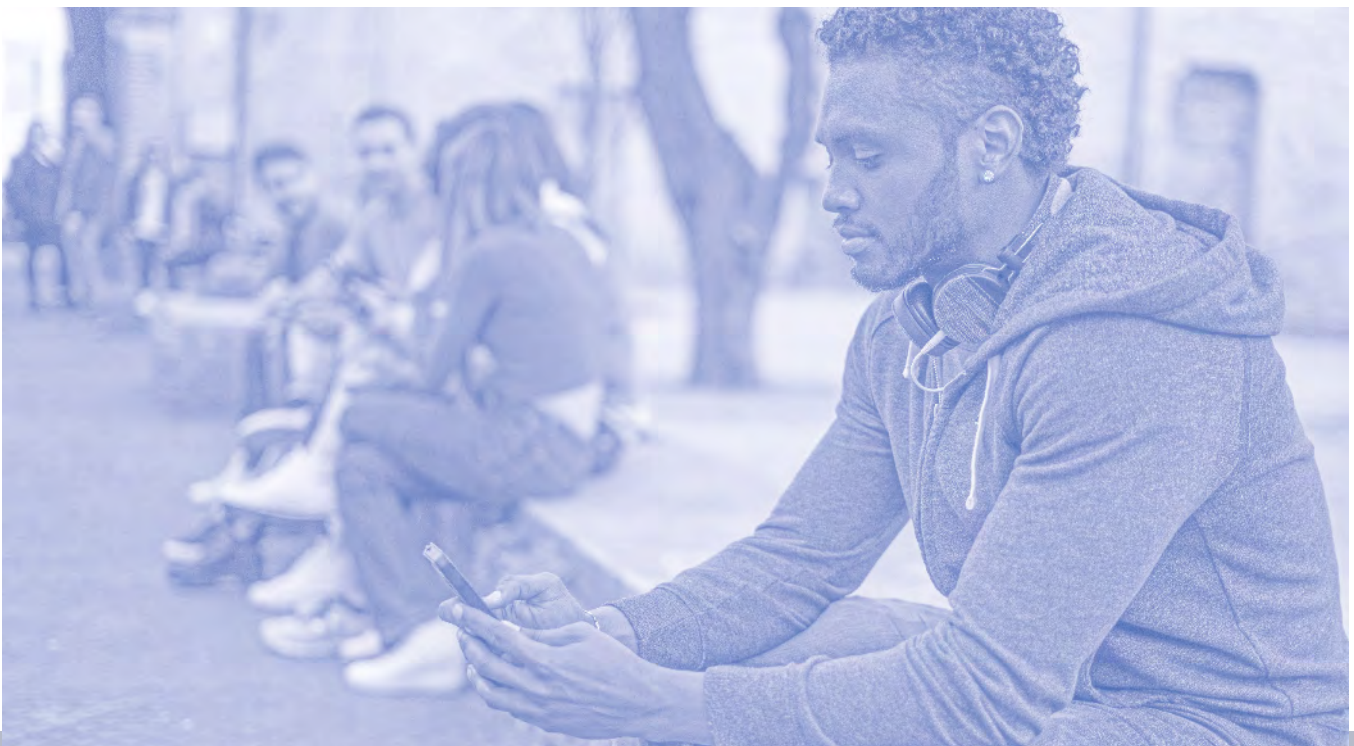
Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2018), **Hate crime recording and data collection practice across the EU**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 27–28.

Για να υποστηρίξει την αποτελεσματική εφαρμογή του νομικού πλαισίου της ΕΕ, το 2020 η ΕΕ έλαβε αποφασιστικά μέτρα προς μια πιο ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και την ενδυνάμωση των θυμάτων εγκλημάτων, εγκρίνοντας δύο θεμελιώδη έγγραφα πολιτικής: τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020–2025 και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020–2025¹⁵. Τα έγγραφα αυτά αφορούν συγκεκριμένα την ελλιπή καταγγελία των εγκλημάτων μίσους ως σοβαρό φραγμό στην επιβολή του νόμου και τη χάραξη πολιτικής, και καθορίζουν συγκεκριμένα μέτρα ως προς το θέμα αυτό.

Η πρώτη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων, για την περίοδο 2020–2025, υπογραμμίζει την ανάγκη για «καλύτερη [εφαρμογή] στην πράξη των ενωσιακών κανόνων για τα δικαιώματα των θυμάτων». Η ενδυνάμωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων με τη διασφάλιση της αποτελεσματικής επικοινωνίας μαζί τους και ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για να τα καταγγέλλουν είναι βασικά σκέλη της στρατηγικής. Η αύξηση της καταγγελίας εγκλημάτων από «θύματα που ανήκουν σε μειονεκτούσες ή ευάλωτες κοινότητες ή μειονότητες» είναι ένας άλλος τομέας που επισημαίνεται στη στρατηγική. Καθορίζει τα μέτρα

για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ αρχών και κοινοτήτων και διευκρινίζει ότι η εκπαίδευση των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών για την αποφυγή των διακρίσεων είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση της εμπιστοσύνης στις αρχές και την αντιμετώπιση της μη επαρκούς υποβολής καταγγελιών¹⁶.

Εκτός από τη δέσμευση που αναλαμβάνει να διασφαλίσει την αποτελεσματική επιβολή του νομικού πλαισίου της ΕΕ και να αξιολογήσει εάν το υπάρχον πλαίσιο παραμένει κατάλληλο για τον σκοπό του, το σχέδιο δράσης κατά του ρατσισμού της ΕΕ 2020–2025 αναγνωρίζει την ανάγκη ανάληψης περαιτέρω δράσης για την αντιμετώπιση του ρατσισμού στην καθημερινή ζωή. Οι δράσεις περιλαμβάνουν μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων από τις αρχές επιβολής του νόμου, τη διασφάλιση της ασφάλειας και της προστασίας, την αντιμετώπιση των ανισοτήτων και την καταπολέμηση των διακρίσεων σε όλους τους τομείς της ζωής. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τονίζει την ανάγκη να «[καταπολεμηθεί] το υποκείμενο πρόβλημα» —δηλαδή ο δομικός ρατσισμός, ο οποίος «μπορεί να είναι τόσο βαθύς και επιβλαβής όσο ο ατομικός ρατσισμός [...] η ύπαρξή του πρέπει να αναγνωρίζεται και να αντιμετωπίζεται μέσω προδραστικών πολιτικών»¹⁷. (Βλ. **τμήμα 3.1** σχετικά με τον αντίκτυπο του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου στο οποίο λαμβάνει χώρα η θυματοποίηση λόγω προκαταλήψεων στην ετοιμότητα των θυμάτων να καταγγέλλουν τα περιστατικά και να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη.)

Τόσο το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020–2025 όσο και η στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020–2025 τονίζουν την ανάγκη για μια συνολική, ολιστική και συντονισμένη προσέγγιση των εθνικών προσπαθειών και καλούν τα κράτη μέλη να αναπτύξουν και να υιοθετήσουν εθνικά σχέδια δράσης κατά του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων και για τα δικαιώματα των θυμάτων, αντίστοιχα ¹⁸.

Η διασφάλιση της προστασίας και της υποστήριξης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους προβλέπεται επίσης σε άλλες βασικές στρατηγικές που εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2020, όπως η στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020–2025, το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά, η στρατηγική ισότητας για τις λεσβίες, τους ομοφυλόφιλους, τους αμφιφυλόφιλους, τους τρανς, τους κουίρ και τους ίντερσεξ (ΛΟΑΤΚΙ) 2020–2025 και η νέα στρατηγική της Ένωσης Ασφαλείας της ΕΕ 2020–2025 ¹⁹.

Η στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020–2025 περιλαμβάνει τον τερματισμό της έμφυλης βίας ως έναν από τους βασικούς στόχους πολιτικής της. Η Επιτροπή δεσμεύεται να προτείνει πρόσθετα μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση συγκεκριμένων μορφών έμφυλης βίας, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη με επίκεντρο τα θύματα και την υποβολή σύστασης για την πρόληψη επιζήμιων πρακτικών ²⁰.

Το νέο στρατηγικό πλαίσιο για τους Ρομά εξετάζει την καταπολέμηση του αντιαθιγγανισμού ως τον πρώτο οριζόντιο στόχο του για την επίτευξη αποτελεσματικής ισότητας, ένταξης και συμμετοχής των Ρομά έως το 2030. Η Επιτροπή επανέλαβε τη δέσμευσή της να διασφαλίσει την πλήρη και ορθή ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο και την εφαρμογή της απόφασης-πλασίου για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, και να συνεχίσει να συνεργάζεται με εταιρείες τεχνολογίας πληροφοριών για την καταπολέμηση του αντιαθιγγανισμού, ο οποίος είναι «ένας από τους πιο συχνά αναφερόμενους λόγους της ρητορικής μίσους» ²¹.

Η διασφάλιση της ασφάλειας των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων είναι ένας από τους τέσσερις βασικούς πυλώνες της πρώτης στρατηγικής της ΕΕ για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, για την περίοδο 2020–2025. Η στρατηγική αναγνωρίζει ότι η ελλιπής καταγγελία εγκλημάτων μίσους παραμένει σοβαρό πρόβλημα και αποσκοπεί στην υποστήριξη των κρατών μελών για την προώθηση ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τα ΛΟΑΤΚΙ θύματα εγκλημάτων και τη βελτίωση της καταγραφής των φοβικών προκαταλήψεων σε βάρος των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων ²².

Αντιμετώπιση του μίσους στο διαδίκτυο

Τον Δεκέμβριο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μια πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες* με σκοπό να ρυθμίσει ζητήματα που αφορούν την ευθύνη των ενδιαμέσων φορέων του διαδικτύου σε θέματα όπως το παράνομο διαδικτυακό περιεχόμενο, το διαδικτυακό μίσος και η παραπληροφόρηση. Παρόλο που η παρούσα έκθεση δεν καλύπτει περιπτώσεις διαδικτυακού μίσους, ο FRA έχει ξεκινήσει ένα έργο με στόχο να αυξήσει την κατανόηση του διαδικτυακού μίσους εναντίον ορισμένων ομάδων**.

Η αντιμετώπιση διαφορετικών μορφών μίσους στο διαδίκτυο είναι ένα δύσκολο ζήτημα λόγω της κλίμακας του φαινομένου και της δυσκολίας εντοπισμού του παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο. Ωστόσο, οι εταιρείες που διαχειρίζονται μεγάλες διαδικτυακές πλατφόρμες καταργούν δισεκατομμύρια δείγματα τέτοιου περιεχομένου κάθε χρόνο.

Το έργο του FRA στοχεύει να αυξήσει την κατανόηση του διαδικτυακού μίσους που εκδηλώνεται με τη μορφή παρενόχλησης, ρητορικής μίσους και υποκίνησης σε βία κατά γυναικών και εθνοτικών ομάδων. Με βάση τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί σε επιλεγμένα κράτη μέλη της ΕΕ, τα ευρήματα της έρευνας θα συμβάλουν στη χάραξη πολιτικής στον τομέα της εποπτείας του διαδικτυακού περιεχομένου.

** Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση κανονισμού σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες), COM(2020) 825 final, Βρυξέλλες, 15 Δεκεμβρίου 2020.*

*** Βλ. FRA, 2021–2023 Programming Document, σ. 59.*

Τελικές σημειώσεις

- 1 Ευρωπαϊκή Ένωση (2012), Ενοποιημένη απόδοση της **Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση** (ΕΕ C 326 της 26.10.2012, σ. 1), άρθρα 2 και 3. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ περιλαμβάνει ορισμένα άρθρα σχετικά με την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους, για παράδειγμα σχετικά με το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1), το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2), το δικαίωμα στη σωματική και διανοητική ακεραιότητα (άρθρο 3) και να ζητήσει αποκατάσταση μέσω πραγματικής προσφυγής (άρθρο 47). απαγορεύει την απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση (άρθρο 4) και τις διακρίσεις για πολλούς λόγους, όπως η φυλή, το χρώμα, η εθνική καταγωγή, η θρησκεία, το φύλο, η αναπηρία, η ηλικία και ο γενετήσιος προσανατολισμός (άρθρο 21).
- 2 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2008), **Απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου** (ΕΕ L 328 της 6.12.2008, σ. 55). **Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου** (ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 57).
- 3 Συμβούλιο της Ευρώπης και Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) (2020), **Guide on Article 13 of the European Convention on Human Rights – Right to an effective remedy**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης και ΕΔΔΑ, 31 Δεκεμβρίου 2020.
- 4 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 1 παράγραφος 1.
- 5 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 22 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 56.
- 6 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών (ΓΔ Δικαιοσύνης) (2013), **Guidance document on transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA**, Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2013.
- 7 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Δικαιοσύνης (2013), **Guidance document on transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA**, Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2013.
- 8 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2011), **Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on eradicating impunity for serious human rights violations**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 30 Μαρτίου 2011.
- 9 ΕΔΔΑ, **Centre for Legal Resources εξ ονόματος του Valentin Câmpreanu κατά Ρουμανίας**, αριθ. 47848/08, 17 Ιουλίου 2014· για περισσότερη νομολογία, βλ. Συμβούλιο της Ευρώπης και ΕΔΔΑ (2020), **Guide on Article 13 of the European Convention on Human Rights – Right to an effective remedy**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 31 Δεκεμβρίου 2020.
- 10 ΕΔΔΑ, **Nachova κ.λπ. κατά Βουλγαρίας**, αριθ. 43577/98 και 43579/98, 6 Ιουλίου 2005· για πιο πρόσφατη νομολογία, βλ. ΕΔΔΑ, **Lakatošová και Lakatoš κατά Σλοβακίας**, αριθ. 655/16, 11 Δεκεμβρίου 2018. Βλ. επίσης FRA (2018), **Unmasking bias motives in crimes: Selected cases of the European Court of Human Rights**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 11 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2008), **Απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου**, (ΕΕ L 328 της 6.12.2008, σ. 55). Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας (2018), **Guidance note on the practical application of Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law**, Βρυξέλλες, Νοέμβριος 2018.
- 12 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2008), **Απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου** (ΕΕ L 328 της 6.12.2008, σ. 55). Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2013), **FRA opinion on the Framework Decision on Racism and Xenophobia – With special attention to the rights of victims of crime**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων· FRA (2016), **Ensuring justice for hate crime victims: Professional perspectives**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 13-14.
- 13 FRA (2018), **Hate crime recording and data collection practice across the EU**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 101.
- 14 Ειδικότερα, βλ ΟΗΕ, **Επιτροπή για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων (CERD), Draft Kyoto declaration on advancing crime prevention, criminal justice and the rule of law: Towards the achievement of the 2030 Agenda for Sustainable Development**, 17 Φεβρουαρίου 2021, **ιστότοπος της ECRI και αποκλειστικός ιστότοπος του ΟΑΣΕ/ODIHR**.
- 15 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025**, COM(2020) 565 final, Βρυξέλλες, 18 Σεπτεμβρίου 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025**, COM(2020) 258 final, Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2020.
- 16 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)**, COM(2020) 258 final, Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2020, σ. 2-5.
- 17 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025**, COM(2020) 565 final, Βρυξέλλες, 18 Σεπτεμβρίου 2020, σ. 13.
- 18 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025**, COM(2020) 565 final, Βρυξέλλες, 18 Σεπτεμβρίου 2020, σ. 17, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025**, COM(2020) 258 final, Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2020, σ. 20.
- 19 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)**, COM(2020) 605 final, Βρυξέλλες, 24 Ιουλίου 2020.
- 20 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Μια Ένωση ισότητας: στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025**, COM(2020) 152 final, Βρυξέλλες, 5 Μαρτίου 2020, σ. 3-4.
- 21 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά για την περίοδο 2020-2030**, COM(2020) 620 final, Βρυξέλλες, 7 Οκτωβρίου 2020, σ. 11-12.
- 22 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Ένωση ισότητας: Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025**, COM(2020) 698 final, Βρυξέλλες, 12 Νοεμβρίου 2020, σ. 11 και 13.

2

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ (ΑΝΕΠΑΡΚΟΥΣ) ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

Με βάση ευρήματα από έρευνες του FRA, στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα σχετικά ποσοστά βίαιων περιστατικών και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων που βιώνουν στην ΕΕ οι εθνοτικές μειονότητες, οι μετανάστες και οι απόγονοι μεταναστών, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα, οι μουσουλμάνοι και οι Εβραίοι. Αποκαλύπτει το εύρος της μη καταγγελλόμενης θυματοποίησης και τους κύριους λόγους στους οποίους οφείλεται η μη καταγγελία.

Εκτός από τις εμπειρίες των θυμάτων, όπως αναφέρονται στις έρευνες του FRA, το κεφάλαιο παρουσιάζει τις απόψεις δικαστών και δικηγόρων σε ποινικά δικαστήρια, εισαγγελέων, αστυνομικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) που υποστηρίζουν τα θύματα εγκλημάτων μίσους¹.

Το κεφάλαιο παραθέτει επιλεγμένα στοιχεία για το σύνολο της ΕΕ, που προέρχονται από μια μεγάλη κλίμακας έρευνα που διενήργησε ο FRA, σχετικά με:

- τη διάδοση βίας και της παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων σε ορισμένες από τις ομάδες που περιλαμβάνονται σε διαφορετικές έρευνες του FRA,
- την έκταση της ανεπαρκούς καταγγελίας των περιστατικών βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων μεταξύ αυτών των ομάδων,
- την καταγγελία στην αστυνομία και σε τρίτους,
- τους λόγους μη καταγγελίας.

Δεν περιλαμβάνει λεπτομερείς συγκρίσεις μεταξύ των χωρών ή συγκρίσεις ομάδων εντός χωρών. Ωστόσο, πολλά αποτελέσματα διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των χωρών και μεταξύ των διαφόρων ομάδων σε μια χώρα και οι αναγνώστες ενθαρρύνονται να διερευνήσουν αυτές τις διαφορές χρησιμοποιώντας τους διαδραστικούς διαδικτυακούς εξερευνητές δεδομένων του FRA, οι οποίοι τους παρέχουν την ευκαιρία να αναζητήσουν τα αποτελέσματα ανά χώρα και ανά ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα και ανά βασικά κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως φύλο, ηλικία και εκπαίδευση.

Εμπειρίες βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων: έρευνα και στοιχεία του FRA

Τα ευρήματα που αναφέρονται σε αυτό το τμήμα βασίζονται σε στοιχεία από τις ακόλουθες έρευνες του FRA.

Η δεύτερη Έρευνα του FRA σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις στην ΕΕ (EU-MIDIS II) (2016) συγκέντρωσε πληροφορίες από 25 515 συμμετέχοντες με διαφορετικό εθνοτικό μειονοτικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο και στα 28 κράτη μέλη της ΕΕ.

Συνολικά 139 799 άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι, τρανς ή ίντερσεξ ολοκλήρωσαν τη δεύτερη διαδικτυακή έρευνα του FRA για τους ΛΟΑΤΙ (Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ) στην ΕΕ των 28, τη Βόρεια Μακεδονία και τη Σερβία (2019).

Η δεύτερη έρευνα του FRA σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ (2018) συνέλεξε στοιχεία από 16 395 συμμετέχοντες που αυτοπροσδιορίζονται ως Εβραίοι σε 12 κράτη μέλη.

Η έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers (2019) του FRA αφορούσε πέντε κράτη μέλη της ΕΕ και το Ηνωμένο Βασίλειο και συνέλεξε πληροφορίες από 4 659 συμμετέχοντες που αυτοπροσδιορίζονται ως Ρομά ή Travellers.

Το έτος που υποδεικνύεται για κάθε έρευνα αντικατοπτρίζει την περίοδο συλλογής των στοιχείων και όχι το έτος δημοσίευσης των αποτελεσμάτων. Τα έτη που δημοσιεύθηκαν οι εκθέσεις της έρευνας αναφέρονται στις σημειώσεις της παρούσας έκθεσης (με τη δημοσίευση να έχει πραγματοποιηθεί κάποιες φορές κατά το έτος μετά τη συλλογή των στοιχείων).

Στο πλαίσιο αυτών των ερευνών του FRA, άτομα με διαφορετικά μειονοτικά υπόβαθρα ερωτώνται για τις εμπειρίες τους σε θέματα διακρίσεων, βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων.

- Πρώτον, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ερωτήθηκαν για τις εμπειρίες τους όσον αφορά τη βία και την παρενόχληση σε συγκεκριμένες περιόδους (πέντε έτη και 12 μήνες).
- Δεύτερον, εάν αναφέρουν ότι έχουν υποστεί βία ή παρενόχληση, ερωτώνται αν πιστεύουν ότι αυτό οφείλεται ή όχι στο υπόβαθρό τους (μειονοτικό και/ή μεταναστευτικό).

Οι συμμετέχοντες ερωτώνται για συγκεκριμένες εμπειρίες βίαιων εγκλημάτων μίσους: σωματικές επιθέσεις, χτυπήματα, σπρωξίματα, κλωτσιές ή αρπαγή στον δρόμο, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στον χώρο εργασίας ή σε άλλες τοποθεσίες, λόγω του μειονοτικού υποβάθρου τους. Εκτός από τις ερωτήσεις για εμπειρίες σωματικής βίας, η έρευνα ΛΟΑΤΙ καλύπτει επίσης τις εμπειρίες σεξουαλικών επιθέσεων και η έρευνα για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων συγκεντρώνει πληροφορίες για βανδαλισμούς σε εβραϊκά κτίρια ή ιδρύματα.

Οι συμμετέχοντες ερωτώνται επίσης για τις εμπειρίες τους από διάφορες μορφές παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων. Στις έρευνες, ως παρενόχληση ορίζονται τα προσβλητικά ή απειλητικά σχόλια από το ίδιο το άτομο που ασκεί την παρενόχληση· οι απειλές βίας από το ίδιο το άτομο που ασκεί την παρενόχληση· οι προσβλητικές χειρονομίες ή τα υποτιμητικά βλέμματα· τα προσβλητικά ή απειλητικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μηνυμάτων κειμένου ή τα προσβλητικά σχόλια που δέχθηκαν στο διαδίκτυο.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα, την ορολογία, τη μεθοδολογία και τα ερωτηματολόγια, ανατρέξτε στις αντίστοιχες τεχνικές εκθέσεις στον ιστότοπο του FRA*. Βλ. επίσης τους διαδραστικούς εξερευνητές δεδομένων του FRA**, οι οποίοι παρέχουν μια εις βάθος εικόνα της κατάστασης στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ.

* Βλ. **Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Technical report. Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU – Technical report. A long way to go for LGBTI equality – technical report** και **Roma and Travellers in six countries – technical report**.

** Βλ. τους **διαδραστικούς εξερευνητές δεδομένων του FRA** για να περιηγηθείτε στα αποτελέσματα ανά χώρα και ανά ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα και ανά βασικά κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά όπως το φύλο, η ηλικία και η εκπαίδευση.

Σημειώσεις:

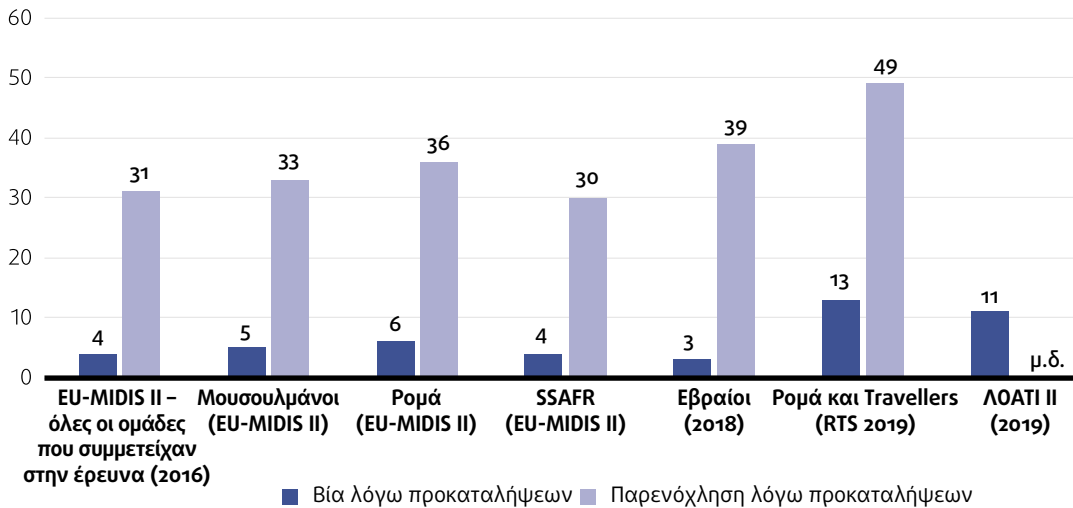
- ^α Το γράφημα χρησιμοποιεί στοιχεία από διαφορετικές έρευνες του FRA και δείχνει τη διάδοση της βίας και της παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων που οφείλονται στο εθνικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο (συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος και της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων) και στο γεγονός ότι πρόκειται για ΛΟΑΤΙ άτομα. Για τις συγκεκριμένες ερωτήσεις που τέθηκαν στις έρευνες, ανατρέξτε στα σχετικά ερωτηματολόγια και στις τεχνικές εκθέσεις.
- ^β Το γράφημα για την έρευνα EU-MIDIS II είναι ο σταθμισμένος μέσος όρος σε όλες τις ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα: Ρομά / ρωσική μειονότητα και μετανάστες και απόγονοι μεταναστών από την Υποσαχάρια Αφρική/Τουρκία/Βόρεια Αφρική/Ασία/Νότια Ασία και πρόσφατοι μετανάστες (αριθ. = 25 515). Επιπλέον, το γράφημα παρουσιάζει στοιχεία για συγκεκριμένες ομάδες που καλύπτονται στην έρευνα: μετανάστες και απόγονοι μεταναστών από την Υποσαχάρια Αφρική (SSAFR) σε 12 χώρες (αριθ. = 5 803), Ρομά σε εννέα χώρες της ανατολικής και νότιας Ευρώπης (αριθ. = 7 947) και μουσουλμάνοι σε 15 χώρες (αριθ. = 10 527).
- ^γ Δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ σε 12 χώρες (αριθ. = 16 395).
- ^δ Έρευνα Ρομά και Travellers σε έξι χώρες της Δυτικής Ευρώπης (RTS) (αριθ. = 4 659).
- ^ε Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ (αριθ. = 139 799).
- ^{στ} μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία.

2.1 ΒΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ: ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΕ

Οι έρευνες του FRA συγκεντρώνουν στοιχεία σχετικά με τις εμπειρίες των ανθρώπων σε θέματα βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων με βάση το εθνικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων, συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος και της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων, καθώς και της ταυτότητας φύλου / έκφρασης φύλου και του γενετήσιου προσανατολισμού τους. Αν και τα αποτελέσματα προέρχονται από διαφορετικές έρευνες, τα στοιχεία πιστοποιούν ότι υπάρχουν παρόμοιες εμπειρίες μεταξύ των ομάδων. Τα ποσοστά των Ρομά και των Travellers, των Εβραίων, των μουσουλμάνων, των ατόμων αφρικανικής καταγωγής, των μεταναστών και απογόνων μεταναστών και των ΛΟΑΤΙ ατόμων σε ολόκληρη την ΕΕ που βιώνουν παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους στη μη διακριτική μεταχείριση και την προσωπική ασφάλεια και ακεραιότητα είναι συνεχώς υψηλά.

Όπως φαίνεται στο γράφημα 1, οι Ρομά και οι Travellers —με βάση στοιχεία από έξι χώρες της δυτικής Ευρώπης— και τα ΛΟΑΤΙ άτομα—στην ΕΕ των 28 το 2019— παρουσίασαν τα υψηλότερα ποσοστά βίας λόγω προκαταλήψεων μεταξύ των ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα. Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers, το 13 % είχε δεχθεί σωματική επίθεση επειδή ήταν Ρομά ή

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΕΝΤΕ ΕΤΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΛΟΓΩ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ FRA, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^{α,β,γ,δ,ε,στ}

Πηγές: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

Traveller, σε σύγκριση με το 6 % των Ρομά που ερωτήθηκαν στην έρευνα EU-MIDIS II ². Αυτή η διαφορά στα αποτελέσματα θα μπορούσε να οφείλεται σε διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένων των διαφορετικών χωρών που καλύπτονται στις δύο έρευνες, των επιπέδων ενημέρωσης σχετικά με τη βία και την παρενόχληση λόγω προκαταλήψεων στις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα και της προθυμίας των ερωτηθέντων να συζητήσουν αυτά τα θέματα σε μια έρευνα, τα οποία αντικατοπτρίζουν σε κάποιο βαθμό την πρόοδο μιας χώρας προς την ομαλοποίηση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους.

Ένας στους 10 συμμετέχοντες (11 %) στη δεύτερη έρευνα του FRA για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ ανέφερε ότι είχε δεχτεί σωματική ή σεξουαλική επίθεση επειδή είναι ΛΟΑΤΙ, με τους τρανς και τους ίντερσεξ συμμετέχοντες να αναφέρουν υψηλότερα ποσοστά βίας (17 % και 22 %, αντίστοιχα) ³.

Θύματα βίας και παρενόχλησης λόγω πολλαπλών προκαταλήψεων

Τα εγκλήματα μίσους και η παρενόχληση μπορεί να οφείλονται σε μία μόνο μορφή προκατάληψης ή σε πολλαπλές μορφές προκατάληψης. Στη δεύτερη περίπτωση, οι προκαταλήψεις και τα προστατευμένα χαρακτηριστικά διασταυρώνονται. Τα στοιχεία της έρευνας του FRA καταδεικνύουν με συνέπεια ότι πολλοί άνθρωποι σε ολόκληρη την ΕΕ βιώνουν εγκλήματα μίσους και παρενόχληση που διασταυρώνονται ή έχουν πολλαπλές μορφές για ποικίλους λόγους ⁴. Για παράδειγμα, τα αποτελέσματα της έρευνας του FRA δείχνουν ότι, μεταξύ των μαύρων, όσοι δηλώνουν ότι είναι μουσουλμάνοι αντιμετωπίζουν ελαφρώς συχνότερη ρατσιστική παρενόχληση από τους μη μουσουλμάνους (24 % έναντι 20 %) ⁵.

Τα άτομα που υπέστησαν παρενόχληση τους τελευταίους 12 μήνες επειδή είναι ΛΟΑΤΙ μπορούσαν να προσδιορίσουν αν παρενοχλήθηκαν ή όχι για οποιονδήποτε πρόσθετο λόγο εκτός από το ότι είναι ΛΟΑΤΙ. Ο γενετήσιος προσανατολισμός αναφέρθηκε ως πρόσθετος λόγος από το 60 % των ίντερσεξ και το 46 % των τρανς ατόμων. Το 46 % των αμφιφυλόφιλων γυναικών και το 29 % των λεσβιών ανέφεραν το φύλο ως πρόσθετο λόγο.

Όσον αφορά τους συμμετέχοντες ΛΟΑΤΙ που αυτοπροσδιορίζονται ως εθνοτική

μειονότητα, το 35 % ανέφεραν την εθνοτική καταγωγή τους. Μεταξύ αυτών που αυτοπροσδιορίζονται ως θρησκευτική μειονότητα, το 28 % ανέφεραν τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις. Μεταξύ αυτών που αυτοπροσδιορίζονται ως μειονότητα όσον αφορά την αναπηρία, το 33 % ανέφεραν την αναπηρία ως πρόσθετο λόγο για το τελευταίο περιστατικό παρενόχλησης. Τέσσερις στους 10 ίντερσεξ συμμετέχοντες (41 %) ανέφεραν επίσης την ταυτότητα και την έκφραση φύλου ως πρόσθετο λόγο ⁶.

Η έρευνα του FRA για τη βία κατά των γυναικών του 2012 παρέχει πληροφορίες για τις εμπειρίες βίας μεταξύ των γυναικών με αναπηρία (αυτών των οποίων οι καθημερινές δραστηριότητες περιορίζονται από ένα πρόβλημα υγείας ή αναπηρία). Η έρευνα διαπίστωσε ότι το ποσοστό βίας είναι υψηλότερο στις γυναίκες με αναπηρία από ό,τι στις γυναίκες χωρίς. Για παράδειγμα, το 31 % των γυναικών με αναπηρία έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από μη σύντροφο, σε σύγκριση με το 20 % των γυναικών χωρίς. Το 34 τοις εκατό των γυναικών με αναπηρία έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από πρώην ή νυν σύντροφο, σε σύγκριση με το 19 % των γυναικών χωρίς ⁷.

Η κατανόηση των διατομεακών εμπειριών και των εγκλημάτων μίσους και της παρενόχλησης λόγω πολλαπλών προκαταλήψεων είναι απαραίτητη για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών μέτρων αντιμετώπισης της ανεπαρκούς καταγγελίας και άλλων μέτρων για την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους.

Μεταξύ 30 % και 49 % των συμμετεχόντων στις έρευνες του FRA είχαν βιώσει κάποια μορφή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από τη διεξαγωγή των ερευνών, είτε λόγω της εθνοτικής ή μεταναστευτικής καταγωγής, του χρώματος του δέρματός τους, της θρησκείας ή των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων ή λόγω του ότι είναι ΛΟΑΤΙ.

Επιπλέον, τα στοιχεία δείχνουν ότι τα περιστατικά παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων αποτελούν επαναλαμβανόμενη εμπειρία για πολλούς ανθρώπους. Για παράδειγμα, το 49 % των Ρομά που εξετάστηκαν στον πλαίσιο της έρευνας EU-MIDIS II που είχαν υποστεί παρενόχληση επειδή είναι Ρομά κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα, είχαν βιώσει τέτοια περιστατικά έξι ή περισσότερες φορές, ή σε ορισμένες περιπτώσεις τα βίωναν «διαρκώς». Το 36 % τα είχαν βιώσει δύο έως πέντε φορές και το 15 % τα είχαν βιώσει μία φορά ⁸.

Μεταξύ των συμμετεχόντων αφρικανικής καταγωγής νοτίως της Σαχάρας, το 38 % όσων είχαν υποστεί ρατσιστική παρενόχληση κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα, είχαν βιώσει τέτοια περιστατικά δύο έως πέντε φορές και το 45 % έξι φορές και άνω, ή σε ορισμένες περιπτώσεις τα βίωναν «διαρκώς» ⁹.

Τα επαναλαμβανόμενα περιστατικά, ακόμη και αυτά που μπορεί να φαίνονται μεμονωμένα ως ήσσονος σημασίας, έχουν με την πάροδο του χρόνου βαθιά αρνητική επίδραση στα άτομα και τις κοινότητες. Επιπλέον, εάν οι δράστες δεν κληθούν να λογοδοτήσουν, ο αριθμός και η σοβαρότητα τέτοιων περιστατικών μπορεί να κλιμακωθεί. Για να είναι επιτυχείς οι προσπάθειες ενθάρρυνσης της καταγγελίας, η αστυνομία πρέπει να αναγνωρίζει και να αντιδρά σε επαναλαμβανόμενα περιστατικά λόγω προκαταλήψεων, ακόμη και σε εκείνα που δεν αγγίζουν τα όρια της εγκληματικότητας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ FRA

Αξιολογώντας την κατάσταση σφαιρικά: εμπειρίες σωματικής βίας και παρενόχλησης μεταξύ του γενικού πληθυσμού

Το 2019, η έρευνα του FRA για τα θεμελιώδη δικαιώματα συγκέντρωσε δεδομένα σχετικά με τις εμπειρίες σωματικής βίας και παρενόχλησης από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 35 000 συμμετεχόντων από τον γενικό πληθυσμό των χωρών της ΕΕ των 27, της Βόρειας Μακεδονίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η έρευνα αποσκοπούσε στη μέτρηση των συνολικών ποσοστών διάδοσης της βίας και της παρενόχλησης, διατυπώνοντας μια παρόμοια σειρά ερωτήσεων για μεμονωμένες πράξεις όπως σε άλλες έρευνες του FRA, χωρίς να ρωτήσει τους συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι ήταν θύματα βίας ή παρενόχλησης σχετικά με τους πιθανούς λόγους.

Η έρευνα εξέτασε επίσης την έκταση των επιλεγμένων τύπων εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, τις ανησυχίες των ανθρώπων για την ασφάλεια και τα μέτρα που ελήφθησαν για την αποφυγή καταστάσεων που θεωρούνται επικίνδυνες και την προθυμία τους να αναλάβουν

δράση σε περιπτώσεις που γίνονται μάρτυρες τέτοιων εγκλημάτων.

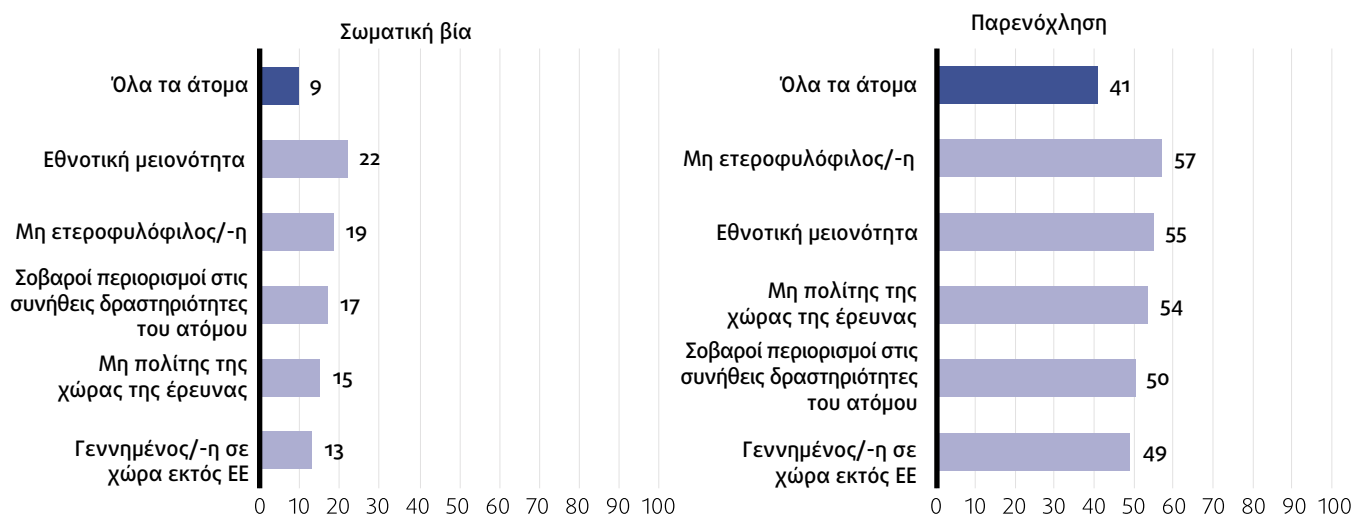
Ενώ η έρευνα αφορούσε τον γενικό πληθυσμό, τα αποτελέσματα μπορούν να διαχωριστούν για να αναλυθούν, σε επίπεδο ΕΕ, οι εμπειρίες συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού, με βάση τον αυτοπροσδιορισμό των ατόμων σε σχέση με την εθνικότητα, την ιθαγένεια, τη χώρα γέννησής τους, το αν είχαν ή όχι αναπηρία ή μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας και τον γενετήσιο προσανατολισμό τους (καθώς και άλλες κατηγορίες όπως η ηλικία και το φύλο).

Το γράφημα 2 δείχνει ότι τα άτομα που ανήκουν σε ορισμένες ομάδες στην ΕΕ βιώνουν σωματική βία σε υψηλότερο ποσοστό από τον συνολικό πληθυσμό. Για παράδειγμα, ενώ το 9 % του συνόλου των συμμετεχόντων είχαν βιώσει σωματική βία κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα, το ποσοστό αυτό είναι υψηλότερο μεταξύ εκείνων που ανήκουν σε μια εθνοτική μειονότητα (22 %),

εκείνων που αυτοπροσδιορίζονται ως λεσβίες, ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι ή αυτοπροσδιορίζονται με άλλους όρους (στο γράφημα 2, η κατηγορία «Μη ετεροφυλόφιλος/-η») (19 %), και εκείνων που αντιμετωπίζουν σοβαρό περιορισμό στις συνήθεις δραστηριότητές τους λόγω αναπηρίας ή προβλήματος υγείας (17 %). Διαφορές μπορούν επίσης να διαπιστωθούν σε σχέση με τις εμπειρίες παρενόχλησης των ατόμων, με τα άτομα από τις ομάδες που αναφέρονται στο γράφημα 2 να υφίστανται παρενόχληση σε υψηλότερο ποσοστό από τον συνολικό πληθυσμό. Αυτές μπορεί να αφορούν, μεταξύ άλλων, εμπειρίες παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων, όπως παρατηρήσαμε στα αποτελέσματα για τη σωματική βία που περιγράψαμε προηγουμένως.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2021), *Crime, safety and victims' rights – Fundamental Rights Survey*.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΟΛΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΑΥΤΟΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ (ΕΕ ΤΩΝ 27, %)^{α,β}

Πηγή: FRA, Έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα, 2019 [Τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τη Στατιστική Υπηρεσία των Κάτω Χωρών· το Κυβερνητικό Κέντρο Πληροφορικής (Centre des Technologies de l'Information de l'État, CTIE) του Λουξεμβούργου και τη Στατιστική Υπηρεσία της Αυστρίας]

Σημειώσεις:

^α Εκ του συνόλου των συμμετεχόντων στην ΕΕ των 27 (αριθ. = 32 537)· σταθμισμένα αποτελέσματα.

^β Στο γράφημα, τα αποτελέσματα για την κατηγορία «Όλα τα άτομα» αναφέρονται σε όλους όσους ανήκουν σε μία από τις ομάδες που αναφέρονται στο παραπάνω γράφημα, καθώς και σε όλους όσους δεν ανήκουν σε καμία από τις αναφερόμενες ομάδες.

2.2 Η ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΔΥΣΧΕΡΑΙΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι έρευνες του FRA αποκαλύπτουν σταθερά τον εξαιρετικά μικρό αριθμό περιστατικών βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων που καταγγέλλθηκαν σε οποιονδήποτε οργανισμό, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας. Παρόλο που τα περιστατικά βίας λόγω προκαταλήψεων καταγγέλλονται πιο συχνά στην αστυνομία σε σχέση με τα περιστατικά παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων, η συντριπτική πλειονότητα των σωματικών επιθέσεων εξακολουθεί να παραμένει άγνωστη στις αρχές επιβολής του νόμου.

Ωστόσο, η ανεπαρκής καταγγελία δεν περιορίζεται στα περιστατικά βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων. Η έρευνα του FRA για τα θεμελιώδη δικαιώματα δείχνει ότι μεγάλος αριθμός περιστατικών σωματικής βίας που βιώνει ο γενικός πληθυσμός επίσης δεν καταγγέλλεται στην αστυνομία ή σε άλλον οργανισμό¹⁰.

Επίπτωση της ηλικίας και του μορφωτικού επιπέδου στην καταγγελία

Οι νεότεροι (ηλικίας 16-24 ετών) βιώνουν υψηλότερα ποσοστά βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων*, όπως και οι μετανάστες δεύτερης γενιάς. Ωστόσο, οι νεότεροι ερωτηθέντες είναι επίσης λιγότερο πιθανό να καταγγείλουν ένα περιστατικό.

Για παράδειγμα, τα αποτελέσματα της έρευνας EU-MIDIS II του 2016 δείχνουν ότι μόνο το 23 % της νεότερης ηλικιακής ομάδας (16-24 ετών) μεταναστών και απογόνων μεταναστών από την Υποσαχάρια Αφρική κατήγγειλαν το τελευταίο περιστατικό σωματικής επίθεσης σε κάποιον οργανισμό, σε σύγκριση με το 40 % των συμμετεχόντων ηλικίας 25-44 και 45-59 ετών. Ομοίως, το ποσοστό καταγγελίας εγκλημάτων μίσους από ερωτηθέντες Ρομά μικρότερης ηλικίας που συμμετείχαν στην έρευνα EU-MIDIS II (16-24) είναι 22 %, σε σύγκριση με 28 % στις ηλικίες 25-44 ετών και 31 % στις ηλικίες 45-59 ετών και στους συμμετέχοντες ηλικίας 60 ετών και άνω**.

Από τα αποτελέσματα της δεύτερης έρευνας για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ προκύπτουν επίσης τέτοιες διαφορές: το 35 % των συμμετεχόντων ηλικίας 55 ετών και άνω κατήγγειλαν περιστατικά λόγω προκαταλήψεων, ποσοστό διπλάσιο εκείνων που ανήκουν σε ομάδες μικρότερης ηλικίας (15 %) που ήταν θύματα βίαιων περιστατικών εγκλημάτων μίσους.

Το μορφωτικό επίπεδο των θυμάτων επηρεάζει επίσης τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών εγκλημάτων και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων, όπως δείχνουν τα στοιχεία της έρευνας EU-MIDIS II ανά μορφωτικό επίπεδο. Τα περιστατικά ρατσιστικής βίας και ρατσιστικής παρενόχλησης καταγγέλλονται συχνότερα από θύματα πανεπιστημιακής μόρφωσης

(48 % και 20 %, αντίστοιχα), ενώ τα ποσοστά είναι σημαντικά χαμηλότερα στα θύματα γυμνασιακής/λυκειακής μόρφωσης (28 % και 10 %, αντίστοιχα) και ακόμα χαμηλότερα στα θύματα με εκπαίδευση χαμηλότερης δευτεροβάθμιας (33 % και 12 %, αντίστοιχα)***.

Το μορφωτικό επίπεδο δεν φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών μεταξύ των συμμετεχόντων στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ****.

* Το ίδιο μοτίβο εντοπίζεται και στην έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπου καταγράφονται υψηλότερα ποσοστά σωματικής βίας και παρενόχλησης στους νέους σε σχέση με άτομα άλλων ηλικιακών ομάδων. Η έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα συγκέντρωσε στοιχεία σχετικά με τις εμπειρίες σωματικής βίας και παρενόχλησης γενικά, χωρίς να εστιάζει συγκεκριμένα δηλαδή σε περιστατικά λόγω προκαταλήψεων. Βλ. FRA (2021), **Crime, safety and victims' rights – Fundamental Rights Survey**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.

** FRA (2016), **Second European Union Minorities and Discrimination Survey**, σ. 58 (παρενόχληση) και σ. 65 (βία), FRA (2018), **Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU**, σ. 17 (παρενόχληση) και σ. 22 (βία), FRA (2017), **Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις – Μουσουλμάνοι: επιλεγμένα πορίσματα**, σ. 50 (παρενόχληση) και σ. 54 (βία), FRA (2020), **A long way to go for LGBTI equality**, σ. 42 (παρενόχληση) και σ. 39 (βία), FRA (2018), **Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU**, σ. 48 (παρενόχληση) και σ. 51 (βία).

*** FRA (2018), **Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 24. Τα επίπεδα εκπαίδευσης αντιστοιχούν στη διεθνή τυπική ταξινόμηση της εκπαίδευσης, ISCED 0 έως ISCED 2.

**** FRA (2019), **EU LGBTI Survey II data explorer**.

Το γράφημα 3 δείχνει ότι τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών διαφέρουν μεταξύ των ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα, και κυμαίνονται μεταξύ 11 % και 49 % όσον αφορά τη βία λόγω προκαταλήψεων και 6 % και 14 % όσον αφορά την παρενόχληση λόγω προκαταλήψεων. Όπως προαναφέρθηκε στο τμήμα 2.3, ένας παράγοντας που συμβάλλει σε αυτήν τη διαφοροποίηση είναι οι διαφορές στον βαθμό στον οποίο καταγγέλλονται περιστατικά στην αστυνομία, σε άλλους οργανισμούς ή και στα δύο.

Όσον αφορά τη βία, για παράδειγμα, η συντριπτική πλειονότητα (89 %) των Ρομά και των Travellers που ερωτήθηκαν το 2019 από τον FRA και οι οποίοι είχαν υποστεί σωματικές επιθέσεις λόγω εχθρότητας ή προκαταλήψεων σε βάρος των Ρομά/ Travellers κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα, δεν τις είχαν καταγγείλει σε κανέναν.

Μεταξύ των ΛΟΑΤΙ συμμετεχόντων που είχαν πέσει θύματα σωματικών ή σεξουαλικών επιθέσεων λόγω του ότι είναι ΛΟΑΤΙ, μόνο το 21 % κατήγγειλαν τα περιστατικά αυτά στην αστυνομία ή σε οποιονδήποτε από τους άλλους οργανισμούς που αναφέρονται στην έρευνα ¹¹.

Μεταξύ των διαφόρων ομάδων που ερωτήθηκαν από τον FRA, σπάνια αναφέρθηκαν περιστατικά παρενόχλησης. Για παράδειγμα, το ποσοστό των συμμετεχόντων στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ που κατήγγειλαν περιστατικό παρενόχλησης σε οποιονδήποτε οργανισμό, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, είναι 10 %. Το ποσοστό των συμμετεχόντων που κατήγγειλαν παρενόχληση στην αστυνομία είναι ακόμη χαμηλότερο, στο 4 %.

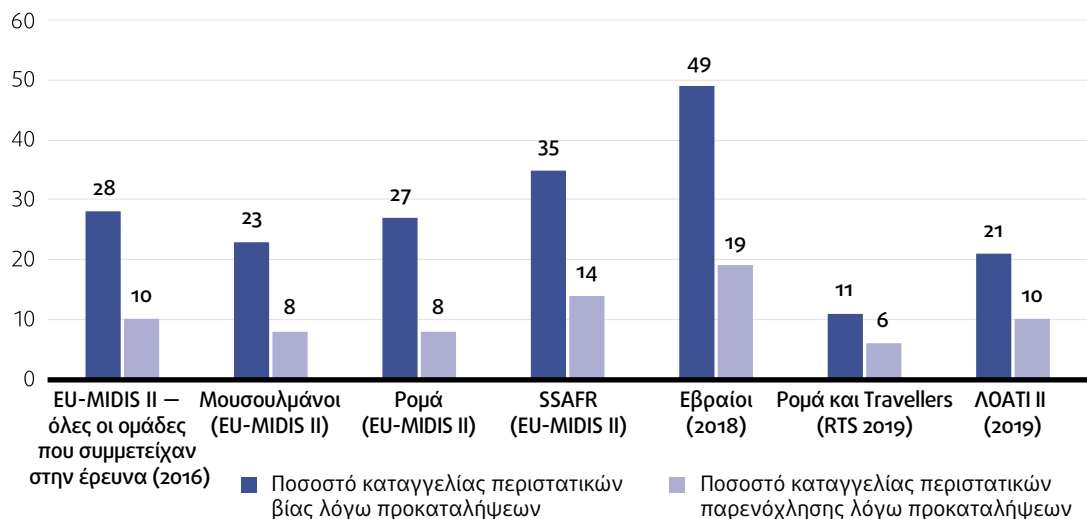
Μεταξύ εκείνων που απάντησαν στην έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers του 2019, οι οποίοι είχαν πέσει θύματα παρενόχλησης, μόνο το 6 % κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία ή σε οποιονδήποτε άλλον οργανισμό. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά μη καταγγελίας είναι υψηλότερα για τους Ρομά ή τους Travellers που γεννήθηκαν στο εξωτερικό (97 %) από ό,τι για εκείνους που γεννήθηκαν στη χώρα διαμονής όπου ερωτήθηκαν (85 %) ¹². Προηγούμενα αποτελέσματα από την έρευνα EU-MIDIS II του 2016, τα οποία αφορούν τους πληθυσμούς Ρομά στην κεντρική, ανατολική και νότια Ευρώπη, επιβεβαιώνουν αυτά τα ευρήματα, δείχνοντας ότι μόνο ένας στους 10 (10 %) συμμετέχοντες Ρομά κατήγγειλαν σε κάποιον περιστατικό παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων ¹³.

Μεταξύ των Εβραίων συμμετεχόντων που είχαν υποστεί αντισημική παρενόχληση, το 19 % είχαν καταγγείλει το πιο σοβαρό περιστατικό κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα σε οποιονδήποτε οργανισμό ¹⁴.

Σημείωση:

^a Το γράφημα χρησιμοποιεί στοιχεία από διαφορετικές έρευνες του FRA και δείχνει τα ποσοστά καταγγελίας για το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων μεταξύ των ερωτηθέντων που είχαν βιώσει περιστατικά βίας και παρενόχλησης που οφείλονται στο εθνοτικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο (συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος και της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων) ή στο γεγονός ότι πρόκειται για ΛΟΑΤΙ άτομα. Για τις συγκεκριμένες ερωτήσεις που τέθηκαν στις έρευνες, ανατρέξτε στα σχετικά ερωτηματολόγια και τις τεχνικές εκθέσεις.

ΓΡΑΦΗΜΑ 3: ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΠΙΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ Ή ΣΕ ΟΠΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΑΛΛΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΛΟΓΩ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ FRA, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^a

Πηγή: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ FRA

Αξιολογώντας την κατάσταση σφαιρικά: εμπειρίες καταγγελίας περιστατικών σωματικής βίας και παρενόχλησης μεταξύ του γενικού πληθυσμού

Στο πλαίσιο της έρευνας του FRA για τα θεμελιώδη δικαιώματα, οι ερωτηθέντες που υπήρξαν θύματα σωματικής βίας και παρενόχλησης, ανεξάρτητα από τον λόγω στον οποίον οφείλονταν αυτά τα περιστατικά, ερωτήθηκαν αν κατήγγειλαν αυτά τα περιστατικά στην αστυνομία.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι λιγότερο από το ένα τρίτο (30 %) όσων συμμετείχαν στην έρευνα σε ολόκληρη την ΕΕ είχαν καταγγείλει στην αστυνομία το πιο πρόσφατο περιστατικό σωματικής βίας κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα (μεταξύ άλλων και μέσω κάποιου άλλου εκτός από το θύμα). Το γράφημα 4 δείχνει τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα, τα οποία υποδεικνύουν ότι τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών είναι υψηλότερα μεταξύ ορισμένων ομάδων, ιδιαίτερα εκείνων που αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς στις καθημερινές δραστηριότητες (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας)

και εκείνων που ανήκουν σε εθνοτική μειονότητα (45 %).

Στην έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα, τα αποτελέσματα για την καταγγελία περιστατικών παρενόχλησης εμφανίζουν παρόμοιο μοτίβο με τα αποτελέσματα της έρευνας για την καταγγελία σωματικής βίας. Μεταξύ εκείνων που αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς στις καθημερινές τους δραστηριότητες (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας), το 28 % είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό παρενόχλησης στην αστυνομία ή σε άλλον οργανισμό, σε σύγκριση με το 16 % των ατόμων που δεν αντιμετωπίζουν τέτοιους περιορισμούς.

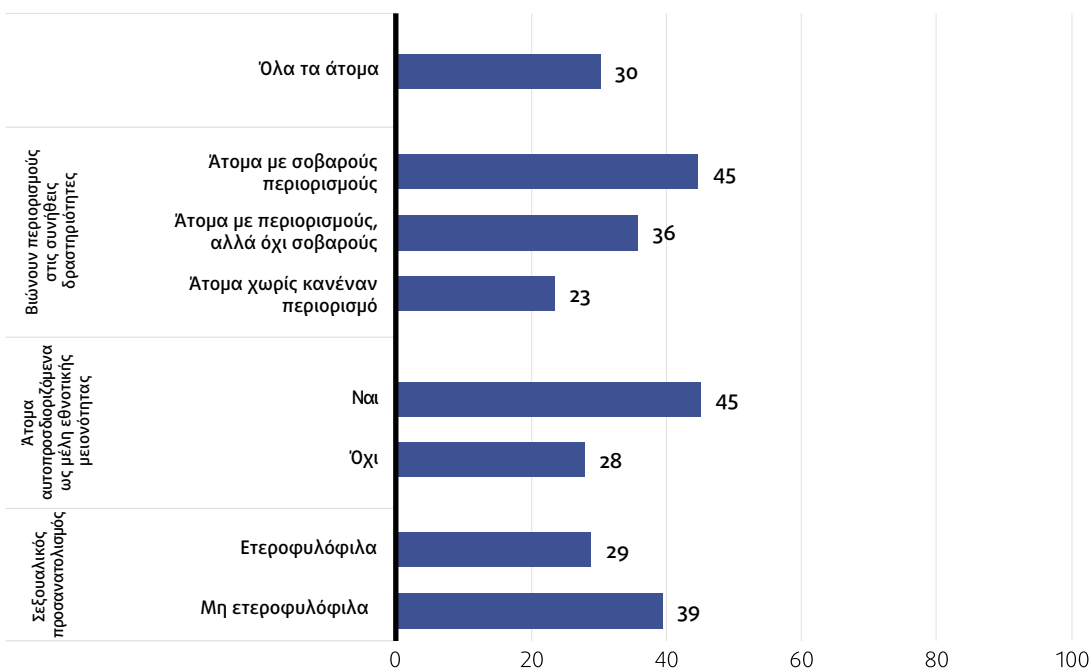
Μεταξύ των ατόμων που αυτοπροσδιορίζονται ως μέλη εθνοτικής μειονότητας, το 27 % είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό, σε αντίθεση με το 18 % εκείνων που δεν θεωρούσαν ότι ανήκουν σε εθνοτική μειονότητα. Η καταγγελία περιστατικών παρενόχλησης

είναι επίσης πιο συχνή μεταξύ των ατόμων που αυτοπροσδιορίζονται ως λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι ή άλλοι (ποσοστό καταγγελίας 26 %) παρά μεταξύ ετεροφυλόφιλων (ποσοστό καταγγελίας 18 %).

Τα αποτελέσματα σχετικά με τα μοτίβα καταγγελίας μεταξύ διαφορετικών ομάδων που προέκυψαν από την έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα υποδεικνύουν την ανάγκη για πιο εμπειρατομημένη ποιοτική έρευνα και ανάλυση, ιδίως υπό το πρίσμα της ευρείας παραδοχής ότι είναι πιο δύσκολο για τα θύματα εγκλημάτων μίσους να καταγγέλλουν τα περιστατικά στην αστυνομία από ό,τι για τα θύματα εγκλημάτων που διαπράχθηκαν χωρίς λόγους προκαταλήψεων (βλ. **τμήμα 2.4**).

Βλ. FRA(2021), *Crime, safety and victims' rights – Fundamental Rights Survey* και FRA (2016), *Ensuring justice for hate crime victims: Professional perspectives*, σ. 28.

ΓΡΑΦΗΜΑ 4: ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΠΙΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ, ΑΠΟ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ (ΕΕ ΤΩΝ 27, %) ^{α,β}

◀ Σημειώσεις:

^α Από τους συμμετέχοντες στην ΕΕ των 27 που είχαν βιώσει περιστατικό βίας κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα (αριθ. = 3 238)· σταθμισμένα αποτελέσματα.

^β Στο γράφημα, τα αποτελέσματα για την κατηγορία «Όλα τα άτομα» αναφέρονται σε όλους όσοι ανήκουν σε μία από τις ομάδες που αναφέρονται στο παραπάνω γράφημα, καθώς και σε όλους όσοι δεν ανήκουν σε καμία από τις αναφερόμενες ομάδες.

Πηγή: FRA, Έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα 2019· τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τη Στατιστική Υπηρεσία των Κάτω Χωρών, τη CTIE και τη Στατιστική Υπηρεσία της Αυστρίας

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι τα στοιχεία της έρευνας EU-MIDIS II καταδεικνύουν σημαντικές διαφορές στις καταγγελίες μεταξύ ανδρών και γυναικών που καταγγύονται από την Υποσαχάρια Αφρική. Οι μισές από αυτές τις γυναίκες που έπεσαν θύματα ρατσιστικής βίας (50 %) κατήγγειλαν το πιο πρόσφατο περιστατικό στην αστυνομία ή σε άλλο οργανισμό, σε αντίθεση με περίπου έναν στους τέσσερις άνδρες (23 %). Οι διαφορές μεταξύ των φύλων είναι ιδιαίτερα έντονες όσον αφορά την καταγγελία περιστατικών στην αστυνομία: Το 31 % των γυναικών κατήγγειλαν τέτοια περιστατικά στην αστυνομία, σε σύγκριση με το 16 % των ανδρών ¹⁵ (βλ. **τμήμα 2.5.1**).

Η διατήρηση της θυματοποίησης λόγω προκαταλήψεων που υποδεικνύεται από τις έρευνες του FRA και επιβεβαιώνεται από εθνικές έρευνες για τη θυματοποίηση, όπου είναι διαθέσιμες ¹⁶, σε συνδυασμό με το σταθερά υψηλό επίπεδο ανεπαρκούς καταγγελίας, υποδηλώνουν την επιτακτική ανάγκη για αποτελεσματική αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους και την αύξηση της εμπιστοσύνης στην επιβολή του νόμου.

2.3 ΠΟΥ ΚΑΤΑΘΕΤΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥΣ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ;

Στις έρευνες του FRA, οι συμμετέχοντες ερωτώνται σε ποιον κατήγγειλαν, εάν κατήγγειλαν, το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων.

Εκτός από την επιλογή της αστυνομίας, οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν από μια σειρά σχετικών υπηρεσιών, οργανισμών και ατόμων:

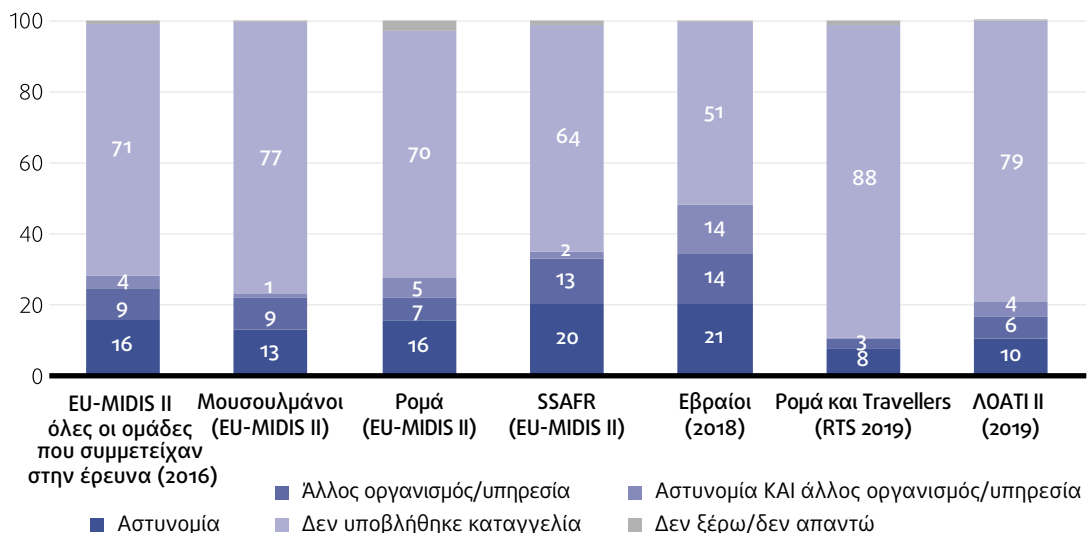
- έναν οργανισμό για την υποστήριξη των θυμάτων,
- έναν κοινοτικό οργανισμό (π.χ. μια εκκλησία ή άλλη θρησκευτική οργάνωση, μια μειονοτική ομάδα),
- ένα άτομο από τον οργανισμό / το ίδρυμα όπου συνέβη το περιστατικό,
- κοινωνικές υπηρεσίες,
- νομική υπηρεσία/δικηγόρο,
- γιατρό,
- κέντρο υγείας ή άλλο ίδρυμα υγειονομικής περίθαλψης,
- εθνικό φορέα ισότητας/οργανισμό/διαμεσολαβητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα,
- ή τα μέσα ενημέρωσης ¹⁷.

Γενικά, οι εμπειρίες βίας καταγγέλλονται συχνότερα από εκείνες της παρενόχλησης, ανεξάρτητα από το αν καταγγέλλονται στην αστυνομία ή σε άλλον οργανισμό. Το γεγονός ότι ορισμένα θύματα καταγγέλλουν τα βίαια εγκλήματα μίσους μόνο σε άλλους οργανισμούς εκτός από την αστυνομία καθιστά ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη να υπάρχουν μηχανισμοί παραπομπής και συνεργασίας μεταξύ των οργανισμών.

Σημειώσεις:

- ^α Τα αποτελέσματα βασίζονται σε συμμετέχοντες που είχαν βιώσει βία λόγω προκαταλήψεων εξαιτίας του εθνοτικού ή μεταναστευτικού υπόβαθρού τους (συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος ή της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων) ή του γεγονότος ότι είναι ΛΟΑΤΙ κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την εν λόγω έρευνα· σταθμισμένα αποτελέσματα.
- ^β Οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν κάποιος τους είχε επιτεθεί σωματικά. Μόνο στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν είχαν δεχθεί σωματική ή σεξουαλική επίθεση.
- ^γ Στη δεύτερη έρευνα EU-MIDIS, την έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers 2019 και τη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, παρουσιάστηκε στους συμμετέχοντες ένας κατάλογος με σχετικές υπηρεσίες και οργανισμούς όπου μπορούσαν να υποδείξουν αν είχαν καταγγείλει το περιστατικό σε κάποιον από αυτούς. Στην έρευνα για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν είχαν καταγγείλει το περιστατικό στην αστυνομία ή σε άλλον οργανισμό, και όσοι ανέφεραν ότι το είχαν καταγγείλει σε άλλον οργανισμό εκτός από την αστυνομία κλήθηκαν χωριστά να υποδείξουν σε ποιον οργανισμό είχαν καταγγείλει το περιστατικό.

ΓΡΑΦΗΜΑ 5: ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΙΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^{α,β,γ}

Πηγή: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

Σημειώσεις:

^α Τα αποτελέσματα βασίζονται σε συμμετέχοντες που είχαν βιώσει παρενόχληση λόγω προκαταλήψεων εξαιτίας του εθνικού ή μεταναστευτικού υπόβαθρού τους (συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος ή της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων) ή του γεγονότος ότι είναι ΛΟΑΤΙ κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την εν λόγω έρευνα· σταθμισμένα αποτελέσματα.

^β Στη δεύτερη έρευνα EU-MIDIS, την έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers 2019 και τη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, παρουσιάστηκε στους συμμετέχοντες ένας κατάλογος με σχετικές υπηρεσίες και οργανισμούς όπου μπορούσαν να υποδείξουν αν είχαν καταγγείλει το περιστατικό σε κάποιον από αυτούς. Στην έρευνα για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν είχαν καταγγείλει το περιστατικό στην αστυνομία ή σε άλλον οργανισμό, και όσοι ανέφεραν ότι το είχαν καταγγείλει σε άλλον οργανισμό εκτός από την αστυνομία κλήθηκαν χωριστά να υποδείξουν σε ποιον οργανισμό είχαν καταγγείλει το περιστατικό.

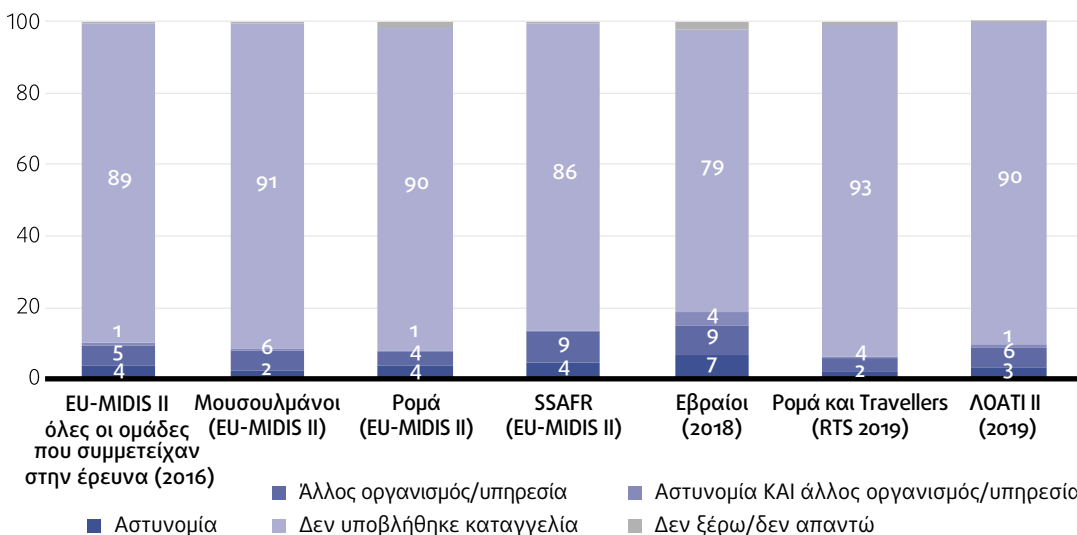
Τα στοιχεία της έρευνας EU-MIDIS II για τα άτομα που κατάγονται από την Υποσαχάρια Αφρική δείχνουν ότι, σε περιπτώσεις βίαιων εγκλημάτων μίσους, η πλειονότητα των θυμάτων ρατσιστικής βίας (64 %) δεν είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό στην αστυνομία ή σε οποιονδήποτε οργανισμό ή υπηρεσία. Περισσότερα από ένα στα τρία θύματα ρατσιστικής βίας είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό σε οργανισμό ή υπηρεσία (συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας). Συγκεκριμένα, το 22 % των θυμάτων ρατσιστικής βίας είχαν επικοινωνήσει με την αστυνομία, το 15 % είχαν απευθυνθεί σε άλλον οργανισμό ή υπηρεσία και μερικά θύματα ρατσιστικής βίας είχαν επικοινωνήσει τόσο με την αστυνομία όσο και με άλλον οργανισμό¹⁸. Μεταξύ των άλλων οργανισμών, μερικοί από τους συμμετέχοντες ανέφεραν ότι είχαν επικοινωνήσει με κάποιο ίδρυμα και/ή με κάποιον στον οργανισμό/ίδρυμα στον οποίο συνέβη το περιστατικό. Επιπλέον, σχεδόν κανένα από τα θύματα δεν είχε επικοινωνήσει με κάποιον οργανισμό για την υποστήριξη των θυμάτων.

Μεταξύ των Ρομά θυμάτων βίαιων εγκλημάτων μίσους (EU-MIDIS II, 2016) και των ΛΟΑΤΙ θυμάτων σωματικών ή σεξουαλικών επιθέσεων λόγω προκαταλήψεων, το 3 % (και στις δύο περιπτώσεις) είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό σε γιατρό ή ιατρική υπηρεσία. Μερικοί από τους συμμετέχοντες Ρομά (2 % στην EU-MIDIS II) και τους συμμετέχοντες ΛΟΑΤΙ (3 %) στις έρευνες του FRA είχαν καταγγείλει βίαια εγκλήματα μίσους σε κοινοτικούς οργανισμούς. Τα θύματα δεν είχαν καταγγείλει γενικά βίαια εγκλήματα μίσους ούτε σε οργανισμούς για την υποστήριξη των θυμάτων.

Όσον αφορά την παρενόχληση λόγω προκαταλήψεων, τα αποτελέσματα της έρευνας EU-MIDIS II δείχνουν ότι η συντριπτική πλειονότητα (90 %) των συμμετεχόντων δεν είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων σε κανέναν οργανισμό. Μεταξύ αυτών που είχαν καταγγείλει τέτοια περιστατικά, το 36 % τα είχαν καταγγείλει στην αστυνομία, το 53 % σε άλλον οργανισμό/υπηρεσία και το 10 % τόσο στην αστυνομία όσο και σε άλλον οργανισμό/υπηρεσία.

Από τους 8 709 συμμετέχοντες που παρείχαν λεπτομέρειες για το πιο πρόσφατο περιστατικό λόγω προκαταλήψεων που είχαν βιώσει –και από τους 708 που είχαν καταγγείλει το περιστατικό– μόνο οι 13 είχαν επικοινωνήσει με έναν εθνικό φορέα ισότητας, έναν οργανισμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή έναν διαμεσολαβητή¹⁹.

ΓΡΑΦΗΜΑ 6: ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΙΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^{α,β}

Πηγή: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

Τα περιστατικά παρενόχλησης καταγγέλλονται πιο συχνά σε οργανισμούς εκτός της αστυνομίας, με τα περισσότερα θύματα να τα καταγγέλλουν σε κάποιο άτομο στον οργανισμό / το ίδρυμα όπου συνέβη το περιστατικό. Αυτό ισχύει για το 5 % των συμμετεχόντων που κατάγονται από την Υποσαχάρια Αφρική, το 2 % των Ρομά (στην EU-MIDIS II), το 4 % των μουσουλμάνων και το 3 % των ΛΟΑΤΙ ατόμων. Σχεδόν κανένα από τα θύματα δεν είχε απευθυνθεί σε οργανισμό για την υποστήριξη των θυμάτων, κοινοτικούς οργανισμούς, κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας ή νομικές υπηρεσίες.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων που είχαν καταγγείλει παρενόχληση σε έναν κοινοτικό οργανισμό απαντάται στην έρευνα για τον αντισημιτισμό: το 20 % των συμμετεχόντων είχε καταγγείλει περιστατικό παρενόχλησης σε μια εβραϊκή οργάνωση που ειδικεύεται στην ασφάλεια και/ή στην καταπολέμηση του αντισημιτισμού.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα περιστατικά παρενόχλησης μπορεί να μην αποτελούν ποινικά αδικήματα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τα θύματα συχνά θεωρούν ότι «δεν αξίζει να τα καταγγείλουν», δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι αυτά τα περιστατικά δεν καταγγέλλονται στην αστυνομία. Παρ' όλα αυτά, τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων σε εθνικούς φορείς ισότητας είναι σχεδόν ανύπαρκτα (σχεδόν μηδενικά)²⁰. Το ποσοστό όσων έχουν καταγγείλει περιστατικά διακρίσεων σε φορείς ισότητας είναι υψηλότερο, αλλά εξακολουθεί να είναι χαμηλό συνολικά²¹ (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους φορείς ισότητας, ανατρέξτε στο **τμήμα 3.1.1**, «Σχετικά με τους φορείς ισότητας»).

2.4 ΛΟΓΟΙ ΜΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

Οι κύριοι λόγοι που αναφέρουν οι συμμετέχοντες για τη μη καταγγελία περιστατικών λόγω προκαταλήψεων είναι σε γενικές γραμμές παρόμοιοι στις διάφορες έρευνες του FRA. Υποδεικνύουν τη διττή φύση των εμποδίων στην καταγγελία περιστατικών. Συγκεκριμένα:

- ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα προκαταλήψεων και δομικών διακρίσεων υπονομεύουν την προθυμία των θυμάτων να καταγγέλλουν τα περιστατικά· και
- τα θύματα αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα εμπόδια όταν χρησιμοποιούν τα εθνικά συστήματα επιβολής του νόμου (βλ. **τμήμα 2.5**).

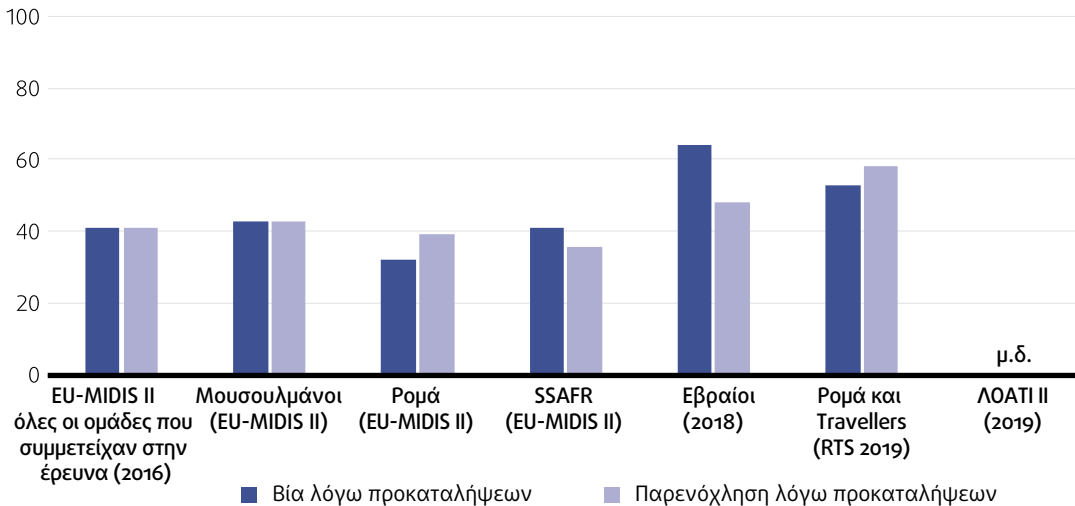
2.4.1 Συνήθη περιστατικά, ελάχιστες ελπίδες για αλλαγή: «Δεν θα αλλάξει τίποτα», «Συμβαίνει συνέχεια»

Ο πιο συχνά αναφερόμενος λόγος για τον οποίο δεν καταγγέλλεται το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων σε όλες τις ομάδες, είναι ότι τίποτα δεν θα συνέβαινε ή δεν θα άλλαζε εάν το θύμα κατήγγελλε το περιστατικό. Αυτό τοπίστευε τουλάχιστον το ένα τρίτο των συμμετεχόντων σε καθεμία από τις έρευνες του FRA που είχαν βιώσει ένα τέτοιο περιστατικό.

Οι περισσότεροι Εβραίοι συμμετέχοντες (64 %), το 53 % των συμμετεχόντων Ρομά και Travellers και το 43 % των συμμετεχόντων στην έρευνα EU-MIDIS II που είχαν πέσει θύματα εγκλημάτων λόγω προκαταλήψεων δεν κατήγγειλαν το πιο πρόσφατο βίαιο περιστατικό στην αστυνομία ή σε οποιονδήποτε άλλον οργανισμό, επειδή δεν ήταν πεπεισμένοι ότι η καταγγελία θα άλλαζε κάτι. Περίπου το 40 % των θυμάτων βίας λόγω προκαταλήψεων στη δεύτερη έρευνα του FRA για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, επίσης, δεν είχαν καταγγείλει το περιστατικό στην αστυνομία επειδή «δεν πίστευαν ότι θα κατάφεραν ή ότι μπορούσαν να καταφέρουν κάτι».

Το ποσοστό των συμμετεχόντων που επέλεξαν αυτόν τον λόγο για τη μη καταγγελία των περιστατικών δεν διαφέρει πολύ μεταξύ θυμάτων βίας και θυμάτων παρενόχλησης.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7: «ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΣΥΝΕΒΑΙΝΕ Ή ΔΕΝ ΘΑ ΑΛΛΑΖΕ ΤΙΠΟΤΑ»: ΘΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΕΔΩΣΑΝ ΣΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΛΟΓΟ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΤΙ ΔΕΝ ΚΑΤΗΓΓΕΙΛΑΝ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ Ή ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΛΟΓΩ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ FRA, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^{α,β,γ,δ}

Πηγή: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

Σημειώσεις:

- ^α Τα αποτελέσματα βασίζονται σε συμμετέχοντες που δεν κατήγγειλαν το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων εξαιτίας του εθνικού ή μεταναστευτικού υπόβαθρου τους (συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος ή της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων) ή του γεγονότος ότι είναι ΛΟΑΤΙ κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την εν λόγω έρευνα· σταθμισμένα αποτελέσματα.
- ^β Οι ερωτηθέντες σε όλες τις έρευνες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν πολλαπλές απαντήσεις.
- ^γ Στην έρευνα για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων και στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν μόνο γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, ενώ στις άλλες έρευνες οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό σε κανένα οργανισμό, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας.
- ^δ μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία. Στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, οι ερωτηθέντες μπορούσαν να επιλέξουν την ελαφρώς διαφορετική κατηγορία απαντήσεων «Δεν πίστευα ότι θα κατάφερα ή ότι μπορούσα να καταφέρω κάτι». Επομένως, τα αποτελέσματα δεν παρουσιάζονται στο γράφημα.

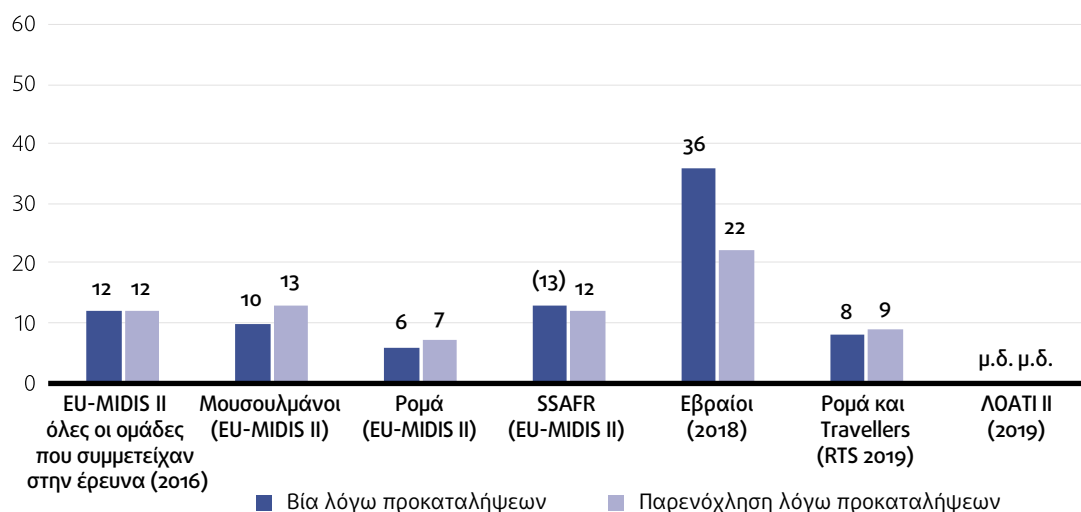
Ένας άλλος συνήθης λόγος για τη μη καταγγελία του περιστατικού που ανέφεραν οι συμμετέχοντες από όλες τις ομάδες είναι ότι το περιστατικό ήταν ασήμαντο ή ότι συμβαίνει συνεχώς. Γενικά, αυτός ο λόγος αναφέρεται συχνότερα για τα μη βίαια περιστατικά όπως η παρενόχληση (βλ. [παράρτημα](#)).

Περίπου το 38 % των συμμετεχόντων στην έρευνα EU-MIDIS II ανέφεραν ως λόγο για τη μη καταγγελία του πιο πρόσφατου περιστατικού παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων ότι το περιστατικό ήταν ασήμαντο ή ότι συμβαίνει συνεχώς. Το ποσοστό για τους μουσουλμάνους που απάντησαν στην έρευνα EU-MIDIS II φτάνει το 41%. Ένα παρόμοιο ποσοστό (43%) των συμμετεχόντων στη δεύτερη έρευνα του FRA σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων πίστευαν ότι το αντισημιτικό περιστατικό δεν ήταν αρκετά σοβαρό για να το καταγγείλουν. Τα μισά από τα ΛΟΑΤΙ θύματα παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων (51%) δεν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, επειδή θεωρούσαν ότι ήταν ασήμαντο ή όχι αρκετά σοβαρό.

2.4.2 Επαχθείς διαδικασίες καταγγελίας: «Υπερβολικά γραφειοκρατικές και χρονοβόρες»

Ένας άλλος συχνά αναφερόμενος λόγος για τη μη καταγγελία των περιστατικών βίας ή παρενόχλησης στην αστυνομία ή σε οποιονδήποτε άλλον οργανισμό είναι επειδή οι συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν ότι οι διαδικασίες είναι υπερβολικά γραφειοκρατικές και χρονοβόρες.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8: «ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ/ΧΡΟΝΟΒΟΡΕΣ/ΕΠΑΧΘΕΙΣ»: ΘΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΕΔΩΣΑΝ ΣΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΛΟΓΟ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΤΙ ΔΕΝ ΚΑΤΗΓΓΕΙΛΑΝ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ Ή ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΛΟΓΩ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ FRA, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^{α,β,γ,δ,ε}

Πηγές: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

Περισσότερο από το ένα τρίτο (36 %) των Εβραίων θυμάτων αντισημιακής βίας επέλεξαν αυτόν τον λόγο για το γεγονός ότι δεν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, ενώ στην έρευνα EU-MIDIS II (2016) του FRA το 12 % των συμμετεχόντων κατά μέσο όρο ανέφεραν αυτόν τον λόγο.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας EU-MIDIS II του FRA, υπάρχουν επίσης ορισμένες διαφορές μεταξύ των φύλων στους λόγους μη καταγγελίας. Οι μουσουλμάνοι άνδρες θεωρούσαν ότι οι διαδικασίες καταγγελίας ήταν γραφειοκρατικές ή χρονοβόρες σε υψηλότερο ποσοστό από ό,τι οι γυναίκες, τόσο για την παρενόχληση (15 % έναντι 10 %) όσο και για τη βία (13 % έναντι 4 %). Παρόμοιες διαφορές παρατηρήθηκαν επίσης μεταξύ των μεταναστών και των απογόνων μεταναστών από την Υποσαχάρια Αφρική: περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες πιστεύουν ότι η διαδικασία καταγγελίας του πιο πρόσφατου περιστατικού σωματικής επίθεσης ήταν πολύ γραφειοκρατική ή χρονοβόρα (άνδρες, 17 %· γυναίκες, 7 %).

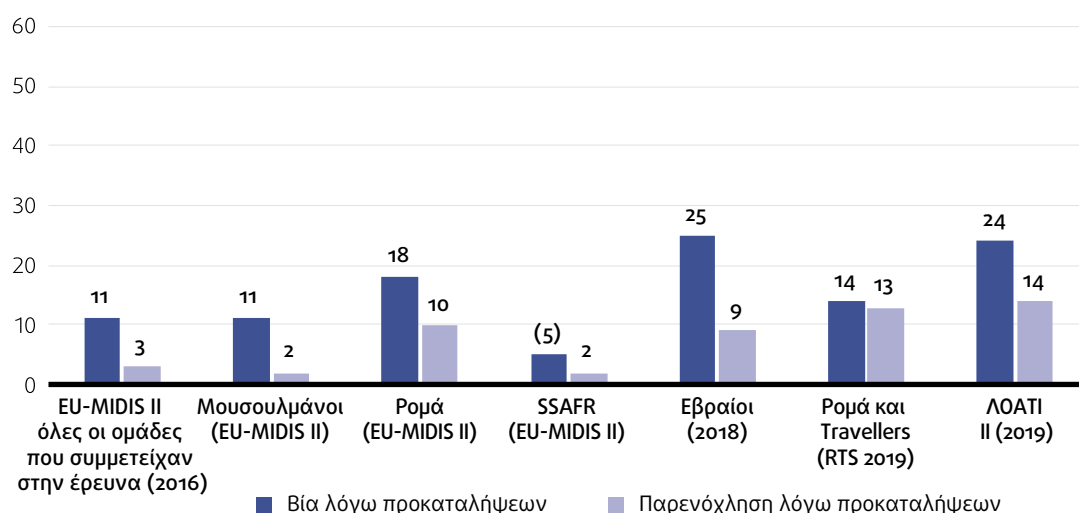
Σημειώσεις:

- ^α Τα αποτελέσματα βασίζονται σε συμμετέχοντες που δεν κατήγγειλαν το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων εξαιτίας του εθνοτικού ή μεταναστευτικού υπόβαθρού τους (συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος ή της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων) ή του γεγονότος ότι είναι ΛΟΑΤΙ κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την εν λόγω έρευνα· σταθμισμένα αποτελέσματα.
- ^β Οι ερωτηθέντες σε όλες τις έρευνες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν πολλαπλές απαντήσεις.
- ^γ Στην έρευνα για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων και στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν μόνο γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, ενώ στις άλλες έρευνες οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό σε κανέναν οργανισμό, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας.
- ^δ μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία. Στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, δεν δόθηκε αυτή η κατηγορία απαντήσεων στους ερωτηθέντες.
- ^ε Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε μικρό αριθμό απαντήσεων έχουν μικρότερη στατιστική αξιοπιστία. Για τον λόγο αυτό, αποτελέσματα που βασίζονται σε 20 έως 49 μη σταθμισμένες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας ή σε κελιά με λιγότερες από 20 μη σταθμισμένες παρατηρήσεις σημειώνονται σε παρένθεση. Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε λιγότερες από 20 αστάθμιστες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας δεν δημοσιεύονται.

2.4.3 Οι εμπειρίες υπονομεύουν την εμπιστοσύνη στην αστυνομία: «Δεν εμπιστεύομαι την αστυνομία»

Όταν τα θύματα καταγγέλλουν τα εγκλήματα μίσους και τα περιστατικά παρενόχλησης, αυτό το κάνουν κυρίως στην αστυνομία. Ωστόσο, τα θύματα από διαφορετικές μειονοτικές ομάδες δηλώνουν σταθερά ότι η έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία είναι ένας σημαντικός λόγος για τη μη καταγγελία των περιστατικών. Από αυτή την άποψη, η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών μέσων καταγγελίας, όπως η καταγγελία σε τρίτο μέρος, θα μπορούσε να βελτιώσει τα ποσοστά καταγγελίας (βλ. τμήμα 3.2.2, «Καταγγελία σε τρίτο μέρος» και «Ανώδυμη καταγγελία»).

ΓΡΑΦΗΜΑ 9: «ΔΕΝ ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΜΑΙ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ»: ΘΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΕΔΩΣΑΝ ΣΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΛΟΓΟ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΤΙ ΔΕΝ ΚΑΤΗΓΓΕΙΛΑΝ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ Ή ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΛΟΓΩ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ FRA, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^{α,β,γ,δ}

Πηγές: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

Σημειώσεις:

^α Τα αποτελέσματα βασίζονται σε συμμετέχοντες που δεν κατήγγειλαν το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων εξαιτίας του εθνοτικού ή μεταναστευτικού υπόβαθρού τους (συμπεριλαμβανομένου του χρώματος του δέρματος ή της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων) ή του γεγονότος ότι είναι ΛΟΑΤΙ κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την εν λόγω έρευνα· σταθμισμένα αποτελέσματα.

^β Οι ερωτηθέντες σε όλες τις έρευνες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν πολλαπλές απαντήσεις.

^γ Στην έρευνα για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων και στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν μόνο γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, ενώ στις άλλες έρευνες οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό σε κανέναν οργανισμό, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας.

^δ Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε μικρό αριθμό απαντήσεων έχουν μικρότερη στατιστική αξιοπιστία. Για τον λόγο αυτό, αποτελέσματα που βασίζονται σε 20 έως 49 αστάθμιστες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας ή σε κελιά με λιγότερες από 20 αστάθμιστες παρατηρήσεις σημειώνονται σε παρένθεση. Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε λιγότερες από 20 αστάθμιστες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας δεν δημοσιεύονται.

Ο φόβος ή η έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία αποτελεί βασικό λόγο για τη μη καταγγελία των περιστατικών, ιδιαίτερα μεταξύ των ΛΟΑΤΙ και των Εβραίων συμμετεχόντων, και ειδικά όσον αφορά τα βίαια εγκλήματα μίσους (24 % και 25 %, αντίστοιχα). Τα ΛΟΑΤΙ θύματα επιθέσεων λόγω προκαταλήψεων ανέφεραν επίσης ότι δεν κατήγγειλαν το περιστατικό επειδή φοβούνταν μια ενδεχόμενη ομοφοβική ή τρανσφοβική αντίδραση από την αστυνομία, με ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των χωρών που συμμετείχαν στην έρευνα (μέσος όρος ΕΕ, 25 %) ²².

Ο τρόπος με τον οποίο η αστυνομία αντιδρά όταν τα θύματα καταγγέλλουν εγκλήματα επηρεάζει την εμπιστοσύνη σε αυτά. Τα δεδομένα του FRA δείχνουν ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες που είχαν βιώσει εγκλήματα μίσους δεν ήταν ικανοποιημένοι με την αντίδραση της αστυνομίας. Για παράδειγμα, η συντριπτική πλειονότητα των μουσουλμάνων συμμετεχόντων στην έρευνα EU-MIDIS II που είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό σωματικής επίθεσης λόγω προκαταλήψεων ήταν είτε πολύ είτε κάπως δυσαρεστημένοι με τον τρόπο που η αστυνομία χειρίστηκε την καταγγελία τους (81 %). Μεταξύ των συμμετεχόντων που κατάγονται από την Υποσαχάρια Αφρική οι οποίοι είχαν καταγγείλει περιστατικό ρατσιστικής βίας στην αστυνομία, η συντριπτική πλειονότητα (83 %), ιδιαίτερα οι γυναίκες, δήλωσαν δυσαρέσκεια όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο η αστυνομία χειρίστηκε την καταγγελία τους (γυναίκες 93 %, άνδρες 69 %) ²³.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι συμμετέχοντες στις έρευνες του FRA δήλωσαν ότι ο δράστης του περιστατικού ρατσιστικής βίας ήταν αστυνομικός. Για παράδειγμα, περίπου το 4 % των συμμετεχόντων στην έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers του 2019 είπαν ότι, κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα, είχαν δεχτεί σωματική επίθεση από αστυνομικό λόγω του ότι ήταν Ρομά ή Travellers ²⁴. Μεταξύ των συμμετεχόντων στην έρευνα EU-MIDIS II που κατάγονται από την Υποσαχάρια Αφρική, οι οποίοι είχαν υποστεί σωματική επίθεση λόγω προκαταλήψεων, το 11 % ανέφερε ότι ο δράστης του τελευταίου περιστατικού ρατσιστικής βίας ήταν αστυνομικός ή συνοριοφύλακας. Επιπλέον, η πλειονότητα των θυμάτων επίθεσης λόγω προκαταλήψεων από αστυνομικό (63 %) δεν κατήγγειλαν το περιστατικό σε κανέναν ²⁵.

Η θυματοποίηση λόγω προκαταλήψεων και η μεροληπτική αστυνόμευση υπονομεύουν την εμπιστοσύνη στην αστυνομία

Παρά τα ευρήματα που περιγράφονται παραπάνω, τα ευρήματα της έρευνας EU-MIDIS II του 2016 δείχνουν ότι σε όλες τις ομάδες-στόχους και τις χώρες οι συμμετέχοντες εξακολουθούν να τείνουν να εμπιστεύονται την αστυνομία και τις τοπικές (δημοτικές) αρχές τους, με μέση βαθμολογία 6,3 σε κλίμακα από το 0 έως το 10, όπου το 0 σημαίνει «καμία εμπιστοσύνη» και το 10 σημαίνει «πλήρης εμπιστοσύνη». Η εμπιστοσύνη στο νομικό σύστημα είναι επίσης συγκριτικά υψηλή, με μέση βαθμολογία 6,1.

Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας EU-MIDIS II, το επίπεδο εμπιστοσύνης στην αστυνομία είναι στην πραγματικότητα υψηλότερο μεταξύ των μεταναστών και των απογόνων μεταναστών από ό,τι μεταξύ του γενικού πληθυσμού*. Όσοι έχουν, ωστόσο, αρνητικές εμπειρίες διακρίσεων, παρενόχλησης ή βίας έχουν σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στην αστυνομία και στο νομικό σύστημα: το μέσο επίπεδο εμπιστοσύνης στην αστυνομία για όσους έχουν πέσει θύματα εγκληματικών πράξεων λόγω προκαταλήψεων πέφτει από 6,3 σε 4,3 και για τα θύματα παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων πέφτει από 6,6 σε 5,3**.

Τα αποτελέσματα της έρευνας EU-MIDIS II δείχνουν ότι πολλοί συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τους σταμάτησε η αστυνομία λόγω της εθνικής τους καταγωγής: κατά μέσο όρο, σχεδόν κάθε δεύτερος συμμετέχων με καταγωγή από την Υποσαχάρια Αφρική (41 %) ή τη Βόρεια Αφρική (38 %), τον οποίο είχαν σταματήσει κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την έρευνα, ανέφερε ότι τον είχαν σταματήσει λόγω του ότι ανήκε σε ομάδα μεταναστών ή εθνικής μειονότητας. Μεταξύ των Ρομά συμμετεχόντων, σχεδόν κάθε δεύτερο άτομο μεταξύ αυτών που τους είχαν σταματήσει (42 %) πίστευε ότι αυτό οφειλόταν στην εθνοτική καταγωγή του***.

Ο φυλετικός χαρακτηρισμός είναι παράνομος και επηρεάζει τα επίπεδα εμπιστοσύνης στην αστυνομία σε όλες τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα. Τα χαμηλότερα μέσα επίπεδα

εμπιστοσύνης στην αστυνομία παρατηρούνται μεταξύ των συμμετεχόντων που αντιμετώπισαν την πιο πρόσφατη στάση της αστυνομίας ως εθνοτικό χαρακτηρισμό (4,8 στην ίδια κλίμακα εμπιστοσύνης από το 0 έως το 10)****.

Ζητήθηκε επίσης από τους συμμετέχοντες που τους είχαν σταματήσει να αξιολογήσουν τη συμπεριφορά της αστυνομίας. Μεταξύ των συμμετεχόντων με καταγωγή από την Υποσαχάρια Αφρική που τους είχε σταματήσει η αστυνομία, το 16 % είπαν ότι η αστυνομία τους φέρθηκε με ασέβεια την τελευταία φορά που τους σταμάτησε, αλλά μόνο το 9 % κατήγγειλαν το περιστατικό.

* FRA (2016), **Second European Union Minorities and Discrimination Survey**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 101.

** Ο.π., σ. 111.

*** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) ορίζει τον φυλετικό χαρακτηρισμό ως «τη χρήση από την αστυνομία, χωρίς αντικειμενική και εύλογη αιτιολόγηση, κριτηρίων όπως η φυλή, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, η εθνικότητα ή η εθνική ή εθνοτική καταγωγή, σε δραστηριότητες ελέγχου, παρακολούθησης ή έρευνας». Βλ. Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2007), **General Policy Recommendation No. 11 on combating racism and racial discrimination in policing**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 29 Ιουνίου 2007

**** FRA (2018), **Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 36.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον εθνοτικό χαρακτηρισμό που εισάγει διακρίσεις, ανατρέξτε στο εγχειρίδιο του FRA με τίτλο **Πρόληψη της παράνομης κατάρτισης προφίλ σήμερα και στο μέλλον: οδηγός και την ερευνητική έκθεση του FRA με τίτλο **Second European Union Minorities and Discrimination Survey**.**

2.4.4 Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την καταγγελία περιστατικών βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων

Υπάρχουν και άλλοι λόγοι για τους οποίους τα θύματα βίας και παρενόχλησης δεν καταγγέλλουν το περιστατικό, όπως δείχνουν οι έρευνες του FRA (βλ. **παράρτημα**). Για παράδειγμα, το 22 % των συμμετεχόντων στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ ανέφεραν ότι δεν κατήγγειλαν στην αστυνομία την πιο πρόσφατη σωματική ή σεξουαλική επίθεση λόγω προκαταλήψεων, επειδή αισθάνονταν ντροπή, αμηχανία ή δεν ήθελαν να το μάθει κανείς.

Οι Ρομά συμμετέχοντες ήταν ιδιαίτερα πιθανό να επιλέξουν «Δεν γνώριζα πού να απευθυνθώ και με ποιον να επικοινωνήσω» και «Κανείς δεν θα με πάρει στα σοβαρά ή θα με πιστέψει» ως λόγους για να μην καταγγείλουν ένα περιστατικό βίας λόγω προκαταλήψεων που υπέστησαν στην αστυνομία ή σε οποιονδήποτε άλλον οργανισμό. Κάθε πέμπτο θύμα ρατσιστικής βίας Ρομά στην έρευνα EU-MIDIS II του 2016 (20 %) και κάθε τέταρτο θύμα Ρομά ή Travellers στην έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers του 2019 (25 %) θεωρούσε ότι κανείς δεν θα το πίστευε ούτε θα το έπαιρνε στα σοβαρά αν κατήγγελλε τέτοια περιστατικά. Επιπλέον, το 16 % των συμμετεχόντων στην έρευνα για τους Ρομά και τους Travellers του 2019 και το 15 % των συμμετεχόντων Ρομά στην έρευνα EU-MIDIS II του 2016 δεν ήξεραν πού να απευθυνθούν ή με ποιον να επικοινωνήσουν για να καταγγείλουν το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας λόγω προκαταλήψεων.

Τα θύματα εγκλημάτων μίσους ανέφεραν επίσης στις έρευνες του FRA ότι ορισμένες φορές προτιμούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα μόνοι τους ή με τη βοήθεια της οικογένειας και των φίλων τους, γεγονός το οποίο δείχνει ότι η οικογένεια και οι φίλοι, όπως και καθιερωμένοι οργανισμοί και δομές, αποτελούν σημαντική πηγή υποστήριξης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για το 22 % των μουσουλμάνων και το 25 % των Ρομά θυμάτων βίας που απάντησαν στην έρευνα EU-MIDIS II ²⁶.

Τα στοιχεία της έρευνας EU-MIDIS II (για το 2016) δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες μετανάστες πρώτης γενιάς καταγγέλλουν τα περιστατικά βίας λόγω προκαταλήψεων κάπως πιο συχνά (32 %) από τους συμμετέχοντες μετανάστες δεύτερης γενιάς (25 %). Όταν ερωτήθηκαν για τους λόγους, οι μετανάστες δεύτερης γενιάς ανέφεραν πιο συχνά ότι τα αντιμετώπισαν μόνοι τους, ότι δεν θα είχε κανένα αποτέλεσμα η καταγγελία ή ότι τα περιστατικά ήταν πολύ ασήμαντα. Αυτό συνάδει με τα ευρήματα της έρευνας που δείχνουν ότι οι μετανάστες δεύτερης γενιάς έχουν χαμηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης στο νομικό σύστημα απ' ό,τι οι μετανάστες πρώτης γενιάς ²⁷.

Ορισμένα θύματα δεν καταγγέλλουν τα περιστατικά βίας λόγω προκαταλήψεων, επειδή φοβούνται ότι θα υποστούν εκφοβισμό ή αντίποινα από τους δράστες. Αυτό ισχύει για το 22 % των θυμάτων αντισηματικής βίας, το 16 % των θυμάτων ΛΟΑΤΙ και το 12 % των συμμετεχόντων στην έρευνα EU-MIDIS II που υπήρξαν θύματα βίας λόγω προκαταλήψεων ²⁸.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μεταξύ των συμμετεχόντων στην έρευνα EU-MIDIS II που είχαν βιώσει περιστατικά βίας λόγω προκαταλήψεων, διπλάσιες γυναίκες από ό,τι άνδρες ανέφεραν ότι ο δράστης ήταν γείτονας (γυναίκες 20 %, άνδρες 9 %) ή γνωστός/φίλος /συγγενής (γυναίκες 14 %, άνδρες 6 %). Τα περιστατικά διαπροσωπικής βίας επηρεάζουν την απόφαση για το αν το θύμα θα καταγγείλει ή όχι το περιστατικό στις αρχές: σε αυτές τις περιπτώσεις, διπλάσιες γυναίκες (18 %) από ό,τι άντρες (8 %) ανησυχούν για ενδεχόμενο εκφοβισμό ή αντίποινα από τον δράστη, εάν καταγγείλουν το περιστατικό ²⁹.

Αξιολογώντας την κατάσταση σφαιρικά: καταγγελίες περιστατικών σωματικής βίας και παρενόχλησης μεταξύ του γενικού πληθυσμού

Στην έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όταν ερωτήθηκαν για τους λόγους για τους οποίους δεν κατήγγειλαν το περιστατικό σωματικής βίας στην αστυνομία, τα περισσότερα θύματα ανέφεραν ότι δεν θεωρούσαν το περιστατικό αρκετά σοβαρό (40 %) ή ότι το αντιμετώπισαν μόνοι τους (28 %). Κάποιοι πίστευαν ότι η αστυνομία δεν θα έκανε τίποτα γι' αυτό (18 %).

Λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα του περιστατικού, όσον αφορά τις σωματικές βλάβες, το 23 % των θυμάτων σωματικής βίας που τραυματίστηκαν δεν κατήγγειλαν το περιστατικό, επειδή πίστευαν ότι η αστυνομία δεν θα έκανε τίποτα γι' αυτό, σε σύγκριση με το 13 % των θυμάτων που δεν είχαν τραυματιστεί. Από τα θύματα σωματικής βίας που είχαν τραυματιστεί, το 14 % δεν κατήγγειλαν το περιστατικό, επειδή δεν εμπιστεύονταν την

αστυνομία, σε σύγκριση με το 4 % των θυμάτων που δεν είχαν τραυματιστεί, ενώ το 11 % δήλωσαν ότι δεν το κατήγγειλαν, επειδή «δεν τους βόλεψε / τους ήταν πολύ δύσκολο».

Μεταξύ αυτών που δεν είχαν καταγγείλει το πιο πρόσφατο περιστατικό σωματικής βίας (για οποιονδήποτε λόγο), το 9 % ανέφεραν ως λόγο της μη καταγγελίας το γεγονός ότι δεν εμπιστεύονταν την αστυνομία, ενώ και το 4 % όσων υπέστησαν παρενόχληση ανέφεραν τον ίδιο λόγο.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2021), *Crime, safety and victims' rights – Fundamental Rights Survey*.

2.4.5 Οι απόψεις των επαγγελματιών σχετικά με την ανεπαρκή καταγγελία εγκλημάτων μίσους

Οι επαγγελματίες της ποινικής δικαιοσύνης αναγνωρίζουν την απροθυμία των θυμάτων εγκλημάτων μίσους να καταγγείλουν το περιστατικό. Μια έκθεση του FRA του 2016 που βασίζεται σε 263 συνεντεύξεις επαγγελματιών που εργάζονται σε ποινικά δικαστήρια, εισαγγελείς και αστυνομικούς, καθώς και εκπροσώπους ΜΚΟ που υποστηρίζουν θύματα εγκλημάτων μίσους, δείχνει πώς οι περίπλοκες διαδικασίες εμποδίζουν την πρόσβαση των θυμάτων εγκλημάτων μίσους στη δικαιοσύνη και προσδιορίζει τους παράγοντες που υπονομεύουν την ικανότητα του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης να αντιμετωπίσει τα εγκλήματα μίσους ³⁰.

Ένας στους τέσσερις από τους ειδικούς που ερωτήθηκαν για την έκθεση αυτήν πιστεύει ότι είναι πολύ πιο δύσκολο τα θύματα εγκλημάτων μίσους να καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία σε σχέση με άλλα θύματα παρόμοιων εγκλημάτων. Αυτό συνάδει με τους ισχυρισμούς ακαδημαϊκών ότι τα εγκλήματα που διαπράττονται για λόγους διακρίσεων είναι πιο εξουθενωτικά από άλλες μορφές θυματοποίησης ³¹.

Οι συνεντεύξεις αποκάλυψαν ορισμένους παράγοντες λόγω των οποίων τα θύματα δεν κατήγγειλαν εγκλήματα λόγω προκαταλήψεων, σύμφωνα με τις αναφορές θυμάτων που είχαν διερευνηθεί προηγουμένως. Οι περισσότεροι ειδικοί θεωρούν ότι τα θύματα διστάζουν να καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία, επειδή βιώνουν συναισθήματα φόβου, ενοχής ή ντροπής. Αυτές οι δυσκολίες συνδέονται με άλλους παράγοντες, όπως η έλλειψη επίγνωσης των δικαιωμάτων των θυμάτων και της διαθέσιμης υποστήριξης. Τα θύματα αμφιβάλλουν επίσης για το αν θα επωφεληθούν από τις διαδικασίες και τις θεωρούν γραφειοκρατικές, δαπανηρές και/ή χρονοβόρες.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας, σύμφωνα με τους επαγγελματίες που ερωτήθηκαν, είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης των θυμάτων ότι η αστυνομία θα τους συμπεριφερθεί με κατανόηση ³². Περισσότεροι από δύο στους πέντε ειδικούς που συμμετείχαν σε συνέντευξη εκτίμησαν τον κίνδυνο οι αστυνομικοί να συμμερίζονται τη μεροληπτική στάση των δραστών των εγκλημάτων μίσους ως αρκετά υψηλό ή ακόμη και πολύ υψηλό ³³.

2.5 ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΤΡΕΧΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΝΑ ΠΕΣΟΥΝ ΘΥΜΑΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ

Η έρευνα του FRA παρέχει στοιχεία σχετικά με τις εμπειρίες των γυναικών σε περιστατικά έμφυλης βίας και των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των ατόμων με αναπηρία σε εγκλήματα λόγω προκαταλήψεων. Η κατάσταση συγκεκριμένων ομάδων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την αναζήτηση λύσεων για την ενθάρρυνση της καταγγελίας των περιστατικών και την παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών υποστήριξης στα θύματα.

2.5.1 Έμφυλη βία κατά των γυναικών

Οποιαδήποτε πράξη βίας περιφρονεί την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα του θύματος. Η έμφυλη βία κατά των γυναικών, δηλαδή η βία σε βάρος μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα, είναι ιδιαίτερα επιζήμια για τα δικαιώματα των γυναικών επειδή ενισχύει και ενισχύεται από μια πατριαρχική νοοτροπία, η οποία βλάπτει την κατάσταση των γυναικών γενικότερα. Η μισογυνιστική βία είναι ταπεινωτική μεταχείριση, διότι επιβάλλει στο θύμα μια ταπεινωτική αντίληψη του τι σημαίνει να είσαι γυναίκα. Τοποθετώντας τη γυναίκα σε υποδεέστερη θέση, ο δράστης της αρνείται σιωπηρά το δικαίωμα να έχει το ίδιο κύρος και να απολαμβάνει τα ίδια δικαιώματα. Αυτός είναι σχεδόν ο ορισμός της διάκρισης³⁴.

Τα στοιχεία από την έρευνα του FRA για τη βία κατά των γυναικών δείχνουν ότι μία στις τρεις γυναίκες (33%), μεταξύ των 42 000 συμμετεχουσών σε ολόκληρη την ΕΕ, έχει βιώσει τουλάχιστον ένα περιστατικό σωματικής και/ή σεξουαλικής βίας από την ηλικία των 15 ετών. Το ποσοστό καταγγελίας περιστατικών έμφυλης βίας είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Τα θύματα κατήγγειλαν στην αστυνομία το πιο σοβαρό περιστατικό στο 14% των περιπτώσεων βίας από συντρόφους και στο 13% των περιπτώσεων βίας από μη συντρόφους³⁵. Οι γυναίκες φαίνεται να είναι πιο πιθανό να επικοινωνήσουν με τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης παρά με την αστυνομία έπειτα από ένα περιστατικό βίας, ειδικά έπειτα από ένα περιστατικό σεξουαλικής βίας³⁶.

Αναφέρθηκαν περισσότερο από τις συμμετέχουσες στην έρευνα οι ακόλουθοι τέσσερις λόγοι μη επικοινωνίας με την αστυνομία:

- Οι γυναίκες αντιμετώπισαν το περιστατικό μόνες τους.
- Ένωσαν ότι το περιστατικό ήταν πολύ ασήμαντο ή όχι αρκετά σοβαρό, ή δεν τους πέρασε ποτέ από το μυαλό να το καταγγείλουν.
- Θεώρησαν ότι η καταγγελία θα απαιτούσε υπερβολική προσπάθεια ή τα οφέλη από την καταγγελία του συμβάντος θα ήταν αμελητέα σε σύγκριση με την προσπάθεια που θα χρειαζόταν.
- Ένωσαν ντροπή και αμηχανία γι' αυτό που είχε συμβεί και πίστευαν ότι η αστυνομία θα το θεωρούσε ιδιωτικό ζήτημα.

Για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας από τον σύντροφο, ο λόγος για τον οποίο δεν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία είναι ο φόβος για τον δράστη. Πολλές γυναίκες που ερωτήθηκαν στην έρευνα του FRA για τα θύματα βίας από συντρόφους φοβήθηκαν να καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία επειδή ο δράστης τις είχε απειλήσει να τις σκοτώσει εάν το έκαναν. Η έκθεση υπογράμμισε ότι, για να ενθαρρυνθούν τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας να καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία, τα μέτρα για την προστασία του θύματος από αντίποινα πρέπει να είναι άμεσα και αποτελεσματικά ³⁷.

2.5.2 Οι αιτούντες άσυλο, οι πρόσφυγες και οι παράνομοι μετανάστες αντιμετωπίζουν ακόμη μεγαλύτερα εμπόδια στην καταγγελία περιστατικών λόγω προκαταλήψεων

Ο ευάλωτος χαρακτήρας των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών που βρίσκονται σε παράνομη κατάσταση που αυξάνει τις πιθανότητες να αποτελέσουν θύματα εγκληματικότητας αναγνωρίζεται στη νομοθεσία της ΕΕ και στα διεθνή πλαίσια πολιτικής ³⁸. Τα ενημερωτικά δελτία του FRA για τη νόμιμη μετανάστευση και η έκθεσή του για την ένταξη των νεαρών προσφύγων δείχνουν ότι αυτές οι ομάδες μπορούν να αντιμετωπίσουν διάφορες μορφές βίας και παρενόχλησης σε ολόκληρη την ΕΕ ³⁹. Οι αιτούντες άσυλο, οι πρόσφυγες και οι παράνομοι μετανάστες αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα ζητήματα που επηρεάζουν την προθυμία τους να καταγγείλουν τέτοια εγκλήματα, όπως:

- έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένου του τι συνιστά έγκλημα σύμφωνα με το εθνικό νομικό σύστημα και πού να το καταγγείλουν,
- ανασφάλεια σχετικά με το καθεστώς διαμονής τους και φόβο σύλληψης και απέλασης,
- για τους αιτούντες άσυλο, φόβος αρνητικών επιπτώσεων στις αιτήσεις ασύλου τους,
- γλωσσικά εμπόδια κατά την καταγγελία εγκλημάτων και την πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα μέσα καταγγελίας και τη διαθέσιμη υποστήριξη,
- έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία, λόγω προηγούμενων αρνητικών εμπειριών με την αστυνομία και φόβος ότι θα υποστούν διακρίσεις ή στιγματισμό σε περίπτωση που κινηθεί ποινική διαδικασία,
- έλλειψη εναλλακτικών τρόπων καταγγελίας, μεταξύ άλλων ανώνυμα ή μέσω τρίτων.

2.5.3 Εμπειρίες ατόμων με αναπηρία

Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν πρόσθετα εμπόδια και προκλήσεις στην καταγγελία των εμπειριών τους, σύμφωνα με τα ευρήματα των ερευνών του FRA και άλλων ερευνών ⁴⁰. Αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:

- ανεπαρκής ενημέρωση για τα δικαιώματα λόγω έλλειψης στοχευμένης προσέγγισης και μη δυνατότητας πρόσβασης σε πληροφόρηση,
- έλλειψη δομών υποστήριξης ή προσβάσιμων μηχανισμών καταγγελίας,
- απομόνωση και διαχωρισμός των θυμάτων σε ιδρύματα και άλλες μονάδες φροντίδας,
- προκατειλημμένες συμπεριφορές σχετικά με την ικανότητα των ατόμων με αναπηρία να καταθέτουν και να είναι «αξιόπιστοι» μάρτυρες σε ποινικές διαδικασίες,
- εγγύτητα με τον δράστη και φόβος αντιποίνων, ειδικά για όσους χρειάζονται υποστήριξη.

Τελικές σημειώσεις

- 1 FRA (2016), *Ensuring justice for hate crime victims: Professional perspectives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 2 FRA (2017), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Online data explorer*.
- 3 FRA (2020), *A long way to go for LGBTI equality*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 42.
- 4 FRA (2017), *Fundamental Rights Report 2017*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 68–69.
- 5 FRA (2018), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 17.
- 6 FRA (2020), *A long way to go for LGBTI equality*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 45.
- 7 FRA (2014), *Violence against women: An EU-wide survey – Main results report*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 187.
- 8 FRA (2017), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Online data explorer*.
- 9 Ό.π.
- 10 FRA (2021), *Crime, safety and victims’ rights – Fundamental Rights Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 78 και 85.
- 11 FRA (2019), *A long way to go for LGBTI equality*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 46.
- 12 FRA (2020), *Roma and Travellers in six countries*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 36.
- 13 FRA (2017), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Online data explorer*.
- 14 FRA (2018), *Experiences and perceptions of antisemitism – Second Survey on Discrimination and Hate Crime against Jews in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 55.
- 15 FRA (2018), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 23.
- 16 FRA (2018), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, σ. 94–97.
- 17 Στην έρευνα για τον αντισημιτισμό, οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν πρόσθετες κατηγορίες απαντήσεων: βουλευτή, δημοτικό σύμβουλο, κάποιον πρόσωπο με εξουσία στην εβραϊκή θρησκεία (π.χ. ραβίνος ή αρχηγός εβραϊκής οργάνωσης), εβραϊκή οργάνωση που ειδικεύεται στην ασφάλεια και/ή την καταπολέμηση του αντισημιτισμού, άλλη εβραϊκή οργάνωση ή πρόσωπο με εξουσία στον χώρο εργασίας, στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιό τους. Στην έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ, οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν την επιλογή της υποβολής καταγγελίας σε μια οργάνωση ΛΟΑΤΙ.
- 18 FRA (2018), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 23.
- 19 FRA (2016), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 62.
- 20 FRA (2016), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 62, FRA (2020), *Violence and harassment visualisation – LGBTI*.
- 21 FRA (2018), *Experiences and perceptions of antisemitism – Second Survey on Discrimination and Hate Crime against Jews in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 63. Από περισσότερους από 1 500 συμμετέχοντες που είχαν βιώσει διακρίσεις επειδή ήταν Εβραίοι κατά τη διάρκεια των 12 μηνών πριν από την έρευνα, μόνο 11 είχαν καταγγείλει το περιστατικό σε έναν εθνικό φορέα ισότητας. Βλ. επίσης FRA (2016), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 42–55, FRA (2020), *A long way to go for LGBTI equality*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 25.
- 22 Βλ. τους διαδικτυακούς εξερευνητές δεδομένων για τις έρευνες του FRA, οι οποίοι παρέχουν μια πιο εις βάθος εικόνα της κατάστασης στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ.
- 23 FRA (2018), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 24.
- 24 FRA (2020), *Roma and Travellers in six countries*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 37.
- 25 FRA (2018), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being black in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 25.
- 26 Βλ. FRA (2017), *Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις – Μουσουλμάνοι: επιλεγμένα πορίσματα*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 48 και το εργαλείο *online data explorer* (διαδικτυακός εξερευνητής δεδομένων).
- 27 FRA (2016), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 66, 67 και 103.
- 28 FRA (2018), *Experiences and perceptions of antisemitism – Second Survey on Discrimination and Hate Crime against Jews in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 55, FRA (2016), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 67, FRA (2020), *A long way to go for LGBTI equality*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 37.
- 29 FRA (2016), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 65 και 67.
- 30 FRA (2016), *Ensuring justice for hate crime victims: Professional perspectives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 31 Ό.π., σ. 28.
- 32 Ό.π., σ. 30.
- 33 Ό.π., σ. 53.
- 34 FRA (2019), *Women as victims of partner violence – Justice for victims of violent crime*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 70, FRA (2017), *Challenges to women’s human rights in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 35 Για μια επισκόπηση των πρακτικών βημάτων και των συστάσεων για τους αστυνομικούς όταν ένα θύμα βίας από σύντροφο καταγγέλλει το περιστατικό στην αστυνομία, βλ. Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (2019), *A guide to risk assessment and risk management of intimate partner violence against women for police*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 36 FRA (2014), *Violence against women: An EU-wide survey – Main results report*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 37 FRA (2019), *Women as victims of partner violence – Justice for victims of violent crime*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 34–35.
- 38 Για παράδειγμα, *οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων*, Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2016), *General Policy Recommendation No. 16 on safeguarding irregularly present migrants from discrimination*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 16 Μαρτίου 2016, Σύσταση 33.
- 39 FRA (2019), *Integration of young refugees in the EU: Good practices and challenges*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων. Βλ. επίσης *τα ενημερωτικά δελτία του FRA για τη μετανάστευση*, και ειδικότερα: FRA (2016), *Current migration situation in the EU: hate crime*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, FRA (2019), *Protecting migrant workers from exploitation in the EU: Workers’ perspectives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 40 FRA (2015), *Equal protection for all victims of hate crime: The case of people with disabilities*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, FRA (2015), *Violence against children with disabilities: Legislation, policies and programmes in the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων. Βλ. επίσης τις εργασίες του ΟΑΣΕ/ODIHR («Disability hate crime») και του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Ανεξάρτητη Διαβίωση (Disability hate crime: A guide for disabled people’s organisations, law enforcement agencies, national human rights institutions, media and other stakeholders).

3

ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ: ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Όπως συζητήθηκε στο **κεφάλαιο 2**, τα περιστατικά βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων δεν καταγγέλλονται σε μεγάλο βαθμό, ενώ παραμένουν ευρέως διαδεδομένα στην ΕΕ. Αυτή είναι η πραγματικότητα όχι για μία συγκεκριμένη ομάδα ή σε οποιοδήποτε συγκεκριμένο κράτος μέλος της ΕΕ, αλλά για τους μετανάστες και απογόνους μεταναστών, Ρομά και Travellers, τους Εβραίους, τους μουσουλμάνους και τους ΛΟΑΤΙ σε όλη την ΕΕ, η οποία αντικατοπτρίζει τα μακροχρόνια ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα προκαταλήψεων και διαρθρωτικών διακρίσεων.

Αυτό το κεφάλαιο βασίζεται σε πληροφορίες που παρασχέθηκαν μεταξύ Μαρτίου και Σεπτεμβρίου 2020 από τις αρμόδιες εθνικές αρχές που συμμετείχαν στην ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους, την οποία συντονίζει ο FRA. Εξετάζει το ευρύτερο πλαίσιο της θυματοποίησης εγκλημάτων μίσους. Με βάση πληροφορίες που προέρχονται από εθνικές αρχές, εξετάζει τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα θύματα στα αρχικά στάδια της καταγγελίας ενός περιστατικού στα εθνικά συστήματα καταγγελίας και αντιμετώπισης των εγκλημάτων, καθώς και τους παράγοντες και τις εθνικές πρακτικές.

Στο γράφημα 10 παρουσιάζονται τα βασικά στοιχεία για την κατανόηση και την άρση των υφιστάμενων φραγμών στην καταγγελία εγκλημάτων μίσους και την ενεργή ενθάρρυνση των θυμάτων να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη.

ΓΡΑΦΗΜΑ 10: ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	<ul style="list-style-type: none">— Αντιμετώπιση διαρθρωτικών διακρίσεων και προκαταλήψεων στην κοινωνία.— Αντιμετώπιση των μεροληπτικών αντιλήψεων και πρακτικών στην επιβολή του νόμου.— Δημόσια καταδίκη των εγκλημάτων μίσους και κοινοποίηση των στοιχείων για τα εγκλήματα μίσους.— Προσέγγιση και υποστήριξη όσων διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο θυματοποίησης εγκλημάτων μίσους και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού.
ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	<ul style="list-style-type: none">— Υποστήριξη διαφόρων οδών καταγγελίας.— Ενεργοποίηση εναλλακτικών μηχανισμών, όπως καταγγελίες σε τρίτα μέρη και ανώνυμες καταγγελίες.— Βελτίωση των εθνικών συστημάτων καταγραφής και συλλογής δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους.— Επένδυση σε τυποποιημένες παραπομπές προς και από τα εμπλεκόμενα τρίτα μέρη.
ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	<ul style="list-style-type: none">— Παροχή πρακτικής καθοδήγησης στην αστυνομία.— Στελέχωση των αστυνομικών μονάδων με ειδικούς στα εγκλήματα μίσους.— Ενίσχυση της εκπαίδευσης της αστυνομίας και δημιουργία θεσμικής ικανότητας.— Διασφάλιση δομημένης συνεργασίας εντός και εκτός των θεσμικών ορίων.

3.1 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΣΦΟΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το πλαίσιο στο οποίο τα θύματα βιώνουν ένα έγκλημα μίσους μπορεί να υπονομεύσει την ετοιμότητά τους να προσφύγουν στη δικαιοσύνη καταγγέλλοντας το περιστατικό στις αρχές ποινικής δικαιοσύνης ή σε άλλους οργανισμούς.

Ευρωπαϊκοί και διεθνείς οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων οργάνων των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλων ειδικών, έχουν εκδώσει οδηγίες και συστάσεις προς υπευθύνους χάραξης πολιτικής και επαγγελματίες σχετικά με συγκεκριμένα μέτρα που απαιτούνται για την εκπλήρωση των νομικών υποχρεώσεων των κρατών, τη δημιουργία πρόσφορου κοινωνικού περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της ανεπαρκούς καταγγελίας εγκλημάτων μίσους¹.

Πολλά μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους έθεσαν ευρύτερα ζητήματα κατά τον προσδιορισμό των βασικών παραγόντων για την ενθάρρυνση της καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους, όπως η ανάγκη:

- αντιμετώπισης των διαρθρωτικών διακρίσεων και προκαταλήψεων στην κοινωνία,
- καταπολέμησης των μεροληπτικών αντιλήψεων και πρακτικών στην επιβολή του νόμου,
- δημόσιας καταδίκης των εγκλημάτων μίσους και κοινοποίηση των στοιχείων για τα εγκλήματα μίσους,
- προσέγγισης και υποστήριξης όσων διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο θυματοποίησης εγκλημάτων μίσους και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού.

Η επίτευξη των στόχων αυτών απαιτεί συμπράξεις, ηγετικές ικανότητες και συνεργασίες που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της αστυνομίας.

3.1.1 Αντιμετώπιση των διαρθρωτικών διακρίσεων και προκαταλήψεων στην κοινωνία

Δύο δεκαετίες μετά την έγκριση της οδηγίας περί φυλετικής ισότητας και 13 χρόνια μετά την έγκριση σχετικών διατάξεων ποινικού δικαίου σε ολόκληρη την ΕΕ, βάσει της απόφασης-πλασιού για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, τα άτομα με μειονοτικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν εκτεταμένη θυματοποίηση λόγω διακρίσεων και προκαταλήψεων².

Τα εν λόγω φαινόμενα δεν προκαλούν έκπληξη λόγω των αποδεικτικών στοιχείων για τις επίμονες αντιλήψεις που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ του γενικού πληθυσμού και τις διαρθρωτικές διακρίσεις σε ολόκληρη την ΕΕ. Η έννοια του διαρθρωτικού ρατσισμού αφορά τις ανισότητες που έχουν τις ρίζες τους σε συστήματα τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό μελών συγκεκριμένων ομάδων από το να συμμετέχουν σε κοινωνικούς θεσμούς. Περιλαμβάνει επίσης τις διαρθρωτικές αποκλίσεις μεταξύ όσων πλήττονται από τον ρατσισμό και του γενικού πληθυσμού. Ο διαρθρωτικός ρατσισμός αντικατοπτρίζεται στην κοινωνικοοικονομική ανισότητα και τη φτώχεια σε πολλούς τομείς της ζωής και οι παράγοντες αυτοί αλληλοενισχύονται³.

Στην έρευνα του Ευρωβαρόμετρου του 2019, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι διακρίσεις σε βάρος των Ρομά (61%), λόγω της εθνοτικής καταγωγής και του χρώματος του δέρματός τους (59%) ή λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού τους (53%) είναι ευρέως διαδεδομένες στη χώρα τους⁴.

Τα ευρήματα από την έρευνα του FRA για τα θεμελιώδη δικαιώματα σχετικά με το πόσο άνετα θα ένιωθαν οι άνθρωποι εάν είχαν ένα μέλος μιας συγκεκριμένης ομάδας ως γείτονα ή αν παντρεύονταν έναν στενό συγγενή επιβεβαιώνουν τα αποτελέσματα του Ευρωβαρόμετρου. Κατά μέσο όρο στην ΕΕ των 27, το 33% των συμμετεχόντων στην έρευνα θα ένιωθαν άβολα αν είχαν γείτονα έναν Ρομά/αθίγγανο, 22% μουσουλμάνο, 14% μια λεσβία, έναν ομοφυλόφιλο ή έναν αμφιφυλόφιλο και 9% έναν Εβραίο⁵.

Από τις έρευνες που διεξήγαγε ο FRA σε συμμετέχοντες που ανήκουν σε διάφορες μειονοτικές ομάδες διαπιστώθηκαν επίσης υψηλά επίπεδα εμπειριών διακρίσεων στην ΕΕ. Όπως και τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών βίας λόγω προκαταλήψεων, έτσι και τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών διακρίσεων σε οποιονδήποτε οργανισμό είναι χαμηλά⁶.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Στρατηγική για τις υπηρεσίες αστυνόμευσης με επίκεντρο τα θύματα

Στην **Ιρλανδία**, η στρατηγική για τη διαφορετικότητα και την ένταξη της εθνικής αστυνομικής υπηρεσίας, An Garda Síochána, παρέχει ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό πλαίσιο για την αύξηση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους, «το οποίο πρέπει να θεωρείται ως θετικό αποτέλεσμα». Η στρατηγική βασίζεται στους ακόλουθους πέντε τομείς προτεραιότητας, οι οποίοι περιλαμβάνουν συγκεκριμένους στόχους και αποτελέσματα.

- **Προστασία της κοινότητας:** προστασία όλων, ιδιαίτερα των μειονοτικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και των ευάλωτων ατόμων.
- **Δεδομένα:** διασφάλιση της αποτελεσματικότερης και ακριβέστερης διαχείρισης των δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.
- **Οι άνθρωποι μας:** ανάπτυξη των δεξιοτήτων και του περιβάλλοντος για τη διασφάλιση της ισότητας, της διαφορετικότητας, της ενσωμάτωσης και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις πτυχές της επιχειρησιακής αστυνόμευσης.
- **Εταιρικές σχέσεις:** συνεργασία με τους ενδιαφερομένους για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και τον προσδιορισμό των αναγκών αστυνόμευσης όλων των διαφορετικών, μειονοτικών και «δυσπρόσιτων» κοινοτήτων.
- **Επικοινωνία:** το να υπάρχει ανοιχτή και ειλικρινής επικοινωνία, με ευαισθησία και σεβασμό, με όλες τις κοινότητες, τους συναδέλφους και τους συνεργάτες για τη βελτίωση της πίστης και της εμπιστοσύνης στην αστυνόμευση.

Η στρατηγική αναπτύχθηκε σε διαβούλευση με διάφορους ενδιαφερομένους φορείς, συμπεριλαμβανομένων ακαδημαϊκών και ΟΚΠ, και ενσωματώνεται στην πολιτική, τις κατευθυντήριες γραμμές και την κατάρτιση.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. **Diversity and Integration Strategy 2019-2021** της An Garda Síochána.

«Οι διαρθρωτικές διακρίσεις είναι οι κανόνες, τα πρότυπα, οι ρουτίνες, οι στάσεις και οι συμπεριφορές ιδρυμάτων και άλλων κοινωνικών δομών που εμποδίζουν, συνειδητά ή ασυνείδητα, ομάδες ή άτομα να αποκτήσουν πρόσβαση στα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες ευκαιρίες με τους άλλους και που συμβάλλουν σε λιγότερο ευνοϊκά αποτελέσματα για αυτούς παρά για την πλειονότητα του πληθυσμού».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, *General Policy Recommendation No. 2 on equality bodies to combat racism and intolerance at national level*, παράγραφος 20

Οι συνεχείς εμπειρίες προκαταλήψεων και διακρίσεων, τόσο άμεσες όσο και έμμεσες, επηρεάζουν τη στάση και την εμπιστοσύνη των θυμάτων προς τις δημόσιες αρχές. Επίσης, βλάπτουν τις σχέσεις της κοινότητας. Εν ολίγοις, οι διαρθρωτικές διακρίσεις, οι προκαταλήψεις και η άνιση μεταχείριση δημιουργούν ένα περιβάλλον στο οποίο τα θύματα δεν ενθαρρύνονται να καταγγείλουν τις παραβιάσεις ή να προσφύγουν στα δικαστήρια.

Σχετικά με τους φορείς ισότητας

Η νομοθεσία της ΕΕ απαιτεί από τα κράτη μέλη να ιδρύουν φορείς ισότητας με αρμοδιότητα την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλής, εθνικής καταγωγής και φύλου*. Ενώ υπάρχει διαφοροποίηση σε ολόκληρη την ΕΕ στις δραστηριότητες και το νομικό πεδίο των φορέων ισότητας, κατά γενικό κανόνα, είναι υπεύθυνοι για την παροχή βοήθειας στα θύματα των διακρίσεων, την παρακολούθηση και την αναφορά θεμάτων που σχετίζονται με τις διακρίσεις και την ευαισθητοποίηση σχετικά με το δικαίωμα στη μη εισαγωγή διακρίσεων και την ανάγκη εκτίμησης της ισότητας στην κοινωνία.

«Ενώ η αστυνομία και οι εισαγγελικές υπηρεσίες είναι οι αρχές που είναι κατά κύριο λόγο αρμόδιες για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους, οι φορείς ισότητας θα πρέπει να είναι αρμόδιοι να παρέχουν προσωπική υποστήριξη και νομικές συμβουλές σε άτομα που εκτίθενται σε εγκλήματα μίσους και να τα παραπέμπουν στις αρμόδιες αρχές»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, *General Policy Recommendation No. 2 revised on equality bodies to combat racism and intolerance at national level*, παράγραφος 19

Τα εγκλήματα μίσους είναι μια σοβαρή μορφή διάκρισης. Ως εκ τούτου, αν και οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου και ποινικής δικαιοσύνης είναι υπεύθυνες για τη διερεύνηση και την παρακολούθηση οποιουδήποτε εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων μίσους, οι φορείς ισότητας διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο όσον αφορά τα εγκλήματα μίσους**.

Μπορούν να συμβάλουν στην κατανόηση και την αντιμετώπιση του προβλήματος με διάφορους τρόπους. Ανάλογα με την εντολή, τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντά τους, οι τρόποι αυτοί μπορεί να είναι η λήψη ατομικών καταγγελιών και η παροχή προσωπικής υποστήριξης και νομικών συμβουλών στα θύματα, η παραπομπή των θυμάτων εγκλημάτων μίσους στις αρμόδιες αρχές, η συμπερίληψη των εγκλημάτων μίσους σε ειδικές αναφορές και συστάσεις, η προώθηση της ισότητας και της ευαισθητοποίησης, η ανάπτυξη προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών και η υποστήριξη των υπευθύνων για την καταπολέμηση των διακρίσεων και της

μισαλλοδοξίας, η συλλογή σχετικών δεδομένων και η δημοσίευση επισκοπήσεων για τα εγκλήματα μίσους, τη ρητορική μίσους και τις διακρίσεις στη χώρα ώστε να καταδειχθούν οι συνδέσεις, οι τάσεις και τα θέματα και η διεξαγωγή θεματικών και ατομικών ερευνών για τον τρόπο αντιμετώπισης των περιστατικών***.

Ωστόσο, τα ευρήματα αυτής της έκθεσης σχετικά με την ύπαρξη τυποποιημένων παραπομπών (βλ. τμήμα 3.2.4) και δομημένης συνεργασίας (βλ. τμήμα 3.3.4) μεταξύ της αστυνομίας και των εθνικών φορέων ισότητας υποδηλώνουν ότι

καμία δεν είναι κοινή ή καθιερωμένη πρακτική σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι φορείς ισότητας θα πρέπει να κάνουν γενικά περισσότερα όσον αφορά τον εντοπισμό και την εξάλειψη των φραγμών στην καταγγελία εγκλημάτων μίσους και την ενθάρρυνση της καταγγελίας, σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα.

Η ανάπτυξη αυτών των

στρατηγικών λειτουργιών θα μπορούσε να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος συμβολής στις προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το πρόβλημα των εγκλημάτων μίσους και την ενθάρρυνση της καταγγελίας τους.

Η γνωμοδότηση του FRA για το 2021 σχετικά με την κατάσταση της ισότητας στην ΕΕ αναφέρεται στα χαμηλά επίπεδα καταγγελίας διακρίσεων και παρενόχλησης σε φορείς ισότητας σε συνδυασμό με την έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τους φορείς ισότητας και τα δικαιώματα. Περιγράφει βασικούς τομείς και δράσεις για την ΕΕ, τα κράτη μέλη της και τους εθνικούς φορείς ισότητας όσον αφορά την παροχή ισότιμης προστασίας κατά των διακρίσεων στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της ενθάρρυνσης της καταγγελίας των διακρίσεων, της προώθησης της συλλογής και χρήσης δεδομένων για την ισότητα και της παροχής της δυνατότητας στους φορείς ισότητας να προωθήσουν πλήρως την ίση μεταχείριση και να εκτελούν αποτελεσματικά τα καθήκοντα που τους ανατίθενται βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ.

** Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (ΕΕ L 180 της 19.7.2000, σ. 22) (οδηγία περί φυλετικής ισότητας)· οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 2010, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα και για την κατάρτιση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 180 της 15.7.2010, σ. 1). Στην πράξη, οι εντολές πολλών εθνικών φορέων ισότητας περιλαμβάνουν επίσης την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού, θρησκείας ή πεποιθήσεων και άλλων λόγων.*

*** Βλ. Equinet (2020), **A perspective from the work of equality bodies on: European equality***

policy strategies, equal treatment directives, and standards for equality bodies, Βρυξέλλες, Equinet, σ. 10.

**** Σύσταση (ΕΕ) 2018/951 της Επιτροπής της 22ας Ιουνίου 2018 σχετικά με πρότυπα για τους φορείς ισότητας (ΕΕ L 167 της 4.7.2018, σ. 28)· Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2018), **General Policy Recommendation No. 2 revised on equality bodies to combat racism and intolerance at national level**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 27 Φεβρουαρίου 2018, παράγραφος 19 (βλ. σ. 72 και 81 της αιτιολογικής έκθεσης).*

*Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. γνωμοδότηση του FRA με τίτλο **Opinion on the situation of equality in the European Union 20 years on from the initial implementation of the equality directives**.*

3.1.2 Καταπολέμηση των μεροληπτικών αντιλήψεων και πρακτικών στην αστυνόμευση

Το δικαίωμα των θυμάτων να έχουν πρόσβαση στην ποινική δικαιοσύνη εξαρτάται από την εμπιστοσύνη των θυμάτων στην αστυνομία. Τα ποσοστά καταγγελίας δεν μπορούν να βελτιωθούν εάν τα θύματα δεν έχουν εμπιστοσύνη ότι η αστυνομία θα σεβαστεί την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, θα διασφαλίσει την ισότητα ενώπιον του νόμου και θα μεταχειριστεί κάθε άτομο με πλήρη σεβασμό προς τα δικαιώματά του. Η λήψη προληπτικών μέτρων για τη διασφάλιση της αναγνώρισης και της μεταχείρισης των θυμάτων με σεβασμό, ευαισθησία, προσαρμοστικότητα, επαγγελματισμό και αμεροληψία αποτελεί μέρος των υποχρεώσεων των κρατών μελών βάσει της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων ⁸.

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020–2025 καλεί τα κράτη μέλη να «εντείνουν τις προσπάθειες για την πρόληψη στάσεων που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου» και να εξασφαλίσουν τη δίκαιη επιβολή του νόμου ⁹. Τόσο η Επιτροπή του ΟΗΕ για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων (CERD) όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) έχουν παράσχει κατευθυντήριες γραμμές και έχουν προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση ¹⁰. Αυτά περιλαμβάνουν τη σύσταση ανεξάρτητου οργάνου για τη διερεύνηση των υποτιθέμενων περιπτώσεων ρατσιστικών παραπτώματων από την αστυνομία και την αξιολόγηση των υφιστάμενων διασφαλίσεων έναντι των θεσμικών μορφών διακρίσεων, καθώς και για τη διασφάλιση ότι υπάρχουν σαφείς δηλώσεις αποστολής και ισχυρά συστήματα ελέγχου απόδοσης για την αποτροπή των θεσμικών διακρίσεων ¹¹.

Επιπλέον, η CERD σημειώνει επίσης ότι «η απουσία ή ο μικρός αριθμός καταγγελιών, διώξεων και καταδίκων που σχετίζονται με πράξεις φυλετικών διακρίσεων στη χώρα» θα μπορούσε να αποτελέσει δείκτη των φυλετικών διακρίσεων στο σύστημα ¹². Και πάλι, ο υψηλότερος αριθμός των καταγεγραμμένων εγκλημάτων μίσους δεν σχετίζεται απαραίτητα με τη διάδοση, αλλά μπορεί να υποδηλώνει την αυξημένη προθυμία και ικανότητα των θυμάτων εγκλημάτων μίσους να συμμετάσχουν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και την ικανότητα των εθνικών συστημάτων επιβολής του νόμου να εντοπίζουν και να καταγράφουν σωστά τα εγκλήματα μίσους ¹³.

Ποικιλομορφία στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου

Για να ανταποκριθούν στις ανάγκες των σύγχρονων κοινωνιών της ΕΕ, η σύνθεση των αστυνομικών υπηρεσιών πρέπει να είναι αντιπροσωπευτική του πληθυσμού που εξυπηρετούν και το αστυνομικό έργο πρέπει να βασίζεται στη δημιουργία μιας σχέσης εμπιστοσύνης με όλα τα μέρη της κοινωνίας. Η αυξημένη ποικιλομορφία στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, όσον αφορά την εθνικότητα και το φύλο, αλλά και άλλα χαρακτηριστικά όπως η θρησκεία, ο γενετήσιος προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου, είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης με τις κοινότητες.

Μέτρα όπως η προληπτική και στοχευμένη προσέγγιση της κοινότητας μπορούν να ενθαρρύνουν άτομα από υποεκπροσωπούμενους πληθυσμούς να ξετάσουν το ενδεχόμενο να ασχοληθούν επαγγελματικά με την επιβολή του νόμου. Η επίτευξη ποικιλομορφίας στις προσλήψεις πρέπει να συνοδεύεται από προγράμματα καθοδήγησης και άλλες κατευθύνσεις και πόρους ώστε οι νεοπροσληφθέντες να μπορούν να εξελιχθούν στην εργασία τους.

Η πρόσληψη, η διατήρηση και η προώθηση αστυνομικών με μειονοτική καταγωγή και γυναικών αξιωματικών μπορεί να προωθήσει έναν τρόπο αστυνόμευσης που συμμορφώνεται με τα θεμελιώδη δικαιώματα και ο οποίος είναι κατάλληλος να υπηρετήσει την ευρωπαϊκή κοινωνία σε όλη της την ποικιλομορφία.

*Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Εκπαίδευση αστυνομικών σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων – Εγχειρίδιο για τους εκπαιδευτές της αστυνομίας και *Police profession as a human rights service*.*

Η προσπάθεια εξάλειψης των διακρίσεων από τις αρχές επιβολής του νόμου και δημιουργίας μιας νοοτροπίας αστυνόμευσης που βασίζεται στη συνεργασία, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία είναι επομένως απαραίτητη για την ενθάρρυνση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους και την αύξηση της εμπιστοσύνης μεταξύ των ατόμων που κινδυνεύουν να θυματοποιηθούν για εγκλήματα μίσους¹⁴.

3.1.3 Δημόσια καταδίκη των εγκλημάτων μίσους και κοινοποίηση των στοιχείων για τα εγκλήματα μίσους

Σύμφωνα με στοιχεία από διεθνείς οργανισμούς, η δημόσια αναγνώριση της ύπαρξης εγκλημάτων μίσους και των επιπτώσεων του συμβάλλει στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης μεταξύ των θυμάτων και των μαρτύρων εγκλημάτων μίσους στην επιβολή του νόμου και στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης¹⁵. Τα ηγετικά στελέχη της αστυνομίας και τα δημόσια πρόσωπα –εκπρόσωποι των αρχών επιβολής του νόμου, εισαγγελείς, δικαστές και πολιτικοί– θα πρέπει να τονίσουν δημόσια ότι τα εγκλήματα μίσους είναι παράνομα και τιμωρούνται από τον νόμο.

Η συστηματική δημοσίευση στοιχείων της ποινικής δικαιοσύνης για τα εγκλήματα μίσους αυξάνει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία και μπορεί να βελτιώσει την εμπιστοσύνη. Τα στοιχεία αυτά

θα πρέπει να είναι λεπτομερή και διαχωρισμένα ανά λόγο προκαταλήψεων και τύπο εγκλήματος, ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των αντιδράσεων του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης στα εγκλήματα μίσους. Η δημοσιοποίηση των στοιχείων και των καταγγελιών συνεπάγεται ότι οι δημόσιες αρχές αναγνωρίζουν τα θύματα εγκλημάτων μίσους και δεσμεύονται να αυξήσουν τη διαφάνεια και την ευαισθητοποίηση σχετικά με το φαινόμενο και τις αντιδράσεις σε αυτό. Όλα αυτά βοηθούν να λυθεί το πρόβλημα έλλειψης εμπιστοσύνης και μπορούν να βελτιώσουν τα ποσοστά καταγγελιών¹⁶.

3.1.4 Προσέγγιση και υποστήριξη όσων διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο θυματοποίησης εγκλημάτων μίσους και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού

Προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι διαφορές όσον αφορά τις εμπειρίες καταγγελίας, χρειάζονται εξατομικευμένα και τεκμηριωμένα μέτρα που να αναγνωρίζουν τις διαφορές στις εμπειρίες όσον αφορά το φύλο, την ηλικία και την εκπαίδευση, τις διατομεακές εμπειρίες και τα εγκλήματα μίσους λόγω διαφόρων μορφών προκαταλήψεων. Είναι αναγκαίο να καταβληθούν προσαρμοσμένες προσπάθειες προσέγγισης για την ενδυνάμωση και την ευαισθητοποίηση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματά τους, τους υπάρχοντες μηχανισμούς καταγγελιών και αναφοράς και τη διαθέσιμη υποστήριξη.

Ασφαλής καταγγελία εγκλημάτων για μετανάστες σε παράνομη κατάσταση

Ο FRA έχει αναπτύξει κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη με σκοπό την προστασία των καταγγελιών εγκλημάτων από μετανάστες σε παράνομη κατάσταση. Αυτές περιλαμβάνουν τα εξής:

- καθιέρωση ανώνυμων ή ημι-ανώνυμων υπηρεσιών καταγγελίας·
- προσφορά στα θύματα και στους μάρτυρες σοβαρών εγκλημάτων της δυνατότητας να απευθυνθούν στην αστυνομία μέσω τρίτων μερών (π.χ. μέσω διαμεσολαβητή μεταναστών, άλλου εντεταλμένου υπαλλήλου ή οντοτήτων που παρέχουν ανθρωπιστική και νομική βοήθεια)· και

- καθορισμός των όρων υπό τους οποίους μπορούν να χορηγηθούν άδειες παραμονής στα θύματα ή στους μάρτυρες εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

Οι κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται σε πρότυπα που περιλαμβάνονται στην οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου και στην οδηγία 2009/52/EK.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. **Σύλληψη παρατύπως διαμενόντων μεταναστών – πτυχές των θεμελιωδών δικαιωμάτων.**

Οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει να καταβληθούν με την υποστήριξη ΟΚΠ και κοινοτικών οργανώσεων που διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ενθάρρυνση των θυμάτων να καταγγέλλουν τα εγκλήματα μίσους. Επιπλέον, η ECRI τονίζει ότι οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι προσβάσιμες και χωρίς αποκλεισμούς για όλους και, συνεπώς, να διασφαλίζουν ότι «όλες οι επiléξμενες ομάδες έχουν de facto ίση πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες [υποστήριξης]»¹⁷.

Οι προσπάθειες βελτίωσης των γνώσεων σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο θυματοποίησης λόγω εγκλημάτων μίσους θα πρέπει να συνδυαστούν με τις προσπάθειες ευαισθητοποίησης που απευθύνονται στο ευρύ κοινό. Τα θύματα νιώθουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και είναι πιο πιθανό να καταγγείλουν ένα έγκλημα μίσους, όταν υπάρχουν μάρτυρες που επεμβαίνουν κατά τη διάρκεια του συμβάντος ή προσφέρονται εθελοντικά να παρουσιαστούν ως μάρτυρες στην αστυνομία¹⁸. Αποτελεί επίσης ένδειξη ενός ευνοϊκού κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο η θυματοποίηση, ιδίως όταν υποκινείται από προκαταλήψεις, δεν γίνεται ανεκτή.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα της έρευνας του FRA για τα θεμελιώδη δικαιώματα δείχνουν ότι μόνο λίγο περισσότεροι από τους μισούς ανθρώπους στην ΕΕ θα ήταν διατεθειμένοι να παρέμβουν, εάν παρατηρούσαν κάποιον να δέχεται σωματική επίθεση δημόσια¹⁹.

Η υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων είναι ένα σημαντικό εργαλείο, το οποίο μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τα ποσοστά καταγγελίας. Αυτή η πρακτική ενθαρρύνει τους μάρτυρες εγκλημάτων μίσους, συμπεριλαμβανομένων των συγγενών και των φίλων που δεν είναι διατεθειμένοι να συμμετάσχουν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, να επικοινωνήσουν με ένα κατάλληλα εκπαιδευμένο τρίτο μέρος, όπως μια ΜΚΟ ή μια κοινοτική οργάνωση, που μπορεί να διευκολύνει την πρόσβαση των θυμάτων σε υποστήριξη, προστασία και στη δικαιοσύνη (βλ. **τμήμα 3.2.2**).

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Ενίσχυση της εμπιστοσύνης των κοινοτήτων: αστυνομικοί σύνδεσμοι

Ο διορισμός αστυνομικών που διαθέτουν εξειδίκευση και έχουν την ευθύνη να λειτουργούν ως σύνδεσμοι με τις κοινότητες μπορεί να αυξήσει την εμπιστοσύνη στην επιβολή του νόμου, να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των κοινοτήτων ότι οι εμπειρίες τους λαμβάνονται σοβαρά υπόψη, να ενθαρρύνει την καταγγελία εγκλημάτων μίσους και, επειδή οι αστυνομικοί αυτοί μπορούν να μοιραστούν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, να βελτιώσει την ικανότητα της αστυνομίας να αντιμετωπίζει τα εγκλήματα μίσους.

Στις **Κάτω Χώρες**, η ολλανδική αστυνομία διαθέτει ένα δίκτυο Επαγγελματιών για τη Διαφορετικότητα, το οποίο έχει ως αποστολή να συγκεντρώσει περισσότερες γνώσεις σχετικά με διαφορετικούς πολιτισμούς και κοινότητες. Τα μέλη του δικτύου προέρχονται μερικές φορές από διαφορετικά υπόβαθρα και πολιτισμούς, ή έχουν εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με αυτά.

Για παράδειγμα, τα θύματα του αντισημιτισμού μπορούν να επικοινωνήσουν, μέσω ειδικής τηλεφωνικής γραμμής, διεύθυνσης email ή πλατφόρμας συνομιλίας στο Facebook, με το Εβραϊκό Αστυνομικό Δίκτυο. Τα ΛΟΑΤΙ άτομα μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια ειδική τηλεφωνική γραμμή ή μια διεύθυνση email για να επικοινωνήσουν με το Pink in Blue, ένα εθνικό αστυνομικό δίκτυο αυτοπροσδιοριζόμενων ως ΛΟΑΤΙ αστυνομικών*. Υπάρχουν επίσης δίκτυα για τους Τούρκους, τους Μαροκινούς και τους Ασιάτες, τα άτομα με αναπηρία και άλλες ομάδες. Τα δίκτυα αποτελούν μέρος της εθνικής πολιτικής «Police for One and All»**.

Κατά την περίοδο με τον υψηλότερο αριθμό αφίξεων ατόμων που υπέβαλαν αίτηση για διεθνή προστασία στην ΕΕ, ορισμένες χώρες εκπαιδύσαν εξειδικευμένους «αξιωματικούς επικοινωνίας με τους πρόσφυγες» στις αστυνομικές τους δυνάμεις. Στην **Αυστρία**, η αστυνομία, σε συνεργασία με ΜΚΟ που διαχειρίζονταν κέντρα υποδοχής, εκπαιδύσε 180 αστυνομικούς, οι οποίοι επισκέπτονταν τακτικά τα κέντρα υποδοχής και παρείχαν στους αιτούντες άσυλο πληροφορίες σχετικά με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, το ποινικό δίκαιο και την προστασία των θυμάτων. Παρόμοιες πρωτοβουλίες εφαρμόστηκαν στη Σουηδία***.

* **Jewish Police Network** και **Pink in Blue network**.

** *Police for one and all*.

*** **FRA (2019), Integration of young refugees in the EU: Good practices and challenges**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, κεφάλαιο 8.

3.2 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Με βάση τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από την ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους και τις διεθνείς οδηγίες και συστάσεις, το παρόν τμήμα περιγράφει ορισμένους βασικούς διαρθρωτικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης:

- υποστήριξης διαφόρων οδών καταγγελίας,
- ενεργοποίησης εναλλακτικών μηχανισμών, όπως καταγγελίες σε τρίτα μέρη και ανώνυμες καταγγελίες,
- βελτίωσης των εθνικών συστημάτων καταγραφής και συλλογής δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους,
- επένδυσης σε τυποποιημένες παραπομπές προς και από τα εμπλεκόμενα τρίτα μέρη.

3.2.1 Καταγγελία στην αστυνομία: επέκταση επιλογών και εργαλείων

Καθώς τα θύματα εγκλημάτων μίσους διστάζουν να εμφανιστούν, όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2, είναι ζωτικής σημασίας οι αστυνομικές υπηρεσίες να αναλάβουν δράση για τη δημιουργία εναλλακτικών δομών καταγγελίας, όπως συνιστά η ECRI²⁹. Η παροχή εναλλακτικών μηχανισμών καταγγελίας αυξάνει δυνητικά την ευελιξία και την ταχύτητα, προσφέροντας έτσι μια λύση στο εμπόδιο που προκαλείται από το γεγονός ότι οι διαδικασίες καταγγελίας θεωρούνται υπερβολικά γραφειοκρατικές και χρονοβόρες.

Τα στοιχεία από την ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους δείχνουν ότι η επιλογή της αυτοπρόσωπης καταγγελίας ενός εγκλήματος στην αστυνομία είναι συννηθέστερη σε όλες τις χώρες, ακολουθούμενη από την επιλογή της καταγγελίας μέσω τηλεφώνου. Η επιλογή της διαδικτυακής καταγγελίας υποστηρίζεται σε 23 κράτη μέλη. Η επιλογή της ζωντανής διαδικτυακής συνομιλίας είναι διαθέσιμη στην Εσθονία, την Ισπανία και σε ορισμένες τοποθεσίες στο Ηνωμένο Βασίλειο. Άλλες επιλογές καταγγελίας είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή η επιστολή. Η χρήση των κοινωνικών δικτύων ως επιλογή καταγγελίας δεν συνηθίζεται μεταξύ των κρατών μελών. Μόνο επτά υπηρεσίες επιβολής του νόμου ανέφεραν τη χρήση αυτής της μεθόδου. Λίγες είναι οι χώρες που χρησιμοποιούν τη ζωντανή διαδικτυακή συνομιλία ως επιλογή καταγγελίας.

Ο εκπρόσωπος της ομάδας εργασίας από τις Κάτω Χώρες, για παράδειγμα, σημείωσε ότι η εισαγωγή της ζωντανής διαδικτυακής συνομιλίας ως επιλογή καταγγελίας δεν ήταν επιτυχημένη λόγω πρακτικών και τεχνικών ζητημάτων.

Στην Ιταλία, για παράδειγμα, για την αντιμετώπιση της ανεπαρκούς καταγγελίας και λαμβάνοντας υπόψη ότι το ιταλικό νομοθετικό πλαίσιο δεν επιτρέπει την υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων ή τη διαδικτυακή υποβολή καταγγελιών, το 2010 δημιουργήθηκε μια ειδική διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με σκοπό την επικοινωνία με το Παρατηρητήριο για την Ασφάλεια κατά των Πράξεων Διακρίσεων (Osservatorio per la Sicurezza Contro gli Atti Discriminatori, OSCAD). Σκοπός της είναι να λαμβάνει ανεπίσημες καταγγελίες από θύματα, μάρτυρες και ΜΚΟ.

Ομοίως, στην Ιρλανδία, τα θύματα εγκλημάτων μίσους μπορούν να επικοινωνήσουν απευθείας με την εθνική μονάδα διαφορετικότητας και ένταξης της εθνικής αστυνομικής υπηρεσίας, An Garda Síochána, εάν δεν επιθυμούν να εμφανιστούν στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Στη Σλοβακία, τα θύματα και οι μάρτυρες μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια ειδική διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για να καταγγείλουν εγκλήματα μίσους.

Η εξασφάλιση διαφόρων τρόπων καταγγελίας εγκλημάτων μίσους στο σύστημα, σε συνδυασμό με συγκεκριμένα μέτρα που στοχεύουν στην προσέγγιση ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο θυματοποίησης λόγω μίσους, θα μπορούσε να ενθαρρύνει περισσότερα θύματα να καταγγείλουν ένα περιστατικό. Θα πρέπει να διατίθενται διάφορες επιλογές καταγγελίας, επειδή καμία επιλογή δεν είναι παντού προσβάσιμη σε όλους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ, ΑΝΑ ΧΩΡΑ

	Αυτοπροσώπως	Ηλεκτρονικό έντυπο	Ζωντανή διαδικτυακή συνομιλία	Κοινωνικά δίκτυα	Γραμμή επικοινωνίας (24ωρη)	Άλλο
AT	X				X	
BE	X	X ^α			X	
BG	X	X			X	
CY	X	X ^β			X	Εφαρμογή για κινητό τηλέφωνο
CZ ^γ	X	X			X	
DE	X	X ^δ			X	
DK	X				X	Ηλ. ταχυδρομείο
EE	X	X	X		X	
EL	X	X			X	
ES	X	X	X		X	Ηλ. ταχυδρομείο
FI	X	X		X ^ε	X	
FR	X	X ^{στ}		X	X	
HR	X	X		X	X	Ηλ. ταχυδρομείο, εφαρμογή για κινητό τηλέφωνο
HU	X	X			X	
IE	X	X			X	Ηλ. ταχυδρομείο
IT	X				X	Ηλ. ταχυδρομείο
LT	X	X			X	Ηλ. ταχυδρομείο
LV	X	X			X	Ταχυδρομικώς
MT	X	X		X	X	
NL	X	X			X	Τηλεφωνικό κέντρο της αστυνομίας
PL	X	X			X	Ηλ. ταχυδρομείο, φαξ, ταχυδρομικώς
PT	X	X ^ζ		X	X	
RO	X	X		X	X	Έντυπο αίτησης εθνικής αστυνομίας
SE	X				X	
SI	X	X			X	
SK	X	X		X	X	Ηλ. ταχυδρομείο
UK	X	X	X ^η		X	Εθνικό διαδικτυακό εργαλείο καταγγελίας και ενημέρωσης για εγκλήματα μίσους

Πηγή: FRA, 2020

Σημειώσεις: Δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες από το Λουξεμβούργο. Το Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνεται, διότι ήταν ακόμη κράτος μέλος της ΕΕ κατά τη συλλογή των δεδομένων. Σχετικοί σύνδεσμοι προς ηλεκτρονικά έντυπα ή λειτουργικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου παρέχονται εφόσον είναι διαθέσιμοι.

^α Παρέχεται σύνδεσμος προς τη γενική ηλεκτρονική τηλεφωνική γραμμή, αλλά οι τοπικές ζώνες αστυνόμευσης έχουν επίσης τους δικούς τους ιστότοπους (π.χ. **τοπική ζώνη αστυνόμευσης της Αμβέρσας**).

^β Για τα ρατσιστικά και ξενοφοβικά εγκλήματα μίσους που συμβαίνουν στο διαδίκτυο.

^γ Η επιλογή της ζωντανής διαδικτυακής συνομιλίας βρίσκεται αυτήν τη στιγμή σε δοκιμαστική λειτουργία.

^δ Τα ομόσπονδα κρατίδια της Γερμανίας παρέχουν διαφορετικές επιλογές διαδικτυακής καταγγελίας (π.χ. **Έσση και Βερολίνο**).

^ε Τα κοινωνικά δίκτυα δεν είναι επίσημο κανάλι καταγγελίας, αλλά η αστυνομία είναι παρούσα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και θα λάβει μέτρα σε περίπτωση που γίνει οποιαδήποτε καταγγελία με αυτόν τον τρόπο.

^{στ} **Η πλατφόρμα για την εναρμόνιση, την ανάλυση, τη διασταύρωση και τον προσανατολισμό των ειδοποιήσεων** είναι ένα ειδικό διαδικτυακό έντυπο για την καταγγελία παράνομου περιεχομένου και συμπεριφοράς στο διαδίκτυο. Το έντυπο προορίζεται μόνο για την καταγγελία περιστατικών ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο (π.χ. έκφραση ρατσισμού, αντισημιτισμού ή ξενοφοβίας ή υποκίνηση φυλετικού, εθνοτικού ή θρησκευτικού μίσους).

^ζ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το διαδικτυακό σύστημα καταγγελιών, ανατρέξτε στην **πύλη**.

^η Τοπικές παραλλαγές.

Για παράδειγμα, η διαδικτυακή καταγγελία έχει το πλεονέκτημα ότι είναι λιγότερο γραφειοκρατική, δεν είναι διαθέσιμη μόνο κατά τις συνήθεις ώρες εργασίας και προσφέρει εύκολη πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες υποστήριξης και τα δικαιώματα των θυμάτων. Ωστόσο, ζητήματα πρόσβασης, όπως η αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων και, γενικότερα, θεμάτων που σχετίζονται με την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τις γλωσσικές δυσκολίες, αποτελούν πιθανούς φραγμούς που πρέπει να αντιμετωπίζονται όταν η διαδικτυακή καταγγελία αποτελεί μία από τις επιλογές ενός εθνικού συστήματος καταγγελίας εγκλημάτων μίσους.

Επιπλέον, παρόλο που η διαδικτυακή καταγγελία διευκολύνει τα θύματα να καταγγείλουν το έγκλημα, μπορεί να καταστήσει πιο δύσκολη την αρχική αξιολόγηση του περιστατικού και/ή τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών των θυμάτων ²¹.

Πανδημία COVID-19: έξαρση του ρατσισμού και χαμηλά επίπεδα καταγγελίας

Η πανδημία COVID-19 επιδείνωσε τον ρατσισμό, την ξενοφοβία και τις συναφείς εκδηλώσεις μισαλλοδοξίας που επικρατούσαν μέχρι σήμερα, όπως διαπιστώνουν ο FRA, διεθνείς φορείς και ΟΚΠ. Η πανδημία πυροδότησε μια έξαρση ρατσιστικών και ξενοφοβικών περιστατικών εναντίον ατόμων ασιατικής καταγωγής, Ρομά και μεταναστών και πολλαπλασιάστηκαν οι ρατσιστικές θεωρίες συνωμοσίας.

Εθνικοί και διεθνείς παράγοντες έχουν αποδείξει τη δυσανάλογη επιβολή περιορισμών και τον χαρακτηρισμό που εισάγει διακρίσεις στο πλαίσιο της COVID-19. Σε ορισμένες χώρες, εθνικοί πολιτικοί και άλλα δημόσια πρόσωπα χρησιμοποίησαν υποτιμητική γλώσσα προς τους μετανάστες και τις εθνικές μειονότητες, διαβρώνοντας την εμπιστοσύνη και την κοινωνική συνοχή των κοινοτήτων.

Ορισμένα μέτρα για τον περιορισμό του ιού, όπως οι κατ'όικον περιορισμοί και η αλλαγή προτεραιοτήτων στο έργο της αστυνομίας, μπορεί επίσης να έχουν επηρεάσει την καταγγελία εγκλημάτων μίσους. Η πανδημία επιτάχυνε τη μετατόπιση από τις παραδοσιακές

μορφές καταγγελίας, για παράδειγμα στο αστυνομικό τμήμα, σε εναλλακτικά μέσα, όπως διαδικτυακές πύλες και εφαρμογές. Για ορισμένες κοινότητες, ωστόσο, δεν είναι προσβάσιμη η τεχνολογία που απαιτείται για την υποβολή μιας καταγγελίας και για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας που μένουν στο σπίτι αυτό σημαίνει ότι θα είναι αναγκασμένα να ζουν μαζί με τον δράστη.

Δεδομένων των ήδη χαμηλών ποσοστών καταγγελίας εγκλημάτων μίσους, τα στοιχεία για τα ρατσιστικά και ξενοφοβικά περιστατικά που σχετίζονται με την έξαρση της COVID-19 είναι πιθανό να υποτιμούν την έκταση του προβλήματος.

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στα δελτία COVID-19 του FRA με τίτλο **Fundamental rights implications of COVID-19**, ιδιαίτερα στο δελτίο αριθ. 4, και στην έκθεση με τίτλο **Fundamental rights report 2021**, κεφάλαιο 1 (Η πανδημία του κορονοϊού και τα θεμελιώδη δικαιώματα: ετήσια ανασκόπηση) και κεφάλαιο 4 (Ρατσισμός, ξενοφοβία και συναφείς εκδηλώσεις μισαλλοδοξίας).

3.2.2 Επιλογές εναλλακτικής υποβολής καταγγελιών – αναξιοποίητες δυνατότητες

Η παροχή εναλλακτικών τρόπων καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους στα θύματα που διστάζουν να τα καταγγείλουν, όπως υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων και ανώνυμη υποβολή καταγγελιών, μπορεί να αυξήσει σημαντικά την πιθανότητα τα θύματα να καταγγείλουν τα εγκλήματα μίσους. Το γεγονός αυτό αναγνωρίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων και στις κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής που έχουν εκδοθεί από διεθνείς φορείς ²².

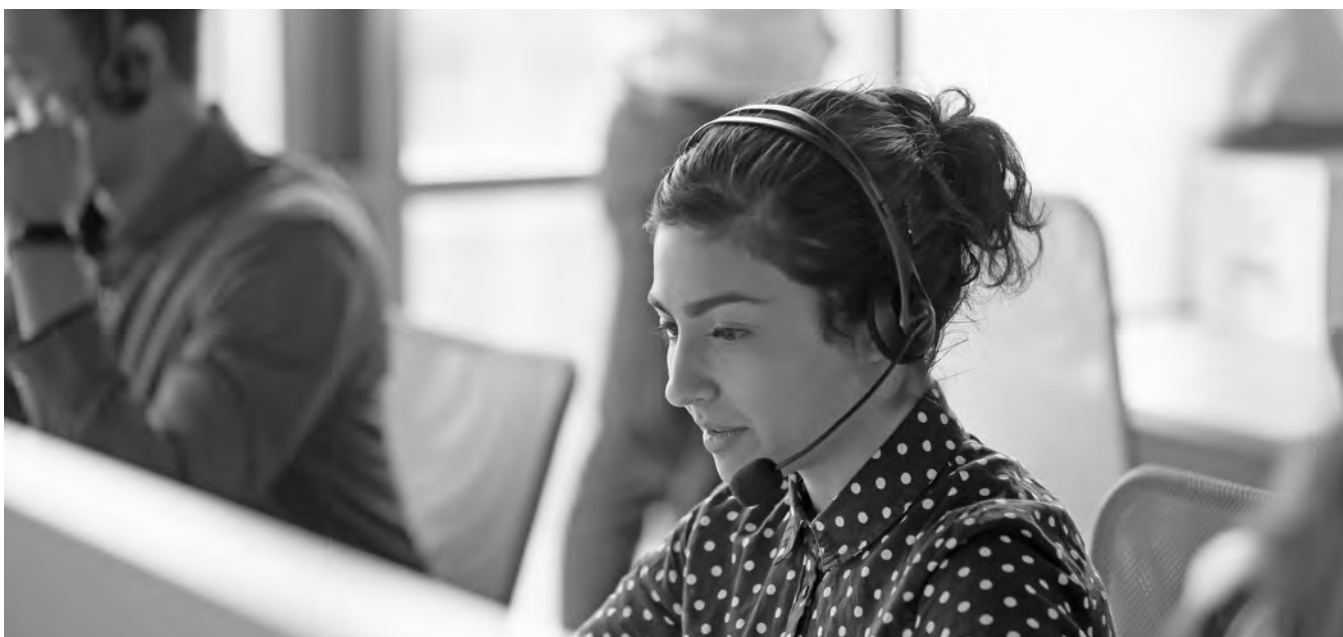
Η παροχή της δυνατότητας υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων και ανώνυμων καταγγελιών μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση του συστήματος καταγγελιών για την επιβολή του νόμου. Με τον τρόπο αυτόν, οι εν λόγω επιλογές αποτελούν την ουσία μιας δομής υποβολής καταγγελιών που έχει ως επίκεντρο τα θύματα, διευκολύνοντας την πρόσβαση των θυμάτων στην υποβολή καταγγελιών και φέρνοντάς τα πιο κοντά στην υποστήριξη, την προστασία και τη δικαιοσύνη ²³. Επιπλέον, αυτές είναι βιώσιμες και χρήσιμες επιλογές υποβολής καταγγελιών για το αστυνομικό έργο με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών και είναι επωφελείς για τη χάραξη υγιούς και τεκμηριωμένης πολιτικής.

Υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων

«Υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων», η οποία διαφέρει από την εκπροσώπηση των θυμάτων από τρίτους σε ποινικές διαδικασίες, είναι μια διαδικασία στην οποία ένα θύμα ή ένας μάρτυρας μπορεί να καταγγείλει ένα πιθανό έγκλημα μίσους σε μια αρχή, οργανισμό, κέντρο ή υπηρεσία διαφορετική από την αστυνομία. Ορισμένοι από αυτούς τους οργανισμούς ορίζονται ως κέντρα ή υπηρεσίες υποβολής καταγγελιών, ενώ άλλοι όχι.

Για παράδειγμα, τα κέντρα υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων μπορούν να στεγάζονται σε φυσικές τοποθεσίες όπως θρησκευτικά κέντρα, στεγαστικές ενώσεις, ιατρικά κέντρα, σχολεία και βιβλιοθήκες. Οι υπηρεσίες υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων διευθύνονται συνήθως από ειδικούς και επικεντρωμένους στην κοινότητα ΟΚΠ που παρέχουν δυνατότητες διαδικτυακής, τηλεφωνικής και αυτοπρόσωπης υποβολής καταγγελιών και πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, είτε απευθείας είτε μέσω παραπομπών ²⁴.

Οι πληροφορίες που καταγγέλλονται σε τρίτους περιλαμβάνουν συνήθως στοιχεία όπως η τοποθεσία και λεπτομέρειες για το συμβάν, καθώς και δείκτες προκαταλήψεων με βάση τις αντιλήψεις των θυμάτων ²⁵. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν στη συνέχεια να διαβιβαστούν στην αστυνομία, με την επιλογή ανωνυμοποίησης οποιωνδήποτε στοιχείων με τα οποία θα μπορούσε να ταυτοποιηθεί το θύμα.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων για θύματα αντισημιτισμού

Στη Γερμανία, η Ομοσπονδιακή Ένωση των Υπηρεσιών Έρευνας και Πληροφόρησης για τον Αντισημιτισμό (*Bundesverband RIAS*) είναι μια ένωση οκτώ δικτύων σε όλη την πολιτεία για την καταγγελία αντισημιτικών περιστατικών και μια ομοσπονδιακή μονάδα συντονισμού που δημιουργεί και υποστηρίζει τη δημιουργία περιφερειακών δικτύων και διεξάγει εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες για τον αντισημιτισμό. Τα γραφεία της *Bundesverband RIAS* λειτουργούν σε στενή συνεργασία με ομοσπονδιακές εβραϊκές οργανώσεις όπως το Κεντρικό Συμβούλιο Εβραίων στη Γερμανία και το Κεντρικό Γραφείο για την Ευημερία των Εβραίων στη Γερμανία, καθώς και με τοπικές εβραϊκές κοινότητες και ΟΚΠ.

Τα γραφεία της *Bundesverband RIAS* συλλέγουν δεδομένα από τον **ιστότοπο υποβολής καταγγελιών** του οργανισμού, μέσω τηλεφώνου και μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, από εβραϊκές κοινότητες και άλλες ΟΚΠ και, εφόσον είναι εφικτό, από την αστυνομία. Ο ιστότοπος παρέχει πληροφορίες για τις πρόσφατες εξελίξεις και το θύμα ή ο μάρτυρας μπορούν να καταγγείλουν το περιστατικό ανώνυμα στα αγγλικά, τα γερμανικά ή τα ρωσικά. Όσοι υποβάλλουν μια καταγγελία έχουν πρόσβαση σε νομική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στην ιστοσελίδα **Καταγγελία αντισημιτικού περιστατικού**.

Ο σκοπός της υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων είναι να παρέχει ένα εναλλακτικό μέσο καταγγελίας όταν ένα θύμα, συγγενής ή φίλος ή μάρτυρας θέλει να ενημερωθεί η αστυνομία για το περιστατικό, αλλά δεν είναι διατεθειμένος να έρθει σε άμεση επαφή με την αστυνομία ή, σε πολλές περιπτώσεις, να αποκαλύψει την ταυτότητά του. Οι καταγγελίες από τρίτα μέρη μπορούν έτσι να κινήσουν μια ποινική διαδικασία και/ή να παρέχουν πληροφορίες για την αστυνόμευση και τη χάραξη πολιτικής με βάση τις πληροφορίες που θα παρασχεθούν. Η υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση ορισμένων από τους λόγους στους οποίους οφείλεται η μη υποβολή καταγγελιών που αναφέρονται στις έρευνες του FRA (βλ. **κεφάλαιο 2**).

- Όσον αφορά την αίσθηση ότι δεν θα αλλάξει τίποτα σε περίπτωση καταγγελίας ενός περιστατικού που οφείλεται σε λόγους προκαταλήψεων, η υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στην επεξήγηση στα θύματα των δικαιωμάτων και των ευκαιριών παροχής αποκατάστασης και στην ενημέρωσή τους για τα πιθανά οφέλη της καταγγελίας (π.χ. αποζημίωση).
- Όσον αφορά την πεποίθηση των θυμάτων ότι η καταγγελία είναι άβολη και είναι πάρα πολύ δύσκολη, τα κέντρα ή οι υπηρεσίες υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων μπορούν να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στη διάψευση αυτής της αντίληψης, καθώς είναι πιο πιθανό να ενσωματωθούν στην κοινότητα και επομένως είναι πιο προσβάσιμες, προσιτές και πρόσφορες στην υποβολή καταγγελιών.
- Όσον αφορά τα χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης στην αστυνομία ως εμπόδιο στην υποβολή καταγγελιών, η υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων μπορεί να προσφέρει μια εναλλακτική λύση η οποία βρίσκεται πιο κοντά στις πληγείσες κοινότητες όσον αφορά την εξοικείωση και την εμπιστοσύνη.
- Όσον αφορά τον φόβο άσκησης αντιποίνων, η ανώνυμη καταγγελία σε κέντρα ή υπηρεσίες υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων μπορεί να καθησυχάσει τα θύματα που ανησυχούν ότι μπορεί να αναγνωριστούν από τον δράστη.

Για να είναι αποτελεσματικά τα κέντρα ή οι υπηρεσίες υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων, η αστυνομία και οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να συμφωνήσουν να εφαρμόζουν πρωτόκολλα που διασφαλίζουν ότι τα περιστατικά που λαμβάνουν και καταγράφουν μπορούν να παραληφθούν και να καταγραφούν εύκολα και από την αστυνομία. Η παρούσα έκθεση διερευνά αυτό το ζήτημα περαιτέρω στο τμήμα για τη συνεργασία (**τμήμα 3.3-4**). Στην περίπτωση καταγγελιών από μέρους τρίτων στις οποίες αποκρύπτονται το όνομα του θύματος και άλλα στοιχεία (ανώνυμη καταγγελία), η αστυνομία πρέπει να έχει νομική εντολή να αποδέχεται και να καταχωρεί τις καταγγελίες αυτές, ανεξάρτητα από το αν θα οδηγήσουν σε ποινική έρευνα ή αν θα χρησιμοποιηθούν για άλλους λόγους, ιδίως για λόγους ανάλυσης κινδύνου ή για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή προληπτικών πολιτικών και μέτρων ²⁶.

Η ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους ενημέρωσε τον FRA σχετικά με τις διαδικασίες για την υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων σχετικά με τα εγκλήματα μίσους. Περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη επιτρέπουν την υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων, αν και σε κάποια υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί.

Για παράδειγμα, ο φινλανδικός νόμος περί ποινικών ερευνών δεν επιβάλλει περιορισμούς σχετικά με το ποιος μπορεί να καταγγείλει ένα έγκλημα. Ο εισαγγελέας μπορεί, ωστόσο, να απαγγείλει κατηγορίες για ορισμένα αδικήματα μόνο κατόπιν αιτήματος του ζημιωθέντος μέρους («αδικήματα του καταγγέλλοντος»), που σημαίνει ότι η ποινική έρευνα διεξάγεται μόνο εάν ο ζημιωθείς ζητήσει από την αρχή που διεξάγει την ποινική έρευνα ή τον εισαγγελέα να τιμωρηθεί ο δράστης ²⁷.

Στη Λιθουανία, ορισμένες διατάξεις του ποινικού κώδικα απαιτούν να έχει υποβληθεί καταγγελία από το θύμα ή δήλωση του νόμιμου εκπροσώπου του ²⁸. Σε άλλες χώρες, όπως η Αυστρία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες και η Πολωνία, η εθνική νομοθεσία δεν δέχεται καταγγελίες από μέρους τρίτων για λογαριασμό των θυμάτων.

Οι πολιτικές και οι δομές που υποστηρίζουν την υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων δεν χρησιμοποιούνται συστηματικά στην ΕΕ, συνολικά. Ορισμένα μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους επισήμαναν τα πλεονεκτήματα της αστυνομικής συνεργασίας με κέντρα ή υπηρεσίες υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων. Αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:

- καλύτερη κατανόηση της κατάστασης, διαθεσιμότητα δεδομένων και εικόνα για τις τάσεις,
- ταχύτερη ροή πληροφοριών,

- περισσότερα στοιχεία για τα εγκλήματα μίσους,
- βελτιωμένες και συντονισμένες αντιδράσεις και εξατομικευμένη υποστήριξη των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων πρακτικών πτυχών όπως οι ανάγκες στέγασης, οι μεταφορές, η διαπολιτισμική διαμεσολάβηση κ.λπ.,
- αυξημένη συμμετοχή της κοινότητας και εμπιστοσύνη στην επιβολή του νόμου,
- πιο ενημερωμένα προγράμματα πρόληψης,
- βελτιωμένη ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω προγραμμάτων πρόληψης.

Ταυτόχρονα, τα μέλη της ομάδας εργασίας επισήμαναν επίσης ορισμένες δυσκολίες, όπως οι εξής:

- δυσκολίες στην οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης,
- περιορισμένη ευαισθητοποίηση τόσο από την αστυνομία όσο και από τα κέντρα και τις υπηρεσίες υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων σχετικά με τα πιθανά οφέλη της συνεργασίας,
- διαφορετικοί ορισμοί και μέθοδοι συλλογής δεδομένων, με αποτέλεσμα τη μείωση του αντικτύπου της ανταλλαγής δεδομένων,
- έλλειψη νομικής αναγνώρισης για την υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων,
- μικρός αριθμός ή έλλειψη κατάλληλα καταρτισμένων κέντρων ή υπηρεσιών υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων,
- περιορισμένοι πόροι κέντρων ή υπηρεσιών υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων.

Τα μέλη της ομάδας εργασίας εστίασαν περισσότερο στον ρόλο των τρίτων μερών στην υποστήριξη των θυμάτων στα μετέπειτα στάδια της έρευνας ή κατά τη διάρκεια μιας ποινικής διαδικασίας, και λιγότερο στον ρόλο τους ως πρώτου σημείου επαφής για ένα θύμα που επιθυμεί να καταγγείλει ένα περιστατικό. Το γεγονός αυτό σημαίνει έλλειψη ευαισθητοποίησης σχετικά με τις δυνατότητες της υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων για την υποστήριξη της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους στα πρώτα στάδια της διαδικασίας και, κατ'επέκταση, ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω ευαισθητοποίηση σχετικά με τη χρήση και τις δυνατότητες τέτοιων υπηρεσιών.

Υποβολή ανώνυμων καταγγελιών

Στην περίπτωση των ανώνυμων καταγγελιών, η αστυνομία μπορεί να ειδοποιηθεί για ένα περιστατικό διαδικτυακά ή τηλεφωνικά από το ίδιο το θύμα, έναν μάρτυρα ή άλλο τρίτο μέρος, χωρίς να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του θύματος. Μια τέτοια καταγγελία μπορεί να περιλαμβάνει λεπτομέρειες όπως η τοποθεσία και μια περιγραφή του συμβάντος, καθώς και ενδείξεις προκαταλήψεων, οι οποίες έχουν υποπέσει στην αντίληψη του θύματος.

Όπως ισχύει και στην περίπτωση της υποβολής καταγγελιών από μέρους τρίτων, το να επιτρέπεται η υποβολή ανώνυμων καταγγελιών συμβάλλει στην αντιμετώπιση ορισμένων από τα εμπόδια που αποθαρρύνουν τα θύματα να καταγγείλουν ένα περιστατικό, όπως αναγνωρίζεται από την ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας. Τέτοια εμπόδια περιλαμβάνουν τον φόβο άσκησης αντιποίνων, τη δυσπιστία στην αστυνομία, την ανησυχία ότι το θύμα θα αντιμετωπίσει γραφειοκρατικές και/ή δαπανηρές διαδικασίες και τον φόβο σύλληψης και επιστροφής των μεταναστών σε παράνομη κατάσταση²⁹.

Η ενημέρωση του κοινού σχετικά με την επιλογή αυτή στέλνει το μήνυμα στα θύματα και τις κοινότητες ότι οι αρχές αναγνωρίζουν τα εμπόδια στην υποβολή καταγγελιών, αλλά εξακολουθούν να θέλουν να μαθαίνουν για τις εμπειρίες τους.

Ορισμένα μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους επισήμαναν τους περιορισμούς της υποβολής ανώνυμων καταγγελιών για την έρευνα και τη δίωξη. Το ακόλουθο παράδειγμα απεικονίζει μια κοινή προσέγγιση που συναντάται σε διάφορες χώρες. Στη Λετονία, τα περιστατικά που καταγγέλλονται ανώνυμα —μέσω τηλεφώνου, email ή ταχυδρομείου— μπορούν να καταγραφούν από την αστυνομία³⁰. Αφού εξεταστεί το συμβάν, η αστυνομία θα ασκήσει ποινική δίωξη, εφόσον το κρίνει σκόπιμο. Ωστόσο, είναι λιγότερο πιθανό να ασκηθεί ποινική δίωξη εάν η ταυτότητα του θύματος είναι άγνωστη. Στις περιπτώσεις όμως που δεν ενδείκνυται ή δεν είναι εφικτό να κινηθεί ποινική διαδικασία, οι πληροφορίες που παρέχονται ανώνυμα διατηρούνται και χρησιμοποιούνται από την αστυνομία για σκοπούς διαχείρισης κινδύνων.

Η υποβολή ανώνυμων καταγγελιών για εγκλήματα μίσους επιτρέπεται σε λιγότερα από τα μισά κράτη μέλη της ΕΕ. Ορισμένα κράτη μέλη επιτρέπουν επί του παρόντος την υποβολή ανώνυμων καταγγελιών μόνο για ορισμένα είδη εγκλημάτων, για παράδειγμα τρομοκρατικά αδικήματα, εξτρεμιστικές πράξεις ή πράξεις ενδοοικογενειακής βίας. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι αναγνωρίζεται πως τέτοιοι εναλλακτικοί δίαυλοι μπορούν να υποστηρίξουν τα σημαντικά αποτελέσματα της συλλογής πληροφοριών και την πρόσβαση στην υποστήριξη των θυμάτων, ανεξάρτητα από το εάν μια υπόθεση μπορεί ή δεν μπορεί να προχωρήσει στη διαδικασία της ποινικής δικαιοσύνης. Σε μια ποινική διαδικασία, ενδέχεται να πρέπει να προκαλυφθεί η ταυτότητα των θυμάτων ή των μαρτύρων ενός εγκλήματος μίσους.

3.2.3 Σωστή καταγραφή των καταγγελλόμενων περιστατικών: διπλή προτεραιότητα

Η πρόσβαση των θυμάτων σε προστασία, υποστήριξη και δικαιοσύνη εξαρτάται όχι μόνο από τα θύματα και τους μάρτυρες που προσέρχονται για να καταγγείλουν ένα περιστατικό, αλλά και από την ικανότητα των εθνικών συστημάτων επιβολής του νόμου να εντοπίζουν και να καταγράφουν σωστά τα εγκλήματα μίσους.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ υιοθετούν διαφορετικές προσεγγίσεις για την καταγραφή των λόγων προκαταλήψεων και οι προηγούμενες έρευνες του FRA δείχνουν ότι πολλά κράτη μέλη δεν διαθέτουν ακόμη σύστημα που να βοηθά και να υποχρεώνει τους αστυνομικούς να εντοπίζουν και να καταγράφουν τους λόγους προκαταλήψεων³¹. Τα καταγγελλόμενα εγκλήματα μίσους μπορεί έτσι να κατηγοριοποιηθούν λανθασμένα, οι λόγοι προκαταλήψεων ενδέχεται να μην διερευνηθούν και ένα έγκλημα μίσους

μπορεί να μην διωχθεί ως οφειλόμενο σε λόγους προκαταλήψεων. Αυτό σημαίνει ότι τα θύματα μπορεί να μην έχουν πρόσβαση στην κατάλληλη υποστήριξη, προστασία και δικαιοσύνη, οι νόμοι για τα εγκλήματα μίσους μπορεί να μην εφαρμοστούν στο δικαστήριο ή ακόμη τα καταγγελλόμενα εγκλήματα μίσους μπορεί να μην αποτυπώνονται με ακρίβεια στα επίσημα στατιστικά στοιχεία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ FRA

Ενίσχυση της ικανότητας των κρατών μελών να καταγράφουν και να συλλέγουν δεδομένα για τα εγκλήματα μίσους

Η πλήρης εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ συνεπάγεται τη διασφάλιση της ορθής ταυτοποίησης των θυμάτων εγκλημάτων μίσους από την αστυνομία και την καταγραφή των κινήτρων που σχετίζονται με προκαταλήψεις κατά τον χρόνο της καταγγελίας. Κάτι τέτοιο θα υποστηρίξει τη διερεύνηση και τη δίωξη εγκλημάτων μίσους και θα αποτελέσει τη βάση για την υποστήριξη των θυμάτων. Τα στοιχεία του FRA δείχνουν ότι σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ συνεχίζει να μη γίνεται σωστή καταγραφή των εγκλημάτων μίσους.

Ο FRA, μαζί με το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ/ΟΔΙHR), παρέχει πρακτική βοήθεια μέσω προσαρμοσμένων εργαστηρίων σε εθνικές γλώσσες που απευθύνονται σε φορείς επιβολής του νόμου και ποινικής δικαιοσύνης.

Τα εργαστήρια χρησιμοποιούν τις **βασικές κατευθυντήριες αρχές για τη βελτίωση της καταγραφής εγκλημάτων μίσους από τις αρχές επιβολής του νόμου** με σκοπό:

- την ευαισθητοποίηση των οργάνων επιβολής του νόμου και της ποινικής δικαιοσύνης σχετικά με την ανάγκη σωστής καταγραφής των εγκλημάτων μίσους·
- την καλύτερη κατανόηση των κενών στις υφιστάμενες πρακτικές καταγραφής εγκλημάτων μίσους και συλλογής δεδομένων·
- τη συζήτηση τρόπων βελτίωσης αυτών των πρακτικών μέσω πρακτικών βημάτων και συγκεκριμένων επιχειρησιακών μέτρων.

Τα εργαστήρια αυτά στοχεύουν να επιτύχουν, βήμα προς βήμα, μια συστημική αλλαγή που θα επιτύχει μια απτή διαφορά στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα εγκλήματα μίσους και υποστηρίζονται τα θύματα. Έως τον Δεκέμβριο του 2020, είχαν εκδοθεί προσαρμοσμένες συστάσεις σε 10 κράτη μέλη.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ.: **Technical assistance to national law enforcement and criminal justice authorities.**

Ως εκ τούτου, η ενθάρρυνση της καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους και η άρση των φραγμών στην υποβολή καταγγελιών θα πρέπει να αποτελούν διπλή προτεραιότητα παράλληλα με τη βελτίωση των συστημάτων καταγραφής και συλλογής δεδομένων, όπως ορίζεται από την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων για όλα τα είδη εγκλημάτων³². Το 2017 η ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας θέσπισε κατευθυντήριες αρχές σχετικά με τα βήματα που απαιτούνται για την καθιέρωση αποτελεσματικών μηχανισμών καταγραφής³³. Τα μέσα πολιτικής της ΕΕ απαιτούν επίσης επανειλημμένα επενδύσεις σε κατάλληλους μηχανισμούς καταγραφής και αυξημένη ικανότητα επιβολής του νόμου για τον εντοπισμό και την καταγραφή εγκλημάτων που οφείλονται σε προκαταλήψεις³⁴.

3.2.4 Τυποποιημένες παραπομπές μεταξύ αστυνομίας και τρίτων για τη διασφάλιση της πρόσβασης των θυμάτων σε υπηρεσίες υποστήριξης

Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διευκολύνουν τις παραπομπές σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων από την αρμόδια αρχή που έλαβε την καταγγελία ή από άλλες σχετικές οντότητες³⁵. Η μη ύπαρξη παραπομπών μπορεί να επηρεάσει αρνητικά το δικαίωμα των θυμάτων να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης και αυτό με τη σειρά του μπορεί να αποθαρρύνει τη συμμετοχή σε ποινικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της υποβολής καταγγελίας.

Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, ένας μηχανισμός παραπομπής θα πρέπει να περιλαμβάνει ισχυρά συστήματα προστασίας δεδομένων και απορρήτου. Ορισμένες από τις δυσκολίες που εμποδίζουν την αποτελεσματική παραπομπή είναι οι κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με τις τοπικές εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων, η ανεπαρκής εκπαίδευση των αστυνομικών και η έλλειψη συστηματοποιημένων διαδικασιών³⁶.

Τα στοιχεία από την ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους δείχνουν ότι οι τυποποιημένοι μηχανισμοί παραπομπής μεταξύ των σχετικών φορέων δεν αποτελούν καθιερωμένη πρακτική, ακόμη και σε κράτη μέλη όπου η νομοθεσία επιτρέπει την υποβολή ανώνυμων καταγγελιών και την υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων. Η απουσία τυποποιημένων μηχανισμών παραπομπής δεν σημαίνει ωστόσο ότι δεν πραγματοποιούνται παραπομπές.

Στην Ισπανία, για παράδειγμα, το Εθνικό Γραφείο για την Καταπολέμηση των Εγκλημάτων Μίσους αναφέρει ότι, παρόλο που δεν υπάρχει καθιερωμένη διαδικασία παραπομπής από τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων στην αστυνομία, επί του παρόντος λαμβάνονται μέτρα για τη δημιουργία ενός συγκεκριμένου συστήματος συγκέντρωσης δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους που συλλέγονται από ΟΚΠ και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων. Επιπλέον, το Πρωτόκολλο Δράσης για τις Αστυνομικές Δυνάμεις στην περίπτωση των εγκλημάτων μίσους περιλαμβάνει σύσταση να ενημερώνονται τα θύματα για την ύπαρξη ΟΚΠ που θα μπορούσαν να παρέχουν, για παράδειγμα, ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες.

Παραπομπές μεταξύ αστυνομίας και τοπικών αρχών

Το δικαίωμα στην υποστήριξη είναι ένα από τα βασικά δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων. Τα κράτη μέλη έχουν καθήκον να διευκολύνουν τις παραπομπές από την αρμόδια αρχή που έλαβε την καταγγελία σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, καθώς και τις παραπομπές «από άλλες σχετικές οντότητες» που βρίσκονται σε επαφή με θύματα εγκληματικών πράξεων. Οι άλλες οντότητες «εννοείται ότι περιλαμβάνουν δημόσιους φορείς ή οντότητες, όπως νοσοκομεία, σχολεία, πρεσβείες, προξενεία, υπηρεσίες πρόνοιας ή απασχόλησης»³⁷.

Επιπλέον, η Επιτροπή απευθύνεται στις τοπικές αρχές ως παράχουο υποστήριξης, αναγνωρίζοντας ότι, ενώ η συντριπτική πλειονότητα των υπηρεσιών για τα θύματα τελεί υπό τη διαχείριση ΟΚΠ, «μπορεί να παρέχεται εξειδικευμένη υποστήριξη και από άλλες δημόσιες ή ιδιωτικές υπηρεσίες (όπως ιατρικές κλινικές, υγειονομικοί και ψυχιατρικοί φορείς ή κοινωνικές υπηρεσίες)»³⁸.

Τέλος, διευκρινίζοντας ότι τα σχετικά στατιστικά δεδομένα που σχετίζονται με την εφαρμογή των εθνικών διαδικασιών για τα θύματα εγκληματικών πράξεων πρέπει να συλλέγονται μαζί με τα δεδομένα που καταγράφονται από τις δικαστικές αρχές, τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και τις οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων προσδιορίζει ως σχετικά οποιαδήποτε «διοικητικά δεδομένα που συγκεντρώνουν οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας»³⁹.

Σύμφωνα με την ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους, οι παραπομπές μεταξύ της αστυνομίας και των τοπικών αρχών δεν αποτελεί κοινή πρακτική στην ΕΕ. Μόνο η Γαλλία ανέφερε ότι υπάρχουν παραπομπές μεταξύ της αστυνομίας και των τοπικών αρχών. Στην Ισπανία, η αστυνομία παραπέμπει τα θύματα εγκλημάτων μίσους στις τοπικές αρχές και στην Αυστρία, την Κροατία, τη Φινλανδία, την Ουγγαρία και την Ιταλία και λαμβάνει παραπομπές από τις τοπικές αρχές. Στην έρευνα αυτή δεν συλλέχθηκαν λεπτομερή δεδομένα σχετικά με τους υπάρχοντες μηχανισμούς παραπομπής.

Ο ρόλος των επαγγελματιών υγείας στην ενθάρρυνση της καταγγελίας περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας

Όπως και στα εγκλήματα μίσους, η ενδοοικογενειακή βία σε μεγάλο βαθμό εξακολουθεί να μην εντοπίζεται από τις αρχές, εν μέρει επειδή τα θύματα που καταγγέλλουν τη βία στην αστυνομία είναι λίγα, όπως επισημαίνουν ο FRA και άλλοι. Ταυτόχρονα, τα θύματα βίας από συντρόφους καταγγέλλουν το περιστατικό περισσότερο σε ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης παρά στην

αστυνομία, όπως δείχνει η έρευνα του FRA για τη βία κατά των γυναικών.

Αυτό υπογραμμίζει τη δυνατότητα των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας να εντοπίζουν τα περιστατικά βίας, να ενημερώνουν την αστυνομία –βάσει των σχετικών όρων, όπως οι όροι περί απορρήτου– και να προστατεύουν τα ιατροδικαστικά στοιχεία. Παρόμοιες σκέψεις θα μπορούσαν να ισχύουν κατά την ανάπτυξη πολιτικών για την ενθάρρυνση της καταγγελίας των περιστατικών από τα θύματα εγκλημάτων μίσους.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2019), **Women as victims of partner violence – Justice for victims of violent crime**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, και FRA (2014), **Violence against women: An EU-wide survey. Main results report**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.

Παραπομπές μεταξύ αστυνομίας και υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει παράσχει κατευθυντήριες γραμμές που συνιστούν στα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο «θέσπισης εθνικών ρυθμίσεων για τις παραπομπές μεταξύ της αστυνομίας και των [οργανώσεων υποστήριξης θυμάτων], διασφαλίζοντας ότι όλα τα θύματα θα έχουν το συντομότερο δυνατόν αυτόματα, κατά προτίμηση, πρόσβαση σε γενικές/ειδικές υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων»⁴⁰. Ωστόσο, στην έκθεσή της για την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, η Επιτροπή τονίζει ότι πολλά κράτη μέλη δεν έχουν μεταφέρει στην εθνική τους νομοθεσία την υποχρέωση των αρμόδιων αρχών να παραπέμπουν τα θύματα σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων⁴¹.

Τα στοιχεία από μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους δείχνουν ότι υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί παραπομπής μεταξύ της αστυνομίας και των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων. Σε ορισμένα κράτη μέλη, δεν υπάρχει τυποποιημένος μηχανισμός παραπομπής, ενώ άλλα διαθέτουν σύστημα αμοιβαίας παραπομπής ή μονόδρομης παραπομπής από την αστυνομία στις υπηρεσίες υποστήριξης ή από τις υπηρεσίες υποστήριξης στην αστυνομία.

Ορισμένα κράτη μέλη τονίζουν ότι η παραπομπή εξαρτάται από τη συγκατάθεση του θύματος. Στις Κάτω Χώρες, για παράδειγμα, υπάρχει μια τυποποιημένη διαδικασία παραπομπής των θυμάτων στην υπηρεσία Victim Support Netherlands, αλλά μόνο εάν το θύμα συμφωνεί με αυτό. Αυτή η διαδικασία μπορεί να ακολουθηθεί μόνο όταν το θύμα έχει καταγγείλει επισήμως το έγκλημα. Όταν ένα θύμα καταγγείλει επίσημα στην αστυνομία το έγκλημα, συνιστάται να επικοινωνήσει είτε με την Victim Support Netherlands είτε με ένα τοπικό γραφείο κατά των διακρίσεων (*Antidiskriminierungsstelle*, ADV)⁴².

Στην Ιρλανδία, η εθνική αστυνομία, *An Garda Síochána*, διαθέτει ένα γραφείο υπηρεσιών για θύματα σε κάθε αστυνομικό τμήμα, το οποίο παραπέμπει τα θύματα εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων μίσους, στην κατάλληλη εθνική υπηρεσία. Επιπλέον, υπάρχει μια άτυπη διαδικασία παραπομπής των θυμάτων μέσω της *An Garda Síochána* στις κατάλληλες ΟΚΠ⁴³.

Όσον αφορά τη διαθεσιμότητα δεδομένων σχετικά με τις παραπομπές, μόνο η Ιταλία, η Μάλτα και η Σουηδία είναι σε θέση να παράσχουν στοιχεία για τις πραγματικές παραπομπές για το 2017, το 2018 και το 2019. Ο αριθμός των παραπομπών, με εξαίρεση τις παραπομπές θυμάτων από τη σουηδική αστυνομία σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, είναι χαμηλός. Το 2019, για παράδειγμα, στην Ιταλία, το σύστημα κατέγραψε τρεις παραπομπές από υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων στην αστυνομία. Αυτό δείχνει

ελλείψεις στη συλλογή δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων σχετικά με τον «αριθμό των παραπομπών από την αστυνομία σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, τον αριθμό των θυμάτων που ζητούν, λαμβάνουν ή δεν λαμβάνουν υποστήριξη ή αποκαταστατική δικαιοσύνη», όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων ⁴⁴.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ (ΥΥΘ), ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ ΤΟ 2017, ΤΟ 2018 ΚΑΙ ΤΟ 2019, ΑΝΑ ΧΩΡΑ^{α,β}

	Αστυνομία προς ΥΥΘ	ΥΥΘ προς αστυνομία
AT	Όχι	Ναι
BE	Ναι	Ναι
BG	Όχι	Ναι
CY	Όχι	Όχι
CZ	Ναι	Ναι
DE	μ.δ. – διαφέρει σε κάθε Land	μ.δ. – διαφέρει σε κάθε Land
DK	Όχι	Όχι
EE	Ναι	Ναι
EL	Όχι	Όχι
ES	Ναι	Όχι
FI	Ναι	Ναι
FR	Όχι	Όχι
HR	Όχι	Ναι
HU	Ναι	Ναι
IE	Ναι	Όχι
IT	Όχι	Ναι ^β 2017 – 2 2018 – 6 2019 – 3
LT	Όχι	Όχι
LV	Όχι	Όχι
MT	Ναι 2017 – δεν υπάρχουν στοιχεία 2018 – δεν υπάρχουν στοιχεία 2019 – 2	Ναι 2017 – δεν υπάρχουν στοιχεία 2018 – δεν υπάρχουν στοιχεία 2019 – 1
NL	Ναι	Ναι
PL	Όχι	Ναι
PT	Όχι	Όχι
RO	Όχι	Ναι
SE	Ναι 2017 – 163 2018 – 161 2019 – δεν υπάρχουν στοιχεία	Όχι
SI	Ναι	Ναι
SK	Όχι	Όχι
UK	Ναι	Ναι

Πηγή: FRA, 2020

◀ Σημειώσεις:

^α Δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες από το Λουξεμβούργο. Το Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνεται, διότι ήταν ακόμη κράτος μέλος της ΕΕ κατά τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων.

^β Τα στοιχεία αφορούν μόνο τη δραστηριότητα OSCAD. Σε επαρχιακό επίπεδο, τα εθνικά αρχηγεία της αστυνομίας (Questura) ή οι τοπικοί σταθμοί Carabinieri ενδέχεται να συνεργάζονται με τοπικές ΟΚΠ ή υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων.

μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία (δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες).

Παραπομπές μεταξύ αστυνομίας και φορέων ισότητας

Αν και υπάρχει διαφοροποίηση σε ολόκληρη την ΕΕ ως προς τις εντολές και τις λειτουργίες των φορέων ισότητας, κατά γενικό κανόνα οι ευθύνες τους περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας στα θύματα διακρίσεων⁴⁵. Τα θύματα των εγκληματικών ενεργειών και των περιστατικών παρενόχλησης που οφείλονται σε προκαταλήψεις μπορούν να απευθύνονται σε φορείς ισότητας για να καταγγείλουν τα περιστατικά, ενώ τα θύματα διακριτικής μεταχείρισης μπορούν να επικοινωνούν με αρχές επιβολής του νόμου όταν τα περιστατικά που θέλουν να καταγγείλουν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν «ποινικά αδικήματα».

Οι επίσημες και αποτελεσματικές παραπομπές μεταξύ φορέων ισότητας και αρχών επιβολής του νόμου, ανάλογα με το ποιος είναι αρμόδιος να ενεργήσει σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου τα θύματα διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων σοβαρών μορφών βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων, να έχουν τη δυνατότητα να αναζητήσουν υποστήριξη, προστασία και δικαιοσύνη. (Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στο **τμήμα 2.3** και στο **τμήμα 3.1.1**. «Σχετικά με τους φορείς ισότητας».)

Σύμφωνα με την ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους, οι παραπομπές προς και από φορείς ισότητας δεν αποτελούν κοινή πρακτική στην ΕΕ (πίνακας 3). Πλην ελάχιστων εξαιρέσεων, δεν υπάρχουν θεσμοθετημένες πρακτικές. Στο Βέλγιο και την Ιταλία, ωστόσο, η αστυνομία και οι φορείς ισότητας έχουν επισημοποιήσει τη συνεργασία τους.

Στο Βέλγιο, η κοινή εγκύκλιος αριθ. 13/2013 του Υπουργού Δικαιοσύνης, του Υπουργού Εσωτερικών και του Σώματος των Εισαγγελέων ενώπιον των Εφετείων, σχετικά με τη διερεύνηση και τη δίωξη εγκλημάτων λόγω διακρίσεων και μίσους, ορίζει ότι η αστυνομία πρέπει να ενημερώνει τον *Unia* —τον εθνικό φορέα για την ισότητα— ή το *Instituut voor de IJheid van Vrouwen en Mannen* όποτε εκκρεμεί μια υπόθεση που αφορά διακρίσεις, έγκλημα μίσους ή ρητορική μίσους⁴⁶.

Στην Ιταλία, η OSCAD και το Εθνικό Γραφείο κατά των Φυλετικών Διακρίσεων (*Ufficio Nazionale Antidiscriminazioni Razziali*, UNAR) έχουν συνάψει μνημόνιο συμφωνίας όπου δηλώνουν ότι η UNAR θα διαβιβάζει κάθε περιστατικό διακρίσεων που έχει καταγγεληθεί και υπόκειται σε δίωξη στην OSCAD, ενώ η OSCAD θα αποστέλλει στην UNAR οποιαδήποτε καταγγελία που λαμβάνεται για ένα περιστατικό το οποίο οφείλεται σε λόγους διακρίσεων ή προκαταλήψεων, αλλά δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να ασκηθεί ποινική δίωξη. Όταν καταγγέλλεται ένα περιστατικό, η OSCAD θα το αναλύσει και, εάν πρόκειται για ποινικό αδίκημα, θα επικοινωνήσει με τις αρμόδιες αστυνομικές υπηρεσίες για να διενεργήσουν τη δέουσα έρευνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (ΦΙ), ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ ΤΟ 2017, ΤΟ 2018 ΚΑΙ ΤΟ 2019, ΑΝΑ ΧΩΡΑ^α

	Αστυνομία προς ΦΙ	ΦΙ προς αστυνομία
AT	Όχι	Όχι
BE	Όχι ^β	Όχι ^β
BG	μ.δ.	μ.δ.
CY	Όχι	Όχι
CZ	Όχι	Όχι
DE	μ.δ. — διαφέρει σε κάθε Land	μ.δ. — διαφέρει σε κάθε Land
DK	Όχι	Όχι
EE	Ναι	Ναι
EL	Ναι	Όχι
ES	Ναι	Όχι
FI	Όχι	Ναι
FR	Όχι	Όχι
HR	Ναι	Ναι
HU	Όχι	Ναι
IE	Όχι	Όχι
IT	Ναι 2017 – 0 2018 – 8 2019 – 5	Ναι ^γ 2017 – 1 2018 – 4 2019 – 2
LT	Ναι	Ναι
LV	Όχι	Ναι
MT	Όχι	Όχι
NL	Ναι ^δ	Ναι ^δ
PL	Όχι	Ναι
PT	Όχι	Ναι 2017 – 0 2018 – 1 2019 – 1
RO	Όχι	Ναι
SE	Ναι	Όχι
SI	Όχι	Όχι
SK	Όχι	Όχι
UK	Όχι ^ε	Όχι ^ε

Πηγή: FRA, 2020

Παραπομπές μεταξύ αστυνομίας και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών

Η ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους ανέφερε περιορισμένο αριθμό παραπομπών μεταξύ της αστυνομίας και των ΟΚΠ (βλ. πίνακα 4). Μόνο η Ιταλία θα μπορούσε να παράσχει δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των παραπομπών. Στον πίνακα 4 παρέχονται πληροφορίες σχετικά με την ύπαρξη επίσημων μέσων παραπομπής μεταξύ της αστυνομίας και των ΟΚΠ.

◀ Σημειώσεις:

- ^α Δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες από το Λουξεμβούργο. Το Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνεται, διότι ήταν ακόμη κράτος μέλος της ΕΕ κατά τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων.
- ^β Στα προγράμματα εκπαίδευσης των αστυνομικών, οι αστυνομικοί λαμβάνουν οδηγίες να παραπέμπουν τα θύματα σε φορείς ισότητας, αλλά δεν υπάρχουν γενικές οδηγίες σχετικά με τη διαδικασία.
- ^γ Τα αναφερόμενα στοιχεία αφορούν μόνο τη δραστηριότητα OSCAD. Σε επαρχιακό επίπεδο, τα εθνικά αρχηγεία της αστυνομίας (Questura) ή οι τοπικοί σταθμοί Carabinieri ενδέχεται να συνεργάζονται με τοπικές ΟΚΠ ή υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων.
- ^δ Παραπομπές μεταξύ περιφερειακών ADV και αστυνομίας.
- ^ε Ο φορέας ισότητας (η Επιτροπή Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) δεν δέχεται καταγγελίες για εγκλήματα μίσους. μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία (δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες).

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Ενθάρρυνση της καταγγελίας και ενίσχυση των παραπομπών για εγκλήματα μίσους σε βάρος ΛΟΑΤΚΙ

Η περιφέρεια της πρωτεύουσας των Βρυξελλών ξεκίνησε ένα πιλοτικό έργο σε συνεργασία με τον οργανισμό για την πρόληψη και την ασφάλεια των Βρυξελλών (έναν δημόσιο φορέα) και την τοπική ΟΚΠ, Rainbow House. Με βάση τα αποτελέσματα της εθνικής έρευνας του 2019 για την εγκληματικότητα, η οποία αποκάλυψε ότι πολλοί άνθρωποι δεν υποβάλλουν ποτέ καταγγελίες για περιστατικά ρητορικής μίσους, εγκλήματα μίσους ή διακρίσεις στην αστυνομία, το έργο υποστηρίζει τα θύματα προκειμένου να γνωστοποιήσουν και να καταχωρίσουν τις ιστορίες τους σε τοπικές ΟΚΠ, συμπεριλαμβανομένης της Rainbow House, η οποία στη συνέχεια τις παραπέμπει στην αστυνομία, τις κοινωνικές υπηρεσίες και άλλους κρατικούς φορείς για την υποβολή επίσημων καταγγελιών.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Rainbow Cities Network – 2020 best practices*.

Η έλλειψη επίσημων διαδικασιών δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι δεν υπάρχουν μέσα συνεργασίας σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο μεταξύ της αστυνομίας και των ΟΚΠ, ενώ υπάρχουν πολλές περιπτώσεις άτυπης συνεργασίας, για παράδειγμα στη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες, όπου υπάρχουν παραπομπές μεταξύ ΟΚΠ για τους ΛΟΑΤΚΙ και εβραϊκών οργανώσεων και αστυνομίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΚΠ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ ΤΟ 2017, ΤΟ 2018 ΚΑΙ ΤΟ 2019, ΑΝΑ ΧΩΡΑ^α

	Αστυνομία προς τις ΟΚΠ	ΟΚΠ προς την αστυνομία
AT	Όχι	Ναι
BE	Όχι	Όχι
BG	μ.δ.	μ.δ.
CY	Όχι	Όχι
CZ	Ναι	Όχι
DE	μ.δ. – διαφέρει σε κάθε Land	μ.δ. – διαφέρει σε κάθε Land
DK	Όχι	Όχι
EE	Ναι	Ναι
EL	Όχι	Όχι
ES	Ναι	Όχι
FI	Όχι	Ναι
FR	Όχι	Όχι
HR	Όχι	Ναι
HU	Όχι	Ναι
IE	Όχι	Όχι
IT	Όχι	Ναι ^β 2017 – 2 2018 – 10 2019 – 13
LT	Όχι	Όχι
LV	Όχι	Όχι
MT	Όχι	Όχι
NL	Όχι	Όχι
PL	Όχι	Ναι
PT	Όχι	Όχι
RO	Όχι	Ναι
SE	Ναι	Όχι
SI	Ναι	Ναι
SK	Όχι	Ναι
UK	Ναι	Ναι

Πηγή: FRA, 2020

Σημειώσεις: ▶

^α Δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες από το Λουξεμβούργο. Το Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνεται, διότι ήταν ακόμη κράτος μέλος της ΕΕ κατά τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων.

^β Τα αναφερόμενα στοιχεία αφορούν μόνο τη δραστηριότητα OSCAD. Σε επαρχιακό επίπεδο, τα εθνικά αρχηγεία της αστυνομίας (Questura) ή οι τοπικοί σταθμοί Carabinieri ενδέχεται να συνεργάζονται με τοπικές ΟΚΠ ή υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων.

μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία (δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες).

3.3 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Οι πρόσφορες διαδικασίες δημιουργούν δομές για τη διευκόλυνση της υποβολής καταγγελιών, τη λειτουργικότητα των πολιτικών και τη μετατροπή των νομικών υποχρεώσεων σε πράξη. Οι βασικοί πρόσφοροι παράγοντες που σχετίζονται με τη θεσμική ικανότητα και την ενσωμάτωση πολυμερών εταιρικών σχέσεων περιλαμβάνουν τους εξής:

- παροχή πρακτικής αστυνομικής καθοδήγησης,
- ενσωμάτωση ειδικών αστυνομικών για εγκλήματα μίσους και μονάδων για εγκλήματα μίσους,
- ενίσχυση της εκπαίδευσης της αστυνομίας και δημιουργία θεσμικής ικανότητας,
- διασφάλιση δομημένης συνεργασίας εντός και εκτός των θεσμικών ορίων.

Ο αξιωματικοί υπηρεσίας στα αστυνομικά τμήματα, οι χειριστές κλήσεων, οι περιπολίες της κοινότητας, οι ερευνητές και οι διαδικτυακές πύλες μπορούν να αποτελέσουν το αρχικό σημείο επαφής για μια καταγγελία εγκλήματος μίσους. Όσοι λαμβάνουν μια καταγγελία θα πρέπει να έχουν τις γνώσεις για να καλύψουν τις ανάγκες υποστήριξης και να εντοπίσουν τα σημάδια και τις ενδείξεις προκαταλήψεων που υποδηλώνουν ότι ένα περιστατικό μπορεί να συνιστά έγκλημα μίσους. Χρειάζονται επίσης τα μέσα για να καταγράψουν, να μοιράζονται και να ενεργούν βάσει πληροφοριών που μπορεί να αποτελέσουν τη βάση αποδεικτικών στοιχείων σε μια έρευνα ή που υποδηλώνουν κίνδυνο κλιμάκωσης ή εκ νέου θυματοποίησης που μπορεί να χρειάζεται άμεση ή στρατηγική αντίδραση.

Η πρακτική καθοδήγηση της αστυνομίας μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση ότι τα αναφερόμενα περιστατικά εντοπίζονται, κατηγοριοποιούνται και προστίθενται στα πλαίσια καταγραφής και συλλογής δεδομένων. Οι εναλλακτικές επιλογές καταγγελίας ενδέχεται να μη χρησιμοποιούνται επαρκώς και οι εξειδικευμένοι επαγγελματίες και οι μονάδες δεν θα μπορούν να εφαρμόσουν την εμπειρογνομosύνη τους εάν δεν ενισχυθεί η συνεργασία με τις κοινότητες και η προβολή τους σε αυτές.

Επιπλέον, οι οδηγίες πολιτικής και οι θεωρητικές οδηγίες πρέπει να συνοδεύονται από πρακτική κατάρτιση. Η δομημένη συνεργασία και οι αποτελεσματικές παραπομπές μεταξύ όλων των σχετικών παραγόντων θα διευκολύνουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την εξειδικευμένη υποστήριξη των θυμάτων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ FRA

Σύνοψη πρακτικών για την καταπολέμηση του εγκλήματος μίσους: ένας πόρος για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής

Η διαδικτυακή σύνοψη του FRA περιέχει παραδείγματα πρακτικών για την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους, μεταξύ άλλων σε σχέση με την ενθάρρυνση της καταγγελίας, τη συλλογή δεδομένων και τη συνεργασία με ΟΚΠ και κοινότητες που διατρέχουν κίνδυνο θυματοποίησης σε εγκλήματα μίσους.

Στοχεύει να εμπνεύσει και να υποστηρίξει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τις ΟΚΠ και τους επαγγελματίες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων και διαδικασιών που επιτρέπουν την εφαρμογή και, κατά συνέπεια, τη λειτουργικότητα των πολιτικών για τα εγκλήματα μίσους.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Compendium of practices against hate crime*

3.3.1 Πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές για αστυνομικούς: μετατροπή των καθηκόντων σε πράξη

Η ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών και η ανταλλαγή ορθών πρακτικών μπορεί να είναι σημαντική για τη μετατροπή των υποχρεώσεων σε πρακτικά βήματα για τους αξιωματικούς επιβολής του νόμου. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να αφορούν πρακτικές πτυχές, όπως ο τρόπος εντοπισμού και καταγραφής ενός πιθανού εγκλήματος μίσους, η λήψη κατάθεσης, η συνέντευξη, η αξιολόγηση των αναγκών των ατόμων και η παραπομπή των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, σε οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων ⁴⁷.

Μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους τόνισαν την καθιερωμένη πρακτική της αστυνομίας να ενημερώνει τα θύματα εγκληματικών πράξεων για τα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υποστήριξης.

Τα στοιχεία από την ομάδα εργασίας δείχνουν ότι, όπου υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, είναι γενικές και δεν αφορούν συγκεκριμένα θύματα εγκλημάτων μίσους (πίνακας 5).

Η Κροατία, η Γαλλία, η Λετονία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο ανέφεραν την ύπαρξη ειδικών πρωτοκόλλων για τα εγκλήματα μίσους ή επιχειρησιακών κατευθυντήριων γραμμών που καλύπτουν όλες ή ορισμένες από τις σχετικές διαδικασίες ⁴⁸. Ο γαλλικός μεθοδολογικός οδηγός, για παράδειγμα, περιέχει οδηγίες για την εξέταση των θυμάτων, την αξιολόγηση των αναγκών των θυμάτων και την παραπομπή του θύματος σε μια εξειδικευμένη υπηρεσία. Στη Λετονία, οι *Κατευθυντήριες γραμμές για τον εντοπισμό και τη διερεύνηση εγκλημάτων μίσους* ⁴⁹ περιλαμβάνουν ειδικές κατευθυντήριες γραμμές για την εξέταση των θυμάτων.

Στην Αυστρία, από τον Αύγουστο του 2020, κάθε αστυνομικός έχει πρόσβαση σε ένα εκτενές εσωτερικό διαδικτυακό σεμινάριο για τα εγκλήματα μίσους, ενώ περαιτέρω οδηγίες και βίντεο παρέχονται στο ενδοδίκτυο της αστυνομίας και ενσωματώνονται στο σύστημα καταγραφής δεδομένων της αστυνομίας. Στη Βουλγαρία και την Ιταλία, υπάρχουν εκπαιδευτικά εγχειρίδια για τα εγκλήματα μίσους, τα οποία αναπτύχθηκαν ως μέρος των έργων του ΟΑΣΕ/ODIHR και παρέχουν κάποιες κατευθυντήριες γραμμές για την εξέταση, την αξιολόγηση των αναγκών των ατόμων και την παραπομπή των θυμάτων σε οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων ⁵⁰.

Σε άλλες χώρες, σύμφωνα με την έρευνα του FRA, στις γενικές κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνονται συγκεκριμένες οδηγίες που σχετίζονται με τα εγκλήματα μίσους. Για παράδειγμα, το πολωνικό «Ερωτηματολόγιο για την ατομική αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας ενός θύματος» περιλαμβάνει μια συγκεκριμένη ερώτηση σχετικά με τον φόβο επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης και την ανάγκη προστασίας, ρωτώντας εάν «το κίνητρο του δράστη σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά του θύματος, όπως: ηλικία, φύλο, αναπηρία, εθνική ή εθνοτική καταγωγή, φυλή, θρησκεία, έλλειψη θρησκείας, γενετήσιος προσανατολισμός, ταυτότητα φύλου ή καθεστώς διαμονής» ⁵¹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ, ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ, ΑΝΑ ΧΩΡΑ^α

	Εξέταση θυμάτων εγκλημάτων μίσους	Αξιολόγηση των αναγκών μεμονωμένων θυμάτων εγκλημάτων μίσους	Παραπομπή θυμάτων εγκλημάτων μίσους σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων
AT	Ναι – εσωτερικά	Ναι – εσωτερικά	Όχι
BE	Ναι ^β	Ναι	Ναι
BG	Όχι	Ναι ^γ	Ναι ^γ
CY	Το γενικό εγχειρίδιο περιλαμβάνει ερωτήσεις για τον εντοπισμό των θυμάτων εγκλημάτων μίσους – εσωτερικά ^δ	Όχι	Όχι
CZ	Ναι – εσωτερικά	Ναι – εσωτερικά	Ναι – εσωτερικά
DE	μ.δ. – διαφέρει σε κάθε Land	μ.δ. – διαφέρει σε κάθε Land	μ.δ. – διαφέρει σε κάθε Land
DK	Όχι	Όχι	Υπάρχουν γενικές οδηγίες
EE	Όχι	Όχι	Υπάρχουν γενικές οδηγίες – εσωτερικά
EL	Όχι	Όχι	Όχι
ES	Ναι ^ε	Ναι	Ναι
FI	Οι γενικές οδηγίες περιλαμβάνουν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα θύματα εγκλημάτων μίσους – εσωτερικά	Οι γενικές οδηγίες περιλαμβάνουν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα θύματα εγκλημάτων μίσους	Οι γενικές οδηγίες περιλαμβάνουν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα θύματα εγκλημάτων μίσους
FR	Όχι	Όχι	Όχι
HR	Ναι	Ναι	Ναι
HU	Ναι – εσωτερικά	Υπάρχουν γενικές οδηγίες	Υπάρχουν γενικές οδηγίες
IE	Όχι	Όχι	Ναι – εσωτερικά
IT	Ναι	Ναι ^ε	Όχι
LT	Όχι	Οι γενικές οδηγίες περιλαμβάνουν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα θύματα εγκλημάτων μίσους	Όχι
LV	Ναι – εσωτερικά	Όχι	Όχι
MT	Όχι	Όχι	Όχι
NL	Όχι, με εξαίρεση ειδικές κατευθυντήριες γραμμές για ΛΟΑΤΙ	Υπάρχουν γενικές οδηγίες – εσωτερικά	Ναι
PL	Όχι	Το γενικό ερωτηματολόγιο για την ατομική αξιολόγηση των αναγκών προστασίας περιλαμβάνει μια ειδική ερώτηση για την αναγνώριση των θυμάτων εγκλημάτων μίσους	Όχι
PT	Όχι	Όχι	Όχι
RO	Όχι	Όχι	Όχι
SE	Όχι	Όχι	Όχι
SI	Όχι	Υπάρχουν γενικές οδηγίες	Όχι
SK	Ναι – εσωτερικά	Όχι	Όχι
UK	Ναι	Ναι	Ναι

Πηγή: FRA, 2020

▲ Σημειώσεις:

- ^α Δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες από το Λουξεμβούργο. Το Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνεται, διότι ήταν ακόμη κράτος μέλος της ΕΕ κατά τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων.
- ^β Γενικές οδηγίες σε ομοσπονδιακό επίπεδο (COL. 13/2013). Οι τοπικές ζώνες αστυνόμευσης έχουν αναπτύξει πιο πρακτικές οδηγίες, όπως λίστες ελέγχου.
- ^γ ΟΑΣΕ/ΟΔΙΗΡ Εγχειρίδιο σχετικά με την κοινή εκπαίδευση αστυνομικών και εισαγγελέων για τα εγκλήματα μίσους – Προορίζεται για χρήση στη Βουλγαρία.
- ^δ Ένα εγχειρίδιο με τίτλο «Ανθρώπινα δικαιώματα και καταπολέμηση των διακρίσεων» περιλαμβάνει συγκεκριμένες ερωτήσεις για την αναγνώριση των εγκλημάτων μίσους. Δεν είναι δημόσιο έγγραφο, αλλά περιλαμβάνεται στο αστυνομικό σύστημα και χρησιμοποιείται από τους αστυνομικούς της Κύπρου.
- ^ε Εγχειρίδιο του ΟΑΣΕ/ΟΔΙΗΡ για την εκπαίδευση των οργάνων επιβολής του νόμου σχετικά με τα εγκλήματα μίσους, προσαρμοσμένο στην περίπτωση της Ιταλίας από τη γραμματεία του OSCAD.
- μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία (δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες).

3.3.2 Αξιωματικοί και μονάδες για τα εγκλήματα μίσους: ενίσχυση της εξειδίκευσης

Η πρόσληψη ενός αστυνομικού με εξειδίκευση στα εγκλήματα μίσους μπορεί να βελτιώσει σημαντικά την αξιολόγηση και τις απαντήσεις στις συγκεκριμένες ανάγκες προστασίας και υποστήριξης των θυμάτων, σύμφωνα με το άρθρο 25 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων. Ο ρόλος του αξιωματικού που λαμβάνει τις καταγγελίες των θυμάτων είναι καθοριστικός. Πρέπει να προσεγγίζει τα θύματα με ευαισθησία, να εντοπίζει ενδείξεις κινήτρων προκαταλήψεων, να συλλέγει στοιχεία και να φροντίζει ώστε οι πληροφορίες να διαβιβάζονται σε όλη την αλυσίδα της έρευνας.

Η ECRI και η CERD ζητούν τον διορισμό αστυνομικών και εισαγγελέων που ειδικεύονται στα εγκλήματα μίσους. Για παράδειγμα, η ECRI τονίζει την ανάγκη οι αστυνομικές υπηρεσίες να «δημιουργήσουν εξειδικευμένες αστυνομικές και εισαγγελικές μονάδες που θα ερευνούν τα εγκλήματα μίσους και θα αναπτύσσουν τακτικό διάλογο με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για υποθέσεις εγκλημάτων μίσους»⁵².

Σε προηγούμενη έρευνα που διεξήγαγε ο FRA σε επαγγελματίες που ασχολούνται με τα εγκλήματα μίσους, η εξειδίκευση αναφέρθηκε ως μέσο βελτίωσης των ερευνών, ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των θυμάτων στην αστυνομία και αποστολής του μηνύματος ότι η αστυνομία λαμβάνει σοβαρά υπόψη της τα εγκλήματα μίσους. Ενώ η ύπαρξη ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού αναγνωρίζεται γενικά ως θετική, οι αστυνομικοί που ερωτήθηκαν υποστήριξαν επίσης ότι οι απαντήσεις του μη εξειδικευμένου προσωπικού είναι εξίσου σημαντικές⁵³ (βλ. **τμήμα 3.3.3** για περισσότερα σχετικά με την ειδική εκπαίδευση).

Στοιχεία από την ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους δείχνουν ότι περίπου το ένα τρίτο των κρατών μελών της ΕΕ διαθέτουν εξειδικευμένους αξιωματικούς για τα εγκλήματα μίσους. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, υπάρχει ένα δίκτυο ερευνητών και δικαστών που έχουν εκπαιδευτεί ειδικά για τα εγκλήματα μίσους και το οποίο έχει ως αποστολή του να διασφαλίσει ότι υπάρχει εκπαιδευμένο προσωπικό σε κάθε επίπεδο ζώνης/τμήματος. Επιπλέον, από το 2014, έχουν διοριστεί *référents* υποδοχής (αξιωματικοί ή ανώτεροι αξιωματικοί), οι οποίοι λειτουργούν ως σημεία επαφής για τις υποθέσεις που αφορούν ρατσισμό, αντισημιτισμό ή διακρίσεις.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα στην Ελλάδα, την Ισπανία, τη Μάλτα, τη Σλοβακία και την Τσεχία, υπάρχουν εξειδικευμένες μονάδες εγκλημάτων μίσους σε κεντρικό επίπεδο που είναι επιφορτισμένες με τη βελτίωση της ανταπόκρισης της αστυνομίας στα εγκλήματα μίσους.

Το 2019 η κυβέρνηση της Μάλτας δημιούργησε τη μονάδα εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους, η οποία παρέχει δωρεάν νομική και θεραπευτική βοήθεια στα θύματα εγκλημάτων μίσους⁵⁴. Στις Κάτω Χώρες, έπειτα από χρόνια αξιοποίησης των εξειδικευμένων γνώσεων στα εγκλήματα μίσους στο πλαίσιο έργων, η αστυνομία βρίσκεται στη διαδικασία δημιουργίας ενός κέντρου εμπειρογνωμοσύνης για τη μη εισαγωγή διακρίσεων και τα εγκλήματα μίσους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΕΙΔΙΚΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΜΙΣΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ, ΑΝΑ ΧΩΡΑ^α

	Ειδικοί αξιωματικοί για τα εγκλήματα μίσους	Μονάδα εγκλημάτων μίσους
AT	Όχι	Όχι
BE	Ναι – σε κάθε ζώνη αστυνόμευσης και στην υπηρεσία πρώτης γραμμής της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας	Όχι
BG	Όχι	Όχι
CY	Όχι	Ναι – το Γραφείο Καταπολέμησης των Διακρίσεων στο Αρχηγείο της Αστυνομίας υποστηρίζει και παρέχει συμβουλές σε ερευνητές σε όλη την Κύπρο
CZ	Όχι	Ναι – μία μονάδα στην πρωτεύουσα
DE	Ναι – διαφέρει σε κάθε Land	Όχι
DK	Όχι	Όχι
EE	Όχι	Όχι
EL	Ναι – 68 εξειδικευμένοι αστυνομικοί σε όλη τη χώρα	Ναι – σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη
ES	Ναι – 100 αξιωματικοί σύνδεσμοι, επιφορτισμένοι κυρίως με την ενίσχυση της συνεργασίας με τις τοπικές ΟΚΠ	Ναι – μία μονάδα στην πρωτεύουσα, καθώς και σε άλλες μεγάλες πόλεις της Ισπανίας
FI	Ναι	Όχι
FR	Ναι ^β	Όχι
HR	Ναι – σε κάθε αστυνομική διοίκηση υπάρχουν εξειδικευμένοι αστυνομικοί για την πρόληψη και την καταστολή της τρομοκρατίας, του εξτρεμισμού και των εγκλημάτων μίσους	Όχι
HU	Ναι – σε κάθε αστυνομικό τμήμα, διορίζεται ένας μέντορας ο οποίος διευκολύνει τον εντοπισμό εγκλημάτων μίσους	Ναι
IE	Ναι – 384 αξιωματικοί σύνδεσμοι για τη διαφορετικότητα	Ναι – Εθνική Μονάδα Διαφορετικότητας και Ένταξης της Garda
IT	Ναι	Ναι
LT	Όχι	Όχι
LV	Όχι	Όχι
MT	Όχι	Ναι – μία μονάδα στην πρωτεύουσα
NL	Αξιωματικοί σύνδεσμοι για την κοινότητα ΛΟΑΤΙ (δίκτυο Pink in Blue) και την εβραϊκή κοινότητα (Εβραϊκό Αστυνομικό Δίκτυο)	Ναι
PL	Όχι	Όχι
PT	Όχι	Όχι
RO	Όχι	Όχι
SE	Ναι – ειδικές ανακριτικές μονάδες στη Στοκχόλμη, το Γκέτεμποργκ και το Μάλμε, και εντεταλμένοι αξιωματικοί στις άλλες περιοχές	Όχι
SI	Ναι	Όχι
SK	Ναι – 72 αξιωματικοί (οι οποίοι έχουν τη βάση τους σε εννέα μονάδες σε τέσσερις γεωγραφικές περιοχές: πρωτεύουσα, δυτική, κεντρική, ανατολική)	Ναι – μία μονάδα στην πρωτεύουσα, συν τρεις σε όλη τη χώρα (δυτική, κεντρική, ανατολική)
UK	Ναι	Όχι

Πηγή: FRA, 2020

▲ Σημειώσεις:

^α Δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες από το Λουξεμβούργο. Το Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνεται, διότι ήταν ακόμη κράτος μέλος της ΕΕ κατά τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων.

^β Μέχρι το 2018 είχαν εκπαιδευτεί 122 αξιωματικοί. Στόχος είναι η δημιουργία ενός δικτύου 350 εξειδικευμένων αξιωματικών σε όλη τη χώρα.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Facing Facts: ειδικά σχεδιασμένες συνεδρίες κατάρτισης

Το έργο Facing Facts, το οποίο συντονίζει η ΜΚΟ CEJI – A Jewish Contribution to an Inclusive Europe, παρέχει μια μοναδική διαδικτυακή πλατφόρμα εκμάθησης σε ολόκληρη την ΕΕ, η οποία είναι αφιερωμένη στη βελτίωση της ικανότητας των επαγγελματιών επιβολής του νόμου, της ποινικής δικαιοσύνης και της υποστήριξης θυμάτων να εντοπίζουν, να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν τα εγκλήματα μίσους και τη ρητορική μίσους.

Τα μαθήματα που προσφέρει, τα οποία βασίζονται σε έρευνες, δίνουν πρωτίστως έμφαση στην ανάπτυξη των απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων για την πολιτισμικά ευαίσθητη αλληλεπίδραση με τα θύματα και τις κοινότητες, τη βελτίωση της υποβολής καταγγελιών και τη διασφάλιση της υποστήριξης.

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στον [ιστότοπο του έργου Facing Facts](#).

3.3.3 Εκπαίδευση αστυνομικών: ανάπτυξη ικανοτήτων

Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι η αστυνομία, οι εισαγγελείς, το δικαστικό προσωπικό και οι δικαστές, καθώς και το προσωπικό των υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων και των υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης, λαμβάνουν αρχική και συνεχή εκπαίδευση «προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν ως προς τις ανάγκες των θυμάτων και να μπορούν να αντιμετωπίζουν τα θύματα με αμεροληψία, σεβασμό και επαγγελματισμό»⁵⁵. Η αιτιολογική σκέψη 63 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων τονίζει ότι «οι επαγγελματίες του κλάδου οι οποίοι ως επί το πλείστον δέχονται καταγγελίες σχετικά με αξιόποινες πράξεις από μέρους των θυμάτων θα πρέπει να εκπαιδεύονται καταλλήλως για να διευκολύνουν την υποβολή καταγγελιών εγκλημάτων».

Επιπλέον, τα μέσα πολιτικής της ΕΕ απαιτούν επανειλημμένα ολοκληρωμένη εκπαίδευση των εκπροσώπων επιβολής του νόμου και τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ προσφέρουν υποστήριξη για εθνικές πρωτοβουλίες κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων⁵⁶.

Διεθνείς φορείς παρακολούθησης όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) και η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) έχουν επίσης τονίσει επανειλημμένα την ανάγκη βελτίωσης της κατάρτισης για τα εγκλήματα μίσους σε εθνικό επίπεδο⁵⁷. Επιπλέον, η ομάδα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση στα εγκλήματα μίσους και την ανάπτυξη ικανοτήτων για την επιβολή του νόμου σε εθνικό επίπεδο, με τη διευκόλυνση του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου (CEPOL), στο πλαίσιο της ομάδας υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας, στοχεύει στην εφαρμογή των βασικών κατευθυντήριων αρχών για την παροχή επιτόπιας κατάρτισης στον τομέα των εγκλημάτων μίσους.

Στο πλαίσιο αυτής της αποστολής, η ομάδα εργασίας ολοκληρώνει μια χαρτογράφηση των υφιστάμενων δραστηριοτήτων κατάρτισης στον τομέα των εγκλημάτων μίσους για τις αρχές επιβολής του νόμου και ποινικής δικαιοσύνης που πραγματοποιούνται στα κράτη μέλη της ΕΕ. Τα αποτελέσματα αναμένονται το 2021, αλλά τα προκαταρκτικά ευρήματα αποκάλυψαν ότι στα περισσότερα κράτη μέλη, η κατάρτιση των αρχών επιβολής του νόμου και ποινικής δικαιοσύνης όσον αφορά τα εγκλήματα μίσους πραγματοποιείται σε περιορισμένη και ad hoc βάση. Διαπιστώθηκαν κενά κυρίως σε σχέση με την αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης, τη συστηματική συνεργασία με φορείς της κοινωνίας των πολιτών και την παρακολούθηση και αξιολόγηση του μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου αντίκτυπου και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων κατάρτισης⁵⁸.

Συνολικά, τα στοιχεία από την ομάδα εργασίας του FRA για τα εγκλήματα μίσους δείχνουν επίσης ότι αρχική και περαιτέρω κατάρτιση σχετικά με τα εγκλήματα μίσους δεν παρέχεται συστηματικά στην ΕΕ. Τα ευρήματα αυτά δείχνουν περιορισμένη πρόοδο από την έκθεση του FRA του 2014 σχετικά με την έκταση και τη φύση της υποστήριξης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, η οποία διαπίστωσε ότι η προσέγγιση των κρατών μελών στην κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της ειδικής κατάρτισης, όπως αυτή που σχετίζεται με τα εγκλήματα μίσους, ήταν «σπανίως συστηματική»⁵⁹. Πιο συγκεκριμένα, τα ευρήματα της ομάδας εργασίας υποδηλώνουν ότι η υφιστάμενη κατάρτιση σπανίως απευθύνεται σε αξιωματικούς πρώτης γραμμής, αξιωματικούς που χειρίζονται κλήσεις και αξιωματικούς που ανταποκρίνονται πρώτοι.

Ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν, ωστόσο, ότι καταβάλλονται προσπάθειες για την κατάρτιση του σχετικού προσωπικού σχετικά με την ευαισθητοποίηση, τον εντοπισμό και τους εξειδικευμένους τρόπους αντίδρασης στα εγκλήματα μίσους. Για παράδειγμα, στη Φινλανδία, εκτός από τη συμπερίληψη των εγκλημάτων μίσους στο γενικό πρόγραμμα σπουδών της αστυνομίας, διοργανώνεται ειδικό πρόγραμμα κατάρτισης κάθε χρόνο. Στην Ιταλία, η OSCAD έχει παράσχει κατάρτιση από το 2012 σε περισσότερους από 11 000 αστυνομικούς δια ζώσης και σε 11 000 ακόμα αξιωματικούς μέσω διαδικτυακών θεματικών ενοτήτων σε συνεργασία με τον εθνικό φορέα ισότητας και τις ΟΚΠ⁶⁰.

Ο Γάλλος εκπρόσωπος στην ομάδα εργασίας ανέφερε ότι, στο πλαίσιο του εθνικού σχεδίου της Γαλλίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και του αντισημιτισμού, η Διυπουργική Αντιπροσωπεία για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού, του Αντισημιτισμού και του Μίσους κατά των ΛΟΑΤ είχε εγκρίνει τη δημιουργία και την κατάρτιση ενός δικτύου ειδικών, στο οποίο περιλαμβάνονταν ανακριτές και δικαστές. Ο Πορτογάλος εκπρόσωπος ανέφερε ότι παρέχεται στους επιθεωρητές της υπηρεσίας εγκληματολογικών ερευνών κατάρτιση όσον αφορά τα εγκλήματα μίσους με επίκεντρο τα θύματα στο πλαίσιο του έργου «Hate No More»⁶¹.

3.3.4 Δομημένη συνεργασία εντός και εκτός των θεσμικών ορίων

Η ενθάρρυνση και η βελτίωση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους απαιτεί συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων δημόσιων αρχών (φορείς επιβολής του νόμου, φορείς ισότητας και τοπικές αρχές) και μέσω συνεργασιών και μηχανισμών δομημένης συνεργασίας με ΟΚΠ και οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες παραπομπής των θυμάτων, βλ. **τμήμα 3.2.4**).

Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων ζητεί από τα κράτη μέλη «να ενθαρρύνουν και να συνεργάζονται στενά με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών» και υπογραμμίζει ότι «για να αντιμετωπίζονται τα θύματα εγκληματικών πράξεων με την κατάλληλη βοήθεια και για να λαμβάνουν την κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να εργάζονται με συντονισμένο τρόπο»⁶². Στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020–2025, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιορίζει τη συνεργασία και τον συντονισμό ως μία από τις πέντε βασικές προτεραιότητες και καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν μια συντονισμένη και οριζόντια προσέγγιση για τα δικαιώματα των θυμάτων, διορίζοντας, ενδεχομένως, έναν εθνικό φορέα συντονισμού για τα δικαιώματα των θυμάτων⁶³.

Οι διεθνείς οργανισμοί, που είναι αρμόδιοι για τις συνθήκες και για την παρακολούθηση, καλούν επίσης τα κράτη να ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ της αστυνομίας και των πληττόμενων κοινοτήτων, για παράδειγμα με τη διεξαγωγή τακτικών επίσημων και άτυπων διαλόγων, και θεωρούν ότι αυτό αποτελεί ένα πρακτικό μέσο αντιμετώπισης της ανεπαρκούς υποβολής καταγγελιών⁶⁴.

Οποιαδήποτε δομημένη συνεργασία απαιτεί θεσμοθετημένη συμφωνία. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω ανταλλαγής επιστολών προθέσεων ή πιο επίσημων συμφωνιών, όπως μνημόνια συμφωνίας, για τη διενέργεια τακτικών συναντήσεων, εφαρμογής επίσημων μηχανισμών παραπομπής μεταξύ των υπηρεσιών και την ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών⁶⁵. Αυτές οι πιο επίσημες συμφωνίες ωφελούν όλους τους εμπλεκόμενους φορείς διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα και την κανονικότητα των ανταλλαγών πληροφοριών και, συνεπώς, συμβάλλουν στην οικοδόμηση ενός σταθερού πλαισίου για τη διασφάλιση της ασφάλειας, της υποστήριξης και της δικαιοσύνης για τα θύματα.

Η ομάδα εργασίας για τα εγκλήματα μίσους παρείχε στοιχεία σχετικά με τις μορφές συνεργασίας με τοπικές αρχές, φορείς ισότητας⁶⁶, ΟΚΠ και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Λιθουανία, η Σλοβακία και η Ισπανία, υπάρχουν δομημένες μορφές συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, των αρμόδιων υπουργείων και των ΟΚΠ, και, στην περίπτωση της Λιθουανίας, επίσης με τον εθνικό φορέα ισότητας.

Το εθνικό γραφείο για τα εγκλήματα μίσους του ισπανικού Υπουργείου Εσωτερικών, για παράδειγμα, αποτελεί μέρος μιας διοργανικής συμφωνίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, της φοβίας για τους ΛΟΑΤΙ και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας στην οποία συμμετέχουν άλλα υπουργεία και ΟΚΠ. Εκτός από τις γενικές συνελεύσεις, υπάρχουν τρεις υποομάδες που ασχολούνται με την εκπαίδευση, την καταγραφή δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους και τις τάσεις στις δικαστικές αποφάσεις που σχετίζονται με εγκλήματα μίσους.

Παρόμοια ομάδα εργασίας για την πρόληψη των εγκλημάτων μίσους υπάρχει στη Λιθουανία και συνέρχεται κάθε τρεις μήνες⁶⁷. Η ομάδα εργασίας υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών και συγκεντρώνει εκπροσώπους των δομών επιβολής του νόμου, του Γραφείου Ίσων Ευκαιριών (εθνικός φορέας ισότητας) και της κοινωνίας των πολιτών.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Επίλυση προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο

Στη **Φινλανδία**, εάν μια ανώνυμη καταγγελία είναι αρκετά συγκεκριμένη ώστε να μπορούμε να συμπεράνουμε ότι έχει διαπραχθεί ένα έγκλημα, η αστυνομία θα ξεκινήσει έρευνα. Εάν η καταγγελία περιλαμβάνει πληροφορίες για τη γεωγραφική περιοχή ή τις περιοχές όπου παρουσιάστηκε το πρόβλημα, η προσοχή της αστυνομίας επικεντρώνεται στην περιοχή αυτή.

Η αστυνομία μπορεί να χρησιμοποιήσει την προσέγγιση της «τοπικής επίλυσης προβλημάτων», ένα μοντέλο στο οποίο η αστυνομία συνεργάζεται με διάφορους φορείς για την επίλυση προβλημάτων δημόσιας ασφάλειας σε τοπικό επίπεδο. Στους τοπικούς φορείς περιλαμβάνονται δημόσιες αρχές, ΟΚΠ και κοινότητες. Οι εργασίες μπορεί να επικεντρώνονται σε μικρές περιοχές (π.χ. ένα εμπορικό κέντρο) και στόχος είναι να λυθούν τα προβλήματα μέσω προσαρμοσμένων μέτρων που λαμβάνονται από κοινού από τα μέρη. Πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τις πρακτικές λειτουργίας ο ένας του άλλου και να εμπιστεύονται ο ένας τον άλλον.

Μια τέτοια προσέγγιση είναι δυνατή εάν η αστυνομία έχει δημιουργήσει αποτελεσματικά δίκτυα συνεργασίας και κανάλια επικοινωνίας για την επίλυση προβλημάτων μέσω των οποίων μπορεί να λάβει έγκαιρα πληροφορίες για τα αναδυόμενα προβλήματα.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Finland's Strategy on Preventive Police Work 2019–2023*.

«[Οι φορείς ισότητας] θα πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε άλλους φορείς που έχουν εντολή να τους προστατεύουν, όπως η αστυνομία [και] οι εισαγγελικές υπηρεσίες [...]. Μαζί με αυτούς τους θεσμούς, οι φορείς ισότητας θα πρέπει να αναλύσουν τις βαθύτερες αιτίες της ανεπαρκούς καταγγελίας περιστατικών διακρίσεων και μισαλλοδοξίας και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα περιστατικά διακρίσεων και μισαλλοδοξίας καταγγέλλονται συστηματικά στους αρμόδιους φορείς».

ECRI, General Policy Recommendation No. 2 revised on equality bodies to combat racism and intolerance at national level, παράγραφος 58

Στη Σλοβακία, υπάρχει μια ειδική επιτροπή για την πρόληψη και την εξάλειψη του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας, η οποία απαρτίζεται από κυβερνητικούς εκπροσώπους και έξι ΟΚΠ και συνέρχεται δύο φορές τον χρόνο. Εκτός από το να λειτουργεί ως πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών, η επιτροπή αυτή έχει επίσης εντολή να παρέχει συστάσεις στο Υπουργικό Συμβούλιο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τις Εθνικές Μειονότητες και την Ισότητα των Φύλων, τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εσωτερικών και είναι αρμόδια, σε ευρύτερη συνεργασία με ΟΚΠ, για την προετοιμασία του εθνικού πλαισίου για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και του εξτρεμισμού.

Ορισμένα μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους (π.χ. από τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Σουηδία και την Τσεχία) ανέφεραν ότι δεν υπάρχει δομημένη συνεργασία με κανέναν από αυτούς τους φορείς. Αυτό δεν σημαίνει ωστόσο ότι δεν υπάρχει καμία μορφή συνεργασίας. Για παράδειγμα, η σουηδική αστυνομία ανέφερε ότι ενημερώνει και ανταλλάσσει στοιχεία σύμφωνα με τους κανόνες προστασίας δεδομένων με όλους τους σχετικούς φορείς.

Αστυνομική συνεργασία με τοπικές αρχές

Μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους από πέντε κράτη μέλη της ΕΕ – Βουλγαρία, Γαλλία, Εσθονία, Λετονία και Σουηδία— ανέφεραν ότι υπάρχουν μνημόνια συμφωνίας με τοπικές αρχές. Το ένα τρίτο των μελών της ομάδας εργασίας ανέφερε ότι πραγματοποιούνται συναντήσεις, είτε τακτικές είτε ad hoc. Για παράδειγμα, στην Τσεχία δεν υπάρχουν οργανωμένα μέσα συνεργασίας σε εθνικό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων φορέων, αλλά η συνεργασία πραγματοποιείται σε τοπικό επίπεδο μεταξύ της αστυνομίας και των τοπικών αρχών και σε ορισμένες περιπτώσεις με ΜΚΟ.

Στην Κροατία, η αστυνομία ανέφερε, σε περισσότερα από 200 τοπικά και περιφερειακά συμβούλια πρόληψης, οι τοπικές ή περιφερειακές αστυνομικές δυνάμεις συσκέπτονται με τοπικές κυβερνήσεις, θρησκευτικές ομάδες, πολιτιστικές ομάδες, σχολεία και άλλες τοπικές αρχές σε τακτική βάση για να συζητήσουν διάφορα θέματα, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων μίσους.

Στην Ιταλία, ορισμένα αστυνομικά τμήματα έχουν δημιουργήσει γραφεία υποστήριξης των θυμάτων, υποστηριζόμενα από μνημόνια συμφωνίας που έχουν υπογράψει η τοπική αστυνομία, τοπικές αρχές, δικαστικές αρχές και ΟΚΠ ⁶⁸. Παραδείγματα προοπτικών σημαντικής συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, αναφέρθηκαν επίσης από τον Βέλγο εκπρόσωπο ⁶⁹.

Αστυνομική συνεργασία με φορείς ισότητας

Οι φορείς ισότητας είναι θεσμοθετημένες δημόσιες αρχές που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν πιο σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους και στην ενθάρρυνση της υποβολής καταγγελιών (βλ. **τμήμα 3.1.1**, «Σχετικά με τους φορείς ισότητας» και **τμήμα 3.2.4** σχετικά με τις παραπομπές) ⁷⁰. Η ενίσχυση της στενότερης συνεργασίας μεταξύ της αστυνομίας και των φορέων ισότητας θα μπορούσε να βελτιώσει την προστασία των θυμάτων βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων. Αυτό είναι το πιο σημαντικό όσον αφορά την τυποποίηση των παραπομπών μεταξύ των δύο αρχών, όπως διερευνάται στο **τμήμα 3.2.4**.

Η διοργανική συνεργασία θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνει δραστηριότητες που σχετίζονται με την ευαισθητοποίηση —για τα δικαιώματα, τους διαθέσιμους μηχανισμούς καταγγελιών και τις υπηρεσίες υποστήριξης— μεταξύ των ατόμων που κινδυνεύουν από διακρίσεις και θυματοποίησης λόγω προκαταλήψεων και του γενικού πληθυσμού, καθώς και την κατάρτιση των αρχών επιβολής του νόμου.

Μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους ανέφεραν διάφορες μορφές συνεργασίας με φορείς ισότητας –όπως τακτικές συναντήσεις και συσκέψεις σχετικά με περιστατικά, ανταλλαγή δεδομένων και παραπομπές– ωστόσο λίγες κοινές πρακτικές αφορούσαν οργανωμένες μορφές συνεργασίας.

Ορισμένα μέλη της ομάδας εργασίας ανέφεραν ότι φορείς ισότητας συμμετείχαν σε δραστηριότητες κατάρτισης της αστυνομίας (Βέλγιο, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος και Ρουμανία). Άλλα αναφέρθηκαν σε ετήσιες συναντήσεις που διεξήχθησαν για τα εγκλήματα μίσους μεταξύ της αστυνομίας, των φορέων ισότητας και ΟΚΠ (Δανία, Ιρλανδία).

Στις Κάτω Χώρες, για παράδειγμα, περιφερειακές συναντήσεις μεταξύ του τοπικού ADV, της εισαγγελίας και της αστυνομίας πραγματοποιούνται κάθε δύο ή τρεις μήνες για να συζητηθούν σχετικές υποθέσεις. Σε στρατηγικό επίπεδο, οι εταίροι αυτοί συσκέπτονται δύο φορές τον χρόνο. Το συνολικό έργο και ο αριθμός των υποθέσεων παρουσιάζονται σε μια ετήσια διυπηρεσιακή έκθεση. Η συνεργασία αυτή υποστηρίζεται από ένα επίσημο μνημόνιο συμφωνίας.

Στο Βέλγιο και την Ιταλία, η αστυνομία και οι εθνικοί φορείς ισότητας έχουν επισημοποιήσει τη συνεργασία τους. Στο Βέλγιο, η κοινή εγκύκλιος αριθ. 13/2013 του Υπουργού Δικαιοσύνης, του Υπουργού Εσωτερικών και του Σώματος των Εισαγγελέων ενώπιον των Εφετείων, σχετικά με τη διερεύνηση και τη δίωξη εγκλημάτων λόγω διακρίσεων και μίσους απαιτεί τη διοργάνωση ετήσιας γενικής συνεδρίασης, καθώς και περιοδικών συναντήσεων που αφορούν συγκεκριμένα έργα, όπως η αξιολόγηση της εφαρμογής της κοινής εγκυκλίου ή η προετοιμασία νέων προγραμμάτων κατάρτισης για δικαστικούς υπαλλήλους και άλλους ⁷¹.

Στην Ιταλία, η OSCAD και η UNAR υπέγραψαν το 2011 συμφωνία σχετικά με την κοινή χρήση δεδομένων, την κατάρτιση για τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και τις παραπομπές μεταξύ των δύο φορέων (βλ. τμήμα 3.2.4 σχετικά με τις παραπομπές).

Αστυνομική συνεργασία με τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 1, ενώ στην οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων προβλέπεται η άμεση υποχρέωση της αστυνομίας και άλλων δημόσιων φορέων να παραπέμπουν τα θύματα εγκλημάτων μίσους σε εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων και να αναπτύσσουν δομημένη συνεργασία μαζί τους, υπάρχουν ελάχιστα στοιχεία ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για τη διασφάλιση της τήρησης αυτών των υποχρεώσεων.

Περίπου τα μισά από τα μέλη της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους ανέφεραν ότι οι επαγγελματίες επιβολής του νόμου έρχονται σε επαφή με υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Λίγο περισσότεροι από το ένα τρίτο ανέφεραν ότι πραγματοποιούνται πιο συστηματικές και τακτικές συναντήσεις με τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων.

Τα παραδείγματα συγκεκριμένων μέτρων που ελήφθησαν για τη διασφάλιση της δομημένης συνεργασίας μεταξύ της αστυνομίας και των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων ήταν ωστόσο περιορισμένα. Στη Φινλανδία, την Πορτογαλία και τη Σουηδία, υπάρχουν συμφωνίες με υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, ενώ η δανική υπηρεσία υποστήριξης θυμάτων *Offerrådgivningen* υποστηρίζεται απευθείας από τη δανική αστυνομία.

Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων λειτουργούν είτε εντός των αστυνομικών τμημάτων είτε κοντά σε αυτά, γεγονός που διευκολύνει τις παραπομπές. Τέτοια μοντέλα εφαρμόζονται στο Βέλγιο, τη Γαλλία, την Εσθονία, τις Κάτω Χώρες, τη Σουηδία και τη Φινλανδία ⁷².

Συνεργασία της αστυνομίας με εμπειρογνώμονες από την κοινωνία των πολιτών

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Η αστυνομία και οι υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων ενώνουν τις προσπάθειές τους για να αυξηθεί η υποβολή καταγγελιών

Στη **Σουηδία**, η αστυνομία και η υπηρεσία Victim Support Sweden ανέλαβαν από κοινού ένα έργο για την αντιμετώπιση της ανεπαρκούς υποβολής καταγγελιών για εγκλήματα μίσους. Το έργο περιλάμβανε τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με εμπειρίες θυματοποίησης με σκοπό τον καλύτερο σχεδιασμό περαιτέρω δραστηριοτήτων από την αρχή, περιφερειακών συνεδρίων για την ενίσχυση της συνεργασίας των τοπικών αστυνομικών αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης των θυμάτων και εκστρατειών ενημέρωσης στα μέσα ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης με αποδέκτες πάνω από 1,7 εκατομμύριο χρήστες. Ένας βασικός παράγοντας επιτυχίας του έργου αυτού ήταν η σύσταση μιας ομάδας συντονισμού αποτελούμενης και από τις δύο υπηρεσίες, της οποίας τα μέλη πραγματοποιούσαν τακτικές συσκέψεις.

Η Victim Support **Finland** είναι ένας φορέας της κοινωνίας των πολιτών, με εγγυημένη κρατική χρηματοδότηση*. Είναι ο μόνος εθνικός φορέας υποστήριξης θυμάτων και ειδικεύεται στην αντιμετώπιση των θυμάτων εγκλημάτων μίσους και τον τρόπο καταγγελίας τους στον ιστότοπό της που είναι διαθέσιμος σε 11 γλώσσες και σε ηχητική μορφή. Η φινλανδική αστυνομία και η Victim Support Finland έχουν δημιουργήσει από κοινού ένα φυλλάδιο με στόχο την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα εγκλήματα μίσους και την ενθάρρυνση της υποβολής καταγγελιών στην αστυνομία**.

* Φινλανδία, Υπουργείο Δικαιοσύνης, **Ministeri Häkkänen: Rikosuhrapäivystysten rahoitus vakiinnutetaan (δελτίο τύπου)**, 22 Δεκεμβρίου 2017. Η χρηματοδότηση θα εξακολουθήσει έως το 2027 με ετήσιο ποσό περίπου 4 εκατομμύρια EUR (3,95 εκατομμύρια EUR το 2018) και έχει ως στόχο να διασφαλίσει τη συνέχιση της παροχής υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων εγκληματικών πράξεων σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων. Δείτε τον ιστότοπο **Economy of Victim Support Finland** και άλλες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του οργανισμού.

** Βλ. φυλλάδιο σχετικά με τα εγκλήματα μίσους που παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα ανθρωπίνια δικαιώματα (**Hate crimes violate fundamental rights and human rights**).

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την **ιστοσελίδα της Victim Support Sweden σχετικά με το έργο**, την **ιστοσελίδα της Victim Support Finland για τα εγκλήματα μίσους** και τον **ιστότοπο του έργου Facts Against Hate** του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Φινλανδίας.

Η ΕΕ τονίζει ότι εάν η κοινωνία των πολιτών βρίσκεται σε επαγρύπνηση, είναι χειραφετημένη και δυναμική, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην έμπρακτη άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, στην ευαισθητοποίηση και στην υποστήριξη των κατόχων των δικαιωμάτων αυτών⁷³. Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων καλεί τα κράτη μέλη να συνεργαστούν στενά με την κοινωνία των πολιτών σε εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, καθώς και στην παρακολούθηση και αξιολόγηση του αντίκτυπου των μέτρων για την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων⁷⁴. Στις αιτιολογικές σκέψεις της, η οδηγία επισημαίνει επίσης τον ρόλο των ΟΚΠ στην ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της υποβολής καταγγελιών⁷⁵.

Επιπλέον, η στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων υπογραμμίζει ότι η παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης στα πιο ευάλωτα θύματα απαιτεί δομημένη και «στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών, των σχετικών οργανώσεων και των εθνοτικών, θρησκευτικών και άλλων μειονοτικών κοινοτήτων»⁷⁶.

Η πλειονότητα των μελών της ομάδας εργασίας για τα εγκλήματα μίσους ανέφερε ότι οι επαγγελματίες επιβολής του νόμου πραγματοποιούν τακτικές συναντήσεις και συναντήσεις σχετικά με περιστατικά με ΟΚΠ και, σε ορισμένες περιπτώσεις, συνεργάζονται για θέματα παραπομπών και για την ανταλλαγή δεδομένων όσον αφορά ανώνυμα περιστατικά.

Υπήρξαν, ωστόσο, μερικά συγκεκριμένα παραδείγματα πιο δομημένων προσπαθειών. Στην Κύπρο, έχει υπογραφεί συμφωνία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και 14 ΜΚΟ σχετικά με την υποβολή καταγγελιών, την ανταλλαγή πληροφοριών και τις παραπομπές. Στην Ουγγαρία, η εθνική αστυνομία συσκέπτεται τακτικά με την ομάδα εργασίας κατά των εγκλημάτων μίσους, η οποία ιδρύθηκε το 2012 από πέντε ΜΚΟ⁷⁷. Στη Φινλανδία, η συνεργασία δεν ρυθμίζεται από κοινή συμφωνία, αλλά η συνεργασία πραγματοποιείται τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο και αποτελεί ειδική απαίτηση της εθνικής στρατηγικής για την προληπτική αστυνομική εργασία⁷⁸.

Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν τονίσει τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ αστυνομίας και κοινοτήτων ⁷⁹. Επιπλέον, τα Ηνωμένα Έθνη και ο ΟΑΣΕ έχουν εκπονήσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την κοινοτική αστυνόμευση ⁸⁰. Η CERD συνέστησε τον τακτικό διάλογο ως μέσο καίριας σημασίας για την ενίσχυση της «εμπιστοσύνης των κοινοτήτων στις αρχές επιβολής του νόμου, με σκοπό την αύξηση του ποσοστού υποβολής καταγγελιών στην αστυνομία» ⁸¹. Η ECRI ζήτησε επίσης να δημιουργηθούν τόσο επίσημες όσο και ανεπίσημες δομές διαλόγου μεταξύ της αστυνομίας και των μειονοτικών κοινοτήτων και έχει τονίσει τη σημασία που έχει η άμεση συμμετοχή της κοινότητας προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανεπαρκής υποβολή καταγγελιών στις συστάσεις της για τη χώρα ⁸².

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Κοινοτική αστυνόμευση: πρακτικές και πόροι

Η γραμματεία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος και η CEPOL έχουν αναπτύξει μια εργαλειοθήκη που βοηθά τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες, ιδίως τους αρχηγούς της αστυνομίας και τα ανώτερα στελέχη των αστυνομικών οργανώσεων, να υλοποιήσουν μια επιτυχημένη στρατηγική αστυνόμευσης με γνώμονα την κοινότητα στην ΕΕ.

Το εργαλείο υπογραμμίζει τη σημασία της προληπτικής και τακτικής επικοινωνίας, καθώς και της συνεργασίας και των συμπράξεων σε τοπικό επίπεδο ως βασικές αρχές για την αστυνόμευση με γνώμονα την κοινότητα. Παρέχει επίσης πληροφορίες για μια σειρά ορθών πρακτικών από όλη την ΕΕ.

*Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την εργαλειοθήκη, **Community-oriented policing in the European Union today** και τους περαιτέρω πόρους για την αστυνόμευση με γνώμονα την κοινότητα που διατίθενται από το **Κέντρο Γνώσεων του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος**.*

Τελικές σημειώσεις

- 1 Βλ. τις κατευθυντήριες αρχές που εγκρίθηκαν από την Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας – *Improving the recording of hate crime by law enforcement authorities. Ensuring justice, protection and support for victims of hate crime and hate speech* και *Hate crime training for law enforcement and criminal justice authorities*, καθώς και τις κατευθυντήριες γραμμές και τις συστάσεις του ΟΗΕ (ιδίως της CERD), της ECRI και του ΟΑΣΕ/ODIHR.
- 2 Βλ. κεφάλαιο 2, «Ισότητα και μη εισαγωγή διακρίσεων», το κεφάλαιο 3, «Ρατσισμός, Ξενοφοβία και συναφείς μορφές μισαλλοδοξίας» και το κεφάλαιο 4, «Ένταξη και ισότητα των Ρομά», στην έκδοση του FRA (2020) *Fundamental rights report 2020*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 3 European Network of Equality Bodies (Equinet) (2020), «*The other pandemic: Systemic racism and its consequences*», 8 Ιουνίου 2020, ΟΗΕ, *World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance – Declaration*, 2001· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας (2018), *Afrophobia: Acknowledging and understanding the challenges to ensure effective responses*, Βρυξέλλες, Νοέμβριος 2018· **Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Ιουνίου 2020 σχετικά με τις αντιρατσιστικές διαμαρτυρίες μετά τον θάνατο του Τζορτζ Φλόιντ**.
- 4 Ευρωβαρόμετρο (2019), *Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 493*, σ. 5. Σημειώνεται ότι, σε σύγκριση με το 2015, το ποσοστό των ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι οι διακρίσεις είναι ευρέως διαδεδομένες έχει μειωθεί. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση ανάλογα με την ομάδα που υφίσταται διακρίσεις και μεταξύ των κρατών μελών.
- 5 Σημειώνεται ότι τα αποτελέσματα διαφέρουν ανά κράτος μέλος. Βλ. FRA (2020), *What do fundamental rights mean for people in the EU? – Fundamental Rights Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 6 FRA (2021), *Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 7 FRA (2011), *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά των διακρίσεων*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, κεφάλαιο 2.
- 8 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 1· Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (1996), *Σύσταση γενικής πολιτικής αριθ. 1 σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 4 Οκτωβρίου 1996, σ. 5.
- 9 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Μια Ένωση Ισότητας: Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025*, COM(2020) 565 final, Βρυξέλλες, 18 Σεπτεμβρίου 2020, σ. 7-8 και 13.
- 10 Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2007), *General Policy Recommendation No. 11 on combating racism and racial discrimination in policing*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 29 Ιουνίου 2007· ΟΗΕ, CERD (2005), *Γενική σύσταση αριθ. 31 για την πρόληψη των φυλετικών διακρίσεων κατά την απονομή της δικαιοσύνης και τη λειτουργία του ποινικού δικαστικού συστήματος*, 2005.
- 11 Βλ. επίσης FRA (2021), *Fundamental Rights Report 2021*, κεφάλαιο 4, «Ρατσισμός, Ξενοφοβία και συναφείς εκδηλώσεις μισαλλοδοξίας».
- 12 ΟΗΕ, CERD (2005), *Γενική σύσταση αριθ. 31 για την πρόληψη των φυλετικών διακρίσεων κατά την απονομή της δικαιοσύνης και τη λειτουργία του ποινικού δικαστικού συστήματος*, 2005, σ. 3.
- 13 FRA (2018), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, 27-28.
- 14 FRA (2013), *Εκπαίδευση αστυνομικών σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων – Εγχειρίδιο για τους εκπαιδευτές της αστυνομίας*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, FRA (2018), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 12. FRA (2016), *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, κεφάλαιο 5. Βλ. επίσης FRA (2020), *Fundamental Rights Report 2020*, κεφάλαιο 3, «Ρατσισμός, Ξενοφοβία και συναφείς μορφές μισαλλοδοξίας».
- 15 FRA (2012), *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων· ΟΑΣΕ/ODIHR (2020), *Hate crime victims in the criminal justice system – A practical guide*, Βαρσοβία, ΟΑΣΕ/ODIHR, σ. 47-48. Βλ. επίσης Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2019), *Report on Romania (fifth monitoring cycle)*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 5 Ιουνίου 2019· ΗΠΑ, CERD (2017), *Concluding observations on the combined twentieth to twenty-second periodic reports of Bulgaria*, 31 Μαΐου 2017· ΟΗΕ, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2019), *Concluding observations on the fourth periodic report of Czechia*, 6 Δεκεμβρίου 2019· ΟΗΕ, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2019), *Concluding observations on the fourth periodic report of Estonia*, 18 Απριλίου 2019.
- 16 FRA (2012), *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων· FRA (2018), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων· ΟΑΣΕ/ODIHR (2020), *Hate crime victims in the criminal justice system – A practical guide*, Βαρσοβία, ΟΑΣΕ/ODIHR, σ. 47-48. Βλ. επίσης τις εργασίες της ομάδας υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας.
- 17 Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (1996), *Σύσταση γενικής πολιτικής αριθ. 1 για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 4 Οκτωβρίου 1996, σ. 6.
- 18 Fondation Roi Baudouin (2020), *Comment (mieux) aider les victimes de délits de haine à se reconstruire?*, Brussel, Fondation Roi Baudouin.
- 19 FRA (2021), *Crime, safety and victims' rights – Fundamental Rights Survey*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 91-98.
- 20 Η ECRI συνιστά «τη δημιουργία εναλλακτικών μηχανισμών για την ενθάρρυνση των θυμάτων να καταγγέλλουν τα εγκλήματα μίσους και τα περιστατικά ρητορικής μίσους, όπως [...] αποκλειστικές τηλεφωνικές γραμμές», Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2018), *Report on Malta (fifth monitoring cycle)*, Στρασβούργο, Συμβούλιο Ευρώπης, 15 Μαΐου 2018, παράγραφος 24. Βλ. επίσης Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2019), *Report on Ireland (fifth monitoring cycle)*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 4 Ιουνίου 2019, παράγραφος 46.
- 21 FRA (2016), *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 43.
- 22 Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, αιτιολογική σκέψη 63 («θα πρέπει να απαιτούνται μέτρα για την υποβολή καταγγελιών από μέρος τρίτων, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών») και οι βασικές κατευθυντήριες αρχές της ομάδας υψηλού επιπέδου. Βλ. επίσης, για παράδειγμα, Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2018), *Report on Malta (fifth monitoring cycle)*, Στρασβούργο, Συμβούλιο Ευρώπης, 15 Μαΐου 2018, παράγραφος 24 και Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2019), *Report on Ireland (fifth monitoring cycle)*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 4 Ιουνίου 2019, παράγραφος 46.
- 23 Perry, J. (2019), *Connecting on hate crime data in Europe*, Βρυξέλλες, CEJI – A Jewish Contribution to an Inclusive Europe.
- 24 Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Wong, K., Christmann, K., Rogerson, M. και Monk, N. (2019), «*Reality versus rhetoric: Assessing the efficacy of third hate crime reporting centres*», *International Review of Victimology*, τόμ. 26, αριθ. 1, σ. 79-95.
- 25 Οι δείκτες προκαταλήψεων είναι αντικειμενικά γεγονότα, περιστάσεις ή πρότυπα που συνδέονται με μια εγκληματική πράξη τα οποία, μόνα τους ή σε συνδυασμό με άλλους δείκτες, υποδηλώνουν ότι οι ενέργειες του δράστη υποκινήθηκαν εν όλω ή εν μέρει από μεροληψία, προκατάληψη ή εχθρότητα. Βλ. ΟΑΣΕ/ODIHR (2014), *Hate crime data-collection and monitoring mechanisms – A practical guide*, Βαρσοβία, ΟΑΣΕ/ODIHR.
- 26 Η παρούσα έκθεση εστιάζει στην υποβολή καταγγελιών από μέρος τρίτων για λογαριασμό του θύματος, όχι στα ιδρύματα ή την εκπροσώπηση των θυμάτων από τρίτους κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.
- 27 Φινλανδία, **Νόμος περί ποινικών ερευνών**, άρθρο 4.
- 28 Λιθουανία, **Συστάσεις για την έναρξη της προανάκρισης και της διαδικασίας καταχώρισής της**, οι οποίες εγκρίθηκαν με διάταγμα του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας.

- 29 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας (2017), *Ensuring justice, protection and support for victims of hate crime and hate speech*, Βρυξέλλες, Δεκέμβριος 2017, σ. 9.
- 30 Λετονία, *Κανονισμοί σχετικά με τις διαδικασίες καταγραφής των συμβάντων και τον χρόνο αντίδρασης της αστυνομίας*, άρθρα 3 και 6.5.
- 31 FRA (2018), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 32 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 28 και αιτιολογική σκέψη 64.
- 33 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας (2017), *Improving the recording of hate crime by law enforcement authorities: Key guiding principles*, Βρυξέλλες, Δεκέμβριος 2017.
- 34 Βλ., για παράδειγμα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ένωση ισότητας: Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025*, COM(2020) 698 final, Βρυξέλλες, 12 Νοεμβρίου 2020, σ. 11 και 13· και Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Μια Ένωση ισότητας— Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025*, COM(2020) 152 final, Βρυξέλλες, 5 Μαρτίου 2020, σ. 3 και 7.
- 35 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 8· Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *DG Justice guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*, Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2013, σ. 25.
- 36 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *DG Justice guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*, Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2013, σ. 24-25· Victim Support Europe και η Πορτογαλική Ένωση Υποστήριξης Θυμάτων (Associação Portuguesa de Apoio à Vítima) (2019), *Συγκεφαλαιωτική έκθεση VOICARE*, σ. 56.
- 37 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 8· Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *DG Justice guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*, Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2013, σ. 25.
- 38 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *DG Justice guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*, Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2013, σ. 28.
- 39 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, αιτιολογική σκέψη 64.
- 40 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *DG Justice guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*, Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 2013, σ. 27.
- 41 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου*, COM(2020) 188 final, Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2020.
- 42 Όλες οι τοπικές αρχές υποχρεούνται από τον νόμο να διαθέτουν γραφείο ADV. Τα γραφεία ADV έχουν ως αποστολή τους να βοηθούν τα θύματα διακρίσεων, να καταγράφουν τις καταγγελίες και να τις γνωστοποιούν στον Υπουργό Εσωτερικών. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό δίκτυο νομικών εμπειρογνομόνων για την ισότητα των φύλων και τη μη εισαγωγή διακρίσεων (2016), *Country report - Non-discrimination: Netherlands: Κάτω Χώρες*, Βρυξέλλες, 2016.
- 43 Βλ. το ειδικό τμήμα του ιστότοπου της An Garda Síochána στο «Victim services» (Υπηρεσίες για θύματα), και ιδίως στη σελίδα «Protection or special assistance for victims» (Προστασία ή ειδική βοήθεια για τα θύματα). Εθνικές πύλες υποστήριξης των θυμάτων είναι οι Crime Victims Helpline, Victim Support at Court, the Irish Tourist Assistance Service και the Federation for Victim Assistance.
- 44 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, αιτιολογική σκέψη 64.
- 45 Οδηγία περί φυλετικής ισότητας, **Οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 2010, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα** και για την κατάργηση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ 2010 L 180. Στην πράξη, οι εντολές πολλών εθνικών φορέων ισότητας περιλαμβάνουν επίσης την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού, θρησκείας ή πεποιθήσεων και άλλων λόγων.
- 46 Οι εγκύκλιοι είναι οδηγίες προς τις αρχές. Βλ. *Circular on the investigation and prosecution policy on discrimination and hate crime (including discrimination based on sex)* (COL.13/2013).
- 47 Αυτό αφορά όλες τις υποχρεώσεις που κατοχυρώνονται στην **οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**: για παράδειγμα, τα θύματα πρέπει να εξετάζονται «από επαγγελματίες εκπαιδευμένους για τον σκοπό αυτό ή με τη βοήθειά τους» [άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο β)]. Οι ειδικές ανάγκες προστασίας των θυμάτων πρέπει να προσδιορίζονται με «ατομική αξιολόγηση» η οποία πραγματοποιείται από υπαλλήλους που έχουν εκπαιδευτεί ειδικά για τον σκοπό αυτόν (άρθρο 22, αιτιολογική σκέψη 61). Τα θύματα πρέπει να παραπέμπονται σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων (άρθρο 8 παράγραφος 2).
- 48 Κροατία, **Πρωτόκολλο για τη διαδικασία σε περιπτώσεις εγκλημάτων μίσους**· Γαλλία, *Μεθοδολογικός οδηγός ερευνητών για την καταστολή των διακρίσεων και των αδικημάτων ρατσιστικής και αντιθρησκευτικής φύσης και κατά των ΛΟΑΤΚΙ*· Ισπανία, **Πρωτόκολλο για την επιβολή του νόμου σε περιπτώσεις εγκλημάτων μίσους**· Ηνωμένο Βασίλειο, Αστυνομική Ακαδημία, **Επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για τα εγκλήματα μίσους**.
- 49 Λετονία, Κρατική Αστυνομία, σε συνεργασία με την Κρατική Αστυνομική Ακαδημία και την Εθνική Υπηρεσία Ασφαλείας, *Κατευθυντήριες γραμμές για τον εντοπισμό και τη διερεύνηση εγκλημάτων μίσους*, 4 Αυγούστου 2017.
- 50 ΟΑΣΕ/ODIHR (2018), *Manual on joint hate crime training for police and prosecutors – Intended for use in Bulgaria*, Βαρσοβία, ΟΑΣΕ/ODIHR, Ιταλία, ΟΑΣΕ/ODIHR, *Training against hate crime for law enforcement manual*, Βαρσοβία, ΟΑΣΕ/ODIHR, προσαρμοσμένο στην περίπτωση της Ιταλίας από τη γραμματεία του OSCAD.
- 51 Πολωνία, «Ερωτηματολόγιο για την ατομική αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας ενός θύματος».
- 52 ΟΗΕ, CERD (2017), *Concluding observations on the combined twentieth to twenty-second periodic reports of Bulgaria*, 31 Μαΐου 2017, Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2020), *Report on Germany (sixth monitoring cycle)*, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 17 Μαρτίου 2020.
- 53 FRA (2016), *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 54 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους στόχους και τις επιδιώξεις της μονάδας, ανατρέξτε στον **ειδικό ιστότοπο της κυβέρνησης της Μάλτας**, stophate.gov.mt.
- 55 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 25 και αιτιολογική σκέψη 61.

- 56 Βλ., για παράδειγμα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, **Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025**, COM(2020) 565 final, Βρυξέλλες, 18 Σεπτεμβρίου 2020, σ. 7-8· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, **Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025**, COM(2020) 258 final, Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2020, σ. 13, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), **Μια Ένωση ισότητας: στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025**, COM(2020) 152 final, Βρυξέλλες, 5 Μαρτίου 2020, σ. 4.
- 57 Βλ., για παράδειγμα, Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2018), **Report on Croatia (fifth monitoring cycle)**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 21 Μαρτίου 2018, σ. 10 και 22, ΟΗΕ, CERD (2018), **Concluding observations on the combined eleventh and twelfth periodic report of Slovakia**, 12 Ιανουαρίου 2018, σ. 3 και 4· ΟΗΕ, CERD (2017), **Concluding observations on the combined twentieth to twenty-second periodic reports of Bulgaria**, 31 Μαΐου 2017, σ. 2 και 4· ΟΗΕ, CERD (2017), **Concluding observations on the fifteenth to seventeenth periodic reports of Portugal**, 31 Ιανουαρίου 2018, σ. 3· ΟΗΕ, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2019), **Concluding observations on the fourth periodic report of Estonia**, 18 Απριλίου 2019, σ. 3.
- 58 Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας, ομάδα εργασίας για την κατάρτιση σχετικά με τα εγκλήματα μίσους και την οικοδόμηση ικανοτήτων όσον αφορά την εθνική επιβολή του νόμου· Χαρτογράφηση εγκλημάτων μίσους για τις αρχές επιβολής του νόμου και την ποινική δικαιοσύνη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (προσεχώς).
- 59 FRA (2014), **Victims of crime in the EU: The extent and nature of support for victims**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 101.
- 60 Τα διαδικτυακά προγράμματα κατάρτισης αναπτύχθηκαν και παραδόθηκαν στο πλαίσιο του έργου «Facing Facts», που συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα της ΕΕ «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» για την περίοδο 2014-2020.
- 61 Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. «**Project Hate No More – Training and awareness raising to combat hate crime and hate speech**».
- 62 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, αιτιολογική σκέψη 62.
- 63 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, **Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)**, COM(2020) 258 final, Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2020, βασική προτεραιότητα 4, σ. 19-20.
- 64 Βλ., για παράδειγμα, Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (1996), **Σύσταση γενικής πολιτικής αριθ. 1 για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 4 Οκτωβρίου 1996· Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2020), **Report on Austria (sixth monitoring cycle)**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 7 Απριλίου 2020· Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2017), **Report on Spain (fifth monitoring cycle)**, 5 Δεκεμβρίου 2017· ΟΗΕ, CERD (2017), **Concluding observations on the fifteenth to seventeenth periodic reports of Portugal**, 31 Ιανουαρίου 2018.
- 65 FRA (2018), **Hate crime recording and data collection practice across the EU**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, 25-26.
- 66 Ως «τοπικές αρχές» θεωρούνται τα θρησκευτικά κέντρα, οι οργανισμοί στέγασης, τα ιατρικά κέντρα, τα σχολεία, οι κοινωνικές υπηρεσίες κ.λπ.
- 67 Λιθουανία, Υπουργείο Εσωτερικών (2020), **Διάταγμα για τη σύσταση ομάδας εργασίας (Isakymas dėl darbo grupės sudarymo)**, 24 Φεβρουαρίου 2020.
- 68 Μνημόνια συμφωνίας υπογράφηκαν το 2019 σε Μπάρνι, Παλέρμο και Μιλάνο. Για παράδειγμα, στο Μιλάνο, χάρη στη συνεργασία μεταξύ της αστυνομίας και του δικηγορικού συλλόγου του Μιλάνου, παρέχεται νομική υποστήριξη και καθοδήγηση στα θύματα κατά τη διάρκεια των ποινικών αγωγών.
- 69 Βλ. πληροφορίες για τις ζώνες αστυνόμευσης της **Αμβέρσας**, της **Γάνδης** και της **La Louvière**.
- 70 Βλ. επίσης FRA (2021), **Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights on the situation of equality in the European Union 20 years on from the initial implementation of the equality directives**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 71 Βλ. **Circular on the investigation and prosecution policy on discrimination and hate crime (including discrimination based on sex)** (COL.13/2013).
- 72 FRA (2014), **Victims of crime in the EU: The extent and nature of support for victims**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, σ. 52.
- 73 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016), **Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων το 2016**, παράγραφος 7· FRA (2019), **Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU**, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 74 **Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων**, άρθρο 26 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 62.
- 75 *Ό.π.*, αιτιολογική σκέψη 63.
- 76 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, **Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)**, COM(2020) 258 final, Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2020, σ. 14-15.
- 77 Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στον ειδικό ιστότοπο της **ομάδας εργασίας κατά των εγκλημάτων μίσους**.
- 78 Φινλανδία, Υπουργείο Εσωτερικών (2019), **Finland's Strategy on Preventive Police Work 2019-2023**, Ελσίνκι, Υπουργείο Εσωτερικών.
- 79 ΟΗΕ, CERD (2005), **Γενική σύσταση αριθ. 31 για την πρόληψη των φυλετικών διακρίσεων κατά την απονομή της δικαιοσύνης και τη λειτουργία του ποινικού δικαστικού συστήματος**, 2005.
- 80 Ενωμένη Εθνική Αστυνομία, **Community-oriented policing**, ΟΑΣΕ, Γραφείο Γενικού Γραμματέα (2008), **Good Practices in Building Police-Public Partnerships**, Βιέννη, ΟΑΣΕ.
- 81 ΟΗΕ, CERD (2017), **Concluding observations on the fifteenth to seventeenth periodic reports of Portugal**, 31 Ιανουαρίου 2018.
- 82 Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2019), **Report on Romania (fifth monitoring cycle)**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 5 Ιουνίου 2019, Συμβούλιο της Ευρώπης, ECRI (2017), **Report on Romania (fifth monitoring cycle)**, Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 5 Δεκεμβρίου 2017.

4

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ

Η βελτίωση της διαδικασίας καταγγελίας περιστατικών βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων δεν είναι απλή υπόθεση, καθώς η απόφαση υποβολής καταγγελίας των θυμάτων επηρεάζεται από πολλούς κοινωνικούς, δομικούς και προσωπικούς παράγοντες. Η άρση των φραγμών που εμποδίζουν τα θύματα να καταγγείλουν ένα περιστατικό και η λήψη μέτρων προκειμένου να ενθαρρυνθούν τα θύματα και οι μάρτυρες και να εμφανιστούν για να καταγγείλουν τα εγκλήματα μίσους είναι απαραίτητα στάδια ώστε τα συστήματα επιβολής του νόμου και ποινικής δικαιοσύνης να είναι πιο άμεσα προσβάσιμα από το θύμα –και επομένως να είναι πιο άμεση η πρόσβαση σε υποστήριξη, ασφάλεια και δικαιοσύνη.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν μια προσέγγιση με επίκεντρο τα θύματα για την υποβολή καταγγελιών, προκειμένου να αναλάβουν αποτελεσματική δράση κατά των εγκλημάτων μίσους και να εκπληρώσουν τα νομικά τους καθήκοντα για να διασφαλιστεί η δυνατότητα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου για όλους, η προστασία και η υποστήριξη των θυμάτων και η διερεύνηση και τιμωρία των εγκλημάτων μίσους.

Η μελλοντική πορεία προς μια προσέγγιση με επίκεντρο τα θύματα στην υποβολή καταγγελιών έχει τρία επίπεδα:

- πρώτον, την προώθηση ενός πρόσφορου κοινωνικού περιβάλλοντος,
- δεύτερον, τη δημιουργία των δομών που θα διευκολύνουν την υποβολή καταγγελιών,
- και τρίτον, τον σχεδιασμό διαδικασιών που θα συμβάλλουν σε αυτόν τον σκοπό.

Τα στοιχεία στην παρούσα έκθεση και οι *βασικές κατευθυντήριες αρχές για την ενθάρρυνση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους*¹ με βάση τα πορίσματα της έκθεσης μπορούν να χρησιμεύσουν ως δομικά στοιχεία για την επίτευξη αποτελεσμάτων και στα τρία επίπεδα.

Τα κράτη μέλη καλούνται να βασιστούν στα πορίσματα της έκθεσης και να χρησιμοποιήσουν τις βασικές κατευθυντήριες αρχές ως πλαίσιο αξιολόγησης για να εντοπίσουν τα κενά και να δώσουν προτεραιότητα στις ενέργειες για την επίτευξη μιας αποτελεσματικής προσέγγισης με επίκεντρο τα θύματα για την καταγγελία εγκλημάτων μίσους. Και οι δύο πόροι θα μπορούσαν επίσης να καθοδηγήσουν και να υποστηρίξουν τις ενέργειες των κρατών μελών που σχετίζονται με την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020–2025, της στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020–2025 και άλλων σχετικών μέσων πολιτικής της ΕΕ.

4.1 ΠΡΩΘΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΣΦΟΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΘΩΡΩΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Η βία και η παρενόχληση λόγω προκαταλήψεων αποτελούν σοβαρές μορφές διακρίσεων. Τα εγκλήματα μίσους που υποκινούνται από προκαταλήψεις δεν συμβαίνουν μεμονωμένα. Αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου προτύπου εμπειριών προκαταλήψεων και διαθροωτικών διακρίσεων που βιώνουν πολλά άτομα με

μειονοτικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο σε ολόκληρη την ΕΕ. Το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο λαμβάνει χώρα η θυματοποίηση για λόγους προκαταλήψεων θα πρέπει να γίνεται αποδεκτό και να αναγνωρίζεται ως παράγοντας που μειώνει την προθυμία των θυμάτων να καταγγείλουν ένα περιστατικό.

Τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες που συμβάλλουν σε ένα πρόσφορο κοινωνικό περιβάλλον και δίνουν τη δυνατότητα στα θύματα και στους μάρτυρες εγκλημάτων μίσους να εμφανιστούν και να καταγγείλουν τα περιστατικά περιλαμβάνουν τα εξής:

- αντιμετώπιση των διαρθρωτικών διακρίσεων και προκαταλήψεων στην κοινωνία,
- λήψη αποφασιστικών μέτρων για την εξάλειψη της αστυνόμευσης που εισάγει διακρίσεις και την ενσωμάτωση μιας νοοτροπίας που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου,
- δημόσια καταδίκη των εγκλημάτων μίσους και διάδοση των στοιχείων για τα εγκλήματα μίσους με διαφάνεια,
- ευαισθητοποίηση των θυμάτων για τα δικαιώματά τους, τη διαδικασία ποινικής δικαιοσύνης και τις διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης και ενίσχυση της ετοιμότητας του ευρύτερου κοινού να παρέμβει όταν γίνεται μάρτυρας εγκλήματος μίσους ή παρενόχλησης.

Όλα αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως βασικές προϋποθέσεις για την υποστήριξη των θυμάτων και των μαρτύρων όταν αποφασίζουν να καταγγείλουν ένα περιστατικό, να συνεργαστούν με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και να συμμετάσχουν στη διαδικασία δίνοντας καταθέσεις και αποδείξεις.

4.2 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ

Δεδομένου ότι τα θύματα διστάζουν να εμφανιστούν, οι εθνικές προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρωθούν στη δημιουργία και τη βελτίωση δομών που θα μπορούσαν να διευκολύνουν την υποβολή καταγγελιών. Αυτές περιλαμβάνουν τις εξής:

- υποστήριξη διαφόρων οδών καταγγελίας,
- ενεργοποίηση εναλλακτικών μηχανισμών, όπως καταγγελίες σε τρίτα μέρη και ανώνυμες καταγγελίες,
- βελτίωση των εθνικών συστημάτων καταγραφής και συλλογής δεδομένων,
- επένδυση στην τυποποίηση παραπομπών προς και από τα εμπλεκόμενα τρίτα μέρη.

Εάν υποστηριζόταν η παροχή διαφορετικών επιλογών στα θύματα εγκλημάτων μίσους προκειμένου να καταγγείλουν τα περιστατικά στο σύστημα, τότε θα ενθαρρύνονταν να εμφανιστούν περισσότερα θύματα. Επιπλέον, ένα πολιτικό και τεχνικό πλαίσιο που επιτρέπει την υποβολή καταγγελιών από μέρους τρίτων και την υποβολή ανώνυμων καταγγελιών μπορεί να αποτελέσει μια κρίσιμη σημασίας γέφυρα για την συλλογή πληροφοριών από την αστυνομία. Αυτά τα είδη καταγγελιών μπορούν, ακόμη και αν δεν προωθηθούν μέσω του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, να επηρεάσουν τις αστυνομικές δραστηριότητες και τη χάραξη πολιτικής δημιουργώντας μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της κατάστασης, δημιουργώντας μια ευρύτερη βάση αποδεικτικών στοιχείων για τον σχεδιασμό προληπτικών και πολιτικών μέτρων.

Παρότι η πρόσβαση σε υποστήριξη, προστασία και δικαιοσύνη δεν διασφαλίζεται εάν τα θύματα δεν επικοινωνούν με τις εθνικές αρχές, η δυνατότητα υποβολής ανώνυμων καταγγελιών και καταγγελιών από μέρους τρίτων στέλνει το μήνυμα τόσο στα άτομα όσο και στις κοινότητες ότι η αστυνομία ενδιαφέρεται να ακούσει τις εμπειρίες τους. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να αυξήσει την εμπιστοσύνη και την πίστη στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

Η πρόσβαση των θυμάτων σε προστασία, υποστήριξη και δικαιοσύνη εξαρτάται όχι μόνο από τα θύματα και τους μάρτυρες που προσέρχονται για να καταγγείλουν

ένα περιστατικό, αλλά και από την ικανότητα των εθνικών συστημάτων επιβολής του νόμου να εντοπίζουν και να καταγράφουν σωστά τα εγκλήματα μίσους. Ως εκ τούτου, οι προληπτικές προσπάθειες που καταβάλλονται για την ενθάρρυνση της υποβολής καταγγελιών θα πρέπει να συνοδεύονται από βελτιώσεις στα εθνικά συστήματα καταγραφής και συλλογής δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους.

Τέλος, εάν λείπει η τυποποίηση από τις διαδικασίες παραπομπής, η οποία θα πρέπει να είναι η βάση των εθνικών κατευθυντήριων γραμμών και δομών συνεργασίας για τα εγκλήματα μίσους, αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή ad hoc λύσεων και πρακτικών από τους αστυνομικούς υπαλλήλους πρώτης γραμμής που έρχονται σε άμεση επαφή με τα θύματα εγκλημάτων μίσους. Η δημιουργία αποτελεσματικών και κατάλληλων μηχανισμών παραπομπής θα αύξανε την πρόσβαση στην προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων και θα οδηγούσε κατ' αυτόν τον τρόπο σε πιο ουσιαστικά αποτελέσματα όσον αφορά τις υποβαλλόμενες καταγγελίες.

4.3 ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Η καταγγελία των εγκλημάτων μίσους στις αρχές επιβολής του νόμου ή σε άλλη οργάνωση είναι το πρώτο και το κρίσιμο βήμα της διαδικασίας που ακολουθεί το θύμα προκειμένου να έχει πρόσβαση στη δικαιοσύνη, στην προστασία και στην υποστήριξη. Η εμπιστοσύνη από την πλευρά του θύματος ώστε να συνεχίσει τη διαδικασία ή η απόφαση να σταματήσει και να μην καταγγείλει πιθανά περιστατικά στο μέλλον εναπόκειται στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της ανταπόκρισης των αρχών.

Οι βασικοί παράγοντες που διευκολύνουν την καταγγελία, μετατρέποντας με αυτόν τον τρόπο τη νομική υποχρέωση των κρατών να καταπολεμήσουν τα εγκλήματα μίσους σε πράξη, είναι μεταξύ άλλων οι εξής:

- παροχή πρακτικής καθοδήγησης στην αστυνομία,
- ενσωμάτωση ειδικών αστυνομικών για εγκλήματα μίσους και ειδικών μονάδων για εγκλήματα μίσους,
- ενίσχυση της εκπαίδευσης της αστυνομίας και δημιουργία θεσμικής ικανότητας,
- διασφάλιση δομημένης συνεργασίας εντός και εκτός των θεσμικών ορίων.

Ένα σημαντικό στοιχείο για την ενθάρρυνση της υποβολής καταγγελιών στην αστυνομία είναι να διασφαλίζεται ότι, στο στάδιο της καταγγελίας, τα πιθανά εγκλήματα μίσους θα αναγνωριστούν ως τέτοια και ότι τα θύματα θα αντιμετωπιστούν με σεβασμό, ευαισθησία, επαγγελματισμό και χωρίς διακρίσεις. Τα σημεία εισόδου για την υποβολή καταγγελιών διαφέρουν σημαντικά. Οι αξιωματικοί υπηρεσίας στα αστυνομικά τμήματα, οι χειριστές κλήσεων, οι περιπολίες της κοινότητας, οι ερευνητές, οι οργανισμοί της κοινότητας και οι διαχειριστές διαδικτυακών πυλών μπορούν να αποτελέσουν το αρχικό σημείο επαφής για μια καταγγελία εγκλήματος μίσους. Πρέπει όλοι να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν ένα έγκλημα μίσους, να το καταγράψουν, να αξιολογήσουν τις ανάγκες προστασίας κάθε θύματος και να το παραπέμψουν σε εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης.

Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να εφαρμόζεται μια στρατηγική προσέγγιση. Μια τέτοια προσέγγιση περιλαμβάνει την ανάπτυξη ειδικών επιχειρησιακών κατευθυντήριων γραμμών, την προσθήκη ειδικών για τα εγκλήματα μίσους στην αστυνομία και την ανάπτυξη ικανοτήτων μέσω στοχευμένης κατάρτισης.

Επιπλέον, η βελτίωση της καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους θα περιλαμβάνει διυπηρεσιακές συνεργασίες και συμπράξεις μεταξύ διαφόρων δημόσιων αρχών —φορέων επιβολής του νόμου, φορέων ισότητας και τοπικών αρχών— καθώς και συμπράξεις και μηχανισμούς δομημένης συνεργασίας με ΟΚΠ και οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων.

Όλα τα μέτρα για την ενθάρρυνση της καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους, δηλαδή μέτρα που στοχεύουν στη δημιουργία ενός πρόσφορου κοινωνικού περιβάλλοντος, τη δημιουργία δομών που θα διευκολύνουν την καταγγελία και στον σχεδιασμό πρόσφορων διαδικασιών, θα πρέπει:

- να διασφαλίζουν ότι λαμβάνονται υπόψη οι διατομεακές εμπειρίες και τα εγκλήματα μίσους λόγω διαφόρων προκαταλήψεων, συμπεριλαμβανομένης της έμφυλης βίας,
- υπόκεινται σε παρακολούθηση και αξιολόγηση σε τακτική βάση, όπως έχει υπογραμμίσει συχνά ο FRA.

Οι αξιολογήσεις και οι εκτιμήσεις παρακολούθησης θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το μεγαλύτερο δυνατό εύρος πηγών σε εθνικό επίπεδο, παράλληλα με τα δεδομένα του FRA, όπως διοικητικά μητρώα, έρευνες για τη θυματοποίηση, έρευνες συμπεριφοράς, δεδομένα καταγγελιών και έρευνες από φορείς ισότητας και πληροφορίες από τρίτα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των λόγων που εμποδίζουν τα θύματα να καταγγείλουν ένα περιστατικό, και τον αριθμό και τη φύση των καταγγελιών και των παραπομπών ².

Η αναγνώριση του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και η προσπάθεια δημιουργίας και βελτίωσης πρόσφορων δομών και διαδικασιών είναι καίριας σημασίας για τη δημιουργία μιας προσέγγισης με επίκεντρο τα θύματα στο πλαίσιο της υποβολής καταγγελιών. Όλα αυτά τα στοιχεία είναι σημαντικά και αλληλοεξαρτώνται από τις προσπάθειες των κρατών μελών να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους για την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους, την προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων και τη διασφάλιση της πρόσβασής τους στη δικαιοσύνη.

Επιπλέον, απαιτείται η εδραίωση ηγεσίας, δομών πολιτικής, τεχνικών διαδικασιών και επαγγελματικών δεξιοτήτων ώστε να αρθούν ρητά και αποτελεσματικά τα εμπόδια στην υποβολή καταγγελιών, να ενθαρρύνονται ενεργά τα θύματα να εμφανιστούν και, όταν το κάνουν, να διασφαλίζεται ότι αντιμετωπίζονται υποστηρικτικά και με επαγγελματισμό.

Τελικές σημειώσεις

- 1 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας (2021), *Key guiding principles on encouraging reporting of hate crime*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.
- 2 FRA (2012), *Making hate crime visible in the European Union: Acknowledging victims' rights*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων· FRA (2013), *FRA opinion on the Framework Decision on Racism and Xenophobia – with special attention to the rights of victims of crime*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων· FRA (2016), *Ensuring justice for hate crime victims: Professional perspectives*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων· FRA (2018), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων.

Παράρτημα

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΔΕΝ ΚΑΤΗΓΓΕΙΛΑΝ ΤΟ ΠΙΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΒΙΑΣ Ή ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΤΙΚΟΥ Ή ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ ΤΟΥΣ (ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΔΕΡΜΑΤΟΣ Ή ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ Ή ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ) Ή ΤΟΥ ΓΕΓΟΝΤΟΣ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΛΟΑΤΙ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΛΟΓΩ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ FRA, ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ (%)^{α,β,γ,δ,ε}

Λόγοι μη καταγγελίας του πιο πρόσφατου περιστατικού βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων		EU-MIDIS II – όλες οι ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα (2016)	Μουσουλμάνοι (EU-MIDIS II)	Ρομά (EU-MIDIS II)	SSAFR (EU-MIDIS II)	Εβραίοι (2018)	Ρομά και Travellers (2019)	Δεύτερη έρευνα της ΕΕ για τους ΛΟΑΤΙ (2019)
Δεν θα γινόταν ούτε θα άλλαζε τίποτα με την καταγγελία	Βία	41	43	32	41	64	53	μ.δ.
	Παρενόχληση	41	43	39	36	48	58	μ.δ.
Δεν ήξερα πού να πάω / σε ποιον να απευθυνθώ	Βία	5	3	15	7	μ.δ.	16	μ.δ.
	Παρενόχληση	6	6	13	5	μ.δ.	16	μ.δ.
Φοβόμουν εκφοβισμό/ εκδίκηση από τους δράστες / φόβος για αντίποινα	Βία	12	11	19	10	22	9	16
	Παρενόχληση	4	4	9	3	8	6	8
Δεν εμπιστεύομαι την αστυνομία / φοβόμουν την αστυνομία	Βία	11	11	18	5	25	14	24
	Παρενόχληση	3	2	10	2	9	13	14
Το περιστατικό ήταν ασήμαντο / όχι αρκετά σοβαρό / δεν άξιζε να το καταγγείλω / συμβαίνει συνεχώς	Βία	16	18	10	12	μ.δ.	8	33
	Παρενόχληση	38	41	29	36	43	19	51
Αντιμέτωπος το πρόβλημα μόνος /-η μου ή με τη βοήθεια της οικογένειας ή φίλων μου	Βία	21	23	25	14	μ.δ.	8	13
	Παρενόχληση	11	9	14	12	15	7	14
Κανείς δεν θα με πίστευε / έπαιρνε στα σοβαρά	Βία	11	6	20	7	μ.δ.	25	μ.δ.
	Παρενόχληση	9	8	15	6	μ.δ.	21	μ.δ.
Είναι υπερβολικά γραφειοκρατικές/ χρονοβόρες/άβολες οι διαδικασίες	Βία	12	10	6	13	36	8	μ.δ.
	Παρενόχληση	12	13	7	12	22	9	μ.δ.

Πηγές: FRA, EU-MIDIS II, 2016· δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ, 2018· Έρευνα σχετικά με τους Ρομά και τους Travellers, 2019 και Δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, 2019

▲ Σημειώσεις:

- ^α Τα αποτελέσματα βασίζονται σε συμμετέχοντες που δεν κατήγγειλαν το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας ή παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων κατά τη διάρκεια των πέντε ετών πριν από την εν λόγω έρευνα· σταθμισμένα αποτελέσματα. Οι συμμετέχοντες των οποίων η απάντηση επανακωδικοποιήθηκε ως «Δεν ξέρω», «Δεν καταλαβαίνω την ερώτηση» ή «Δεν απαντώ» περιλαμβάνονται στο σύνολο, αλλά αυτές οι κατηγορίες επιλέχθηκαν σπάνια και εξαιρούνται από τον πίνακα.
- ^β Οι ερωτηθέντες σε όλες τις έρευνες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν πολλαπλές απαντήσεις. Λάβετε υπόψη ότι οι κατηγορίες απαντήσεων διέφεραν ελαφρώς σε ορισμένες από τις έρευνες (δείτε τις σχετικές εκθέσεις για τις έρευνες και τον διαδικτυακό εξερευνητή δεδομένων για λεπτομερέστερες πληροφορίες).
- ^γ Στην έρευνα για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων και στη δεύτερη έρευνα για τους ΛΟΑΤΙ στην ΕΕ, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν μόνο γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, ενώ στις άλλες έρευνες οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν γιατί δεν κατήγγειλαν το περιστατικό σε κανέναν οργανισμό, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας.
- ^δ μ.δ., μη διαθέσιμα στοιχεία (οι κατηγορίες απαντήσεων διέφεραν ή δεν συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα). Για παράδειγμα, στη δεύτερη έρευνα της ΕΕ για τους ΛΟΑΔΜ (2019), δόθηκε στους ερωτηθέντες η κατηγορία απαντήσεων «Δεν πίστευα ότι θα έκαναν ή θα μπορούσαν να κάνουν κάτι», αντί για τη διατύπωση που χρησιμοποιήθηκε στις άλλες έρευνες: «Δεν θα γινόταν ούτε θα άλλαζε τίποτα με την καταγγελία». Συνεπώς, τα αποτελέσματα δεν παρουσιάζονται στον πίνακα.
- ^ε Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε μικρό αριθμό απαντήσεων έχουν μικρότερη στατιστική αξιοπιστία. Για τον λόγο αυτό, αποτελέσματα που βασίζονται σε 20 έως 49 αστάθμιστες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας ή σε κελιά με λιγότερες από 20 αστάθμιστες παρατηρήσεις σημειώνονται σε παρένθεση. Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε λιγότερες από 20 αστάθμιστες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας δεν δημοσιεύονται.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

Αυτοπροσώπως

Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα Europe Direct. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου σ' εσάς κέντρου στο διαδίκτυο:

europa.eu/european-union/contact/meet-us_el

Τηλεφωνικώς ή γραπτώς

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτή την υπηρεσία:

- καλώντας ατελώς τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό +32 22999696,
- συμπληρώνοντας το ακόλουθο ηλεκτρονικό έντυπο: europa.eu/european-union/contact/write-to-us_el

ΒΡΕΙΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

Στο διαδίκτυο

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο Europa: https://europa.eu/european-union/index_el

Στις εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να δείτε ή να παραγγείλετε εκδόσεις της ΕΕ στη διεύθυνση: op.europa.eu/el/publications. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο τεκμηρίωσης (europa.eu/european-union/contact/meet-us_el).

Στη νομοθεσία της ΕΕ και σε σχετικά έγγραφα

Για πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου της ενωσιακής νομοθεσίας από το 1951 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, μεταβείτε στον ιστότοπο EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Στα ανοιχτά δεδομένα από την ΕΕ

Η πύλη data.europa.eu παρέχει πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ. Τα εν λόγω δεδομένα μπορούν να καταφορτωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δωρεάν, τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς. Η πύλη παρέχει επίσης πρόσβαση σε πληθώρα συνόλων δεδομένων από τις ευρωπαϊκές χώρες.

ΠΡΩΘΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΑΣ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗΝ ΕΕ —

Τα εγκλήματα μίσους που υποκινούνται από τον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τη θρησκευτική μισαλλοδοξία ή την αναπηρία ενός ατόμου, τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά του φύλου αποτελούν σοβαρές εκφράσεις διακρίσεων. Εκτός από την παραβίαση των δικαιωμάτων των μεμονωμένων θυμάτων, ένα τέτοιο έγκλημα αποδυναμώνει την κοινωνική συνοχή και βλάπτει το κοινωνικό σύνολο.

Η παρούσα έκθεση εξετάζει, αφενός, τον λόγο για τον οποίο τα θύματα δεν καταγγέλλουν τα περιστατικά που συμβαίνουν λόγω προκαταλήψεων και, αφετέρου, τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν κατά την καταγγελία περιστατικών μέσω των εθνικών συστημάτων καταγγελίας εγκλημάτων. Χαρτογραφώντας τις υπάρχουσες πρακτικές που έχουν αντίκτυπο στην εμπειρία του θύματος όταν καταγγέλλει περιστατικά βίας και παρενόχλησης λόγω προκαταλήψεων, η παρούσα έκθεση στοχεύει να παράσχει στοιχεία με σκοπό την υποστήριξη των εθνικών προσπαθειών για την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της υποβολής καταγγελιών και τελικά να βοηθήσει τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους όσον αφορά την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Working together for a green, competitive and inclusive Europe

Η έκδοση αυτή αποτελεί μία από τις ενέργειες της πράξης «Δράσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για την ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης, της λογοδοσίας και καταπολέμησης της κακοδιοίκησης στον δημόσιο τομέα». Η πράξη συγχρηματοδοτείται στο πλαίσιο του ΧΜ-ΕΟΧ 2014-2021. Οι επιχορηγήσεις του ΧΜ-ΕΟΧ (EEA Grants) αντιπροσωπεύουν τη συμβολή της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν και της Νορβηγίας για μια πράσινη, ανταγωνιστική Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς.

FRA – ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Βιέννη – Αυστρία
ΤΗΛ. +43 158030-0 – ΦΑΞ +43 158030-699

fra.europa.eu

[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
twitter.com/EURightsAgency
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης